

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 35 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 35 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	6.4	Departementets vurdering og forslag	22
			6.4.1	Generelt	22
2	Bakgrunnen for lovforslaget	7	6.4.2	Grunnlaget for beregning av AFP	23
2.1	Ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor	7	6.4.3	Uttaksregler	23
2.2	Pensjonsreformen	8	6.4.4	Regulering	24
2.3	Avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor	8	7	Ny AFP – kvalifikasjonsregler	25
2.4	Avtalens punkt 3 – ny AFP i offentlig sektor	9	7.1	Bakgrunn – pensjonsavtalen	25
			7.2	Forslagene i høringsnotatet	25
3	Gjeldende AFP-ordning for offentlig ansatte	10	7.3	Høringsinstansenes syn	26
			7.3.1	Vilkår som må være oppfylt ved 62 år	26
4	Høringen	11	7.3.2	Vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet	28
4.1	Forslagene i høringsnotatet	11	7.3.3	Overgangsregler	29
4.2	Høringsinstansene	11	7.3.4	Medregning av kvalifikasjonstid tilknyttet privat AFP	30
4.3	Generelle inntrykk fra høringen ...	12	7.3.5	Utestasjonerte arbeidstakere	30
5	Ny AFP – overordnede og prinsipielle spørsmål	14	7.4	Departementets vurdering og forslag	31
5.1	Høringsinstansenes syn	14	7.4.1	Innledning	31
5.1.1	Ny AFP etter mønster av privat AFP	14	7.4.2	Vilkår som må være oppfylt ved 62 år	31
5.1.2	Medregning	15	7.4.3	Vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet	36
5.1.3	Overføringsavtalen og virkeområde	16	7.4.4	Overgangsregler	40
5.2	Departementets vurderinger	16	7.4.5	Medregning av kvalifikasjonstid tilknyttet privat AFP	41
5.2.1	Ny AFP etter mønster av privat AFP	16	7.4.6	Utestasjonerte arbeidstakere	42
5.2.2	Medregning	17	8	Ny AFP og forholdet til betinget tjenestepensjon	43
5.2.3	Overføringsavtalen og virkeområde	18	8.1	Bakgrunn – pensjonsavtalen	43
5.2.4	Pensjonsordningen for sykepleiere	18	8.2	Forslagene i høringsnotatet	43
5.2.5	Ikrafttredelse	19	8.3	Høringsinstansenes syn	43
			8.3.1	Generelt	43
6	Beregnings- og uttaksregler for ny AFP	20	8.3.2	Informasjon ved avslag av AFP	44
6.1	Bakgrunn – pensjonsavtalen	20	8.3.3	Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til privat AFP	44
6.2	Forslagene i høringsnotatet	20	8.4	Departementets vurdering og forslag	45
6.2.1	Grunnlaget for beregning av AFP	20	9	Ny AFP – organisering	47
6.2.2	Beregning av pensjonen	20	9.1	Forslagene i høringsnotatet	47
6.2.3	Uttaksregler	20	9.2	Høringsinstansenes syn	47
6.2.4	Regulering	21	9.2.1	Generelt	47
6.3	Høringsinstansenes syn	21	9.2.2	Hjemler	48
6.3.1	Grunnlaget for beregning av AFP	21			
6.3.2	Uttaksregler	21			
6.3.3	Regulering	22			

9.2.3	Vedtaksmyndighet og klagebehandling	49	12	Forholdet til EØS-avtalen	60
9.3	Departementets vurdering og forslag	49	12.1	Trygdeforordningen	60
			12.2	EØS-avtalens hoveddel	61
10	Ny AFP – finansiering	52	13	Mulig reformert AFP i privat sektor og pensjonsavtalen	63
10.1	Beskrivelsen i høringsnotatet	52			
10.1.1	Generelt	52	14	Økonomiske og administrative konsekvenser	64
10.1.2	Premieberegning og grad av forhåndsfinansiering	52			
10.1.3	Refusjon internt i offentlig sektor	52	15	Merknader til lovforslaget	68
10.2	Høringsinstansenes syn	53	15.1	Endringene i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs	68
10.2.1	Generelt	53			
10.2.2	Premieberegning og grad av forhåndsfinansiering	53	15.2	Endringene i lov om Statens pensjonskasse	68
10.2.3	Refusjon internt i offentlig sektor	53	15.3	Endringene i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.	68
10.2.4	Refusjoner mellom ordninger som ikke er part i overføringsavtalen	54	15.4	Endringene i samordningsloven	68
10.2.5	Regnskapsføring	54	15.5	Endringene i lov om pensjonsordning for sykepleiere	69
10.3	Departementets vurderinger	55	15.6	Endringene i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.	69
10.3.1	Generelt	55			
10.3.2	Regnskapsføring	55	15.7	Endringene i folketrygdloven	69
11	Andre lovendringer	56	15.8	Endringene i lov om stats-tilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven)	70
11.1	Endringer i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs	56	15.9	Endringene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse	70
11.2	Endringer i lov om Statens pensjonskasse	56	15.10	Ikrafttredelsesbestemmelsen	73
11.3	Endringer i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.	56			
11.4	Endringer i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser	56			
11.5	Endringer i lov om pensjonsordning for sykepleiere	57			
11.6	Endringer i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.	57			
11.7	Endringer i lov om folketrygd	57			
11.8	Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse	59			
				Forslag til lov om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)	75
				Vedlegg	
			1	Fremforhandlet løsning. Avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor	81

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 35 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet 15. desember 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs, lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse, lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser, lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere, lov 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd, lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven) og lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.

Forslagene gjelder i hovedsak ny avtalefestet pensjon (AFP) i offentlig sektor for ansatte som er født i 1963 eller senere. Forslagene følger opp punkt 3 i avtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio,

YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor.

Lovforslaget om ny AFP i offentlig sektor er knyttet til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse. Det fremmes altså ingen felles lov for alle med offentlig AFP. Reglene for kommunale og fylkeskommunale tjenestepensjonsordninger og tjenestepensjonsordninger for helseforetakene framgår av tariffavtale eller vedtekter. Det legges til grunn at lovendringer som vedtas av Stortinget, følges opp i regelverket som gjelder for disse ordningene.

Personer med tilstrekkelig opptjening kan med gjeldende regelverk ta ut alderspensjon fra folketrygden fra 62 år, og pensjonsavtalen forutsetter at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år. I Pensjonsutvalgets utredning NOU 2022: 7 *Et forbedret pensjonssystem* foreslår utvalget en gradvis økning av aldersgrensene i pensjonssystemet fra og med 1964-kullet. Utvalget skriver videre at aldersgrensene bør økes også for tjenestepensjoner og i AFP-ordningene, men presiserer

at dette må vurderes nærmere av de som forvalter regelverket for de ulike ordningene.

Regjeringen foreslår i Meld. St. 6 (2023–2024) at aldersgrensene i pensjonssystemet økes i tråd med økningen i levealder fra og med 1964-kullet. Regjeringen foreslår at aldersgrensen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden skal omtales som normert pensjoneringsalder, eller

normalder, og de øvrige aldersgrensene i pensjonssystemet justeres i takt med denne. Departementet har lagt gjeldende aldersgrenser i pensjonssystemet til grunn i arbeidet med regelfesting av ny offentlig AFP, og vil komme tilbake med en ny vurdering av aldersgrensene for AFP-ordningen i lys av den videre oppfølgingen av regjeringens forslag om økte aldersgrenser.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor

Det ble den 3. mars 2018 inngått en avtale mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor. Avtalen innebærer at offentlig tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte skal legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. De fleste arbeidstakerorganisasjonene har forankret avtalen blant sine medlemmer, og den har fått bred tilslutning.

Avtalen inngår som et ledd i pensjonsreformen. Arbeidet med pensjonsreformen har pågått siden 2001 da regjeringen Stoltenberg I nedsatte Pensjonskommisjonen. Reformen omfatter alle deler av pensjonssystemet, både i og utenfor folketrygden. Bakgrunnen for reformen var at en økende andel eldre og høyere gjennomsnittlige pensjoner fører til en vesentlig økning i pensjonsutgiftene, samtidig som det i framtiden vil bli relativt færre yrkesaktive til å betale for pensjonene. Nye regler for alderspensjon fra folketrygden ble vedtatt ved lov 5. juni 2009 nr. 32. Loven trådte i kraft 1. januar 2010, men mange av de vedtatte endringene ble gitt virkning først fra 1. januar 2011.

Tariffpartene i offentlig sektor avtalte våren 2009 at gjeldende regler for tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte skulle videreføres, men med nødvendige tilpasninger til de vedtatte endringene i folketrygden. For de lovfestede offentlige ordningene, blant annet i Statens pensjonskasse, ble avtalen fulgt opp gjennom lover 25. juni 2010 nr. 28 og 29. Stortingets lovvedtak ga nødvendige regler for beregning av offentlig tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor for personer som i sin helhet får alderspensjonen fra folketrygden beregnet med gamle opptjeningsregler. De tariffestede ordningene i kommunal sektor og helseforetak ble avtalt justert tilsvarende i tariffoppgjøret våren 2010.

Tariffpartene i privat sektor ble våren 2008 enige om en ny AFP-ordning som er utformet etter de samme opptjenings- og uttaksprinsippene som ny alderspensjon i folketrygden. De nær-

mere reglene følger av lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven).

Det har i lengre tid vært arbeidet med å tilpasse offentlig tjenestepensjon til pensjonsreformen, blant annet for å gi offentlig ansatte bedre muligheter til å kompensere for effekten av levealdersjusteringen og bygge ned mobilitetshindre mellom offentlig og privat sektor. Høsten 2017 tok daværende arbeids- og sosialminister initiativ til en avsluttende prosess med partene i arbeidslivet med mål om å komme fram til enighet om en ny tjenestepensjonsordning. Den 1. desember 2017 ble det inngått en prosessavtale for det videre arbeidet og 3. mars 2018 ble det inngått en avtale mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor.

I Prop. 61 L (2017–2018) *Endringer i lov om Statens pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og enkelte andre lover (tilpasning av alderspensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning til alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler – levealdersjustering og samordning)* av 6. april 2018 ble det lagt fram nødvendige regler for beregning og samordning av offentlig tjenestepensjon for personer som helt eller delvis får alderspensjonen fra folketrygden beregnet med nye opptjeningsregler. Deler av det som ble avtalt 3. mars 2018, er tatt inn i Prop. 61 L (2017–2018), jf. avtalens punkt 8. Endringene framgår av lov 15. juni 2018 nr. 30.

I Prop. 87 L (2018–2019) *Endringer i lov om Statens pensjonskasse, samordningsloven og enkelte andre lover (ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor)* av 10. april 2019 ble avtalen 3. mars 2018 fulgt opp med regelverk for tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor, som trådte i kraft 1. januar 2020. Departementet viste i Prop. 87 L (2018–2019) til at det var mange uavklarte spørsmål når det gjaldt organisering av ny offentlig AFP og forholdet til AFP i privat sektor som måtte utredes nærmere. Departementet viste videre til at 1963-kullet fyller 62 år i 2025, og at det derfor var rom for videre utredning før et konkret lovforslag utformes.

2.2 Pensjonsreformen

Pensjonsreformen innebar i første omgang nye regler for alderspensjon fra folketrygden. Ved lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) ble det blant annet innført nye opptjeningsregler, levealdersjustering og fleksibelt uttak fra 62 år i folketrygdens alderspensjon. Det ble også innført nye regler for regulering av alderspensjon. De vedtatte endringene bygger på to brede forlik i Stortinget i 2005 og 2007, som ble fulgt opp ved Ot.prp. nr. 37 (2008–2009). De nye reglene om fleksibelt uttak, levealdersjustering og ny regulering gjelder både pensjon beregnet etter dagens opptjeningsregler og pensjon beregnet etter nye opptjeningsregler. Reglene er, som nevnt, gitt virkning fra 1. januar 2011.

I ny alderspensjon i folketrygden skal inntektpensjonen opptjenes gjennom den enkeltes inntekt over livet, og alle opptjeningsår fra og med det året medlemmet fyller 13 år til og med det året medlemmet fyller 75 år skal telle med. Pensjonsopptjeningen tilsvarende 18,1 prosent av inntekten fra første krone opp til 7,1 ganger folketrygdens grunnbeløp. Den årlige pensjonsopptjeningen bygger opp en pensjonsbeholdning. Personer med liten eller ingen opptjening skal samtidig sikres en garantipensjon. Garantipensjonen avkortes med 80 prosent av opptjent inntektpensjon, slik at alle som har vært yrkesaktive får en pensjon utover minstenivået.

De nye reglene om opptjening av alderspensjon i folketrygden gjelder fullt ut fra og med 1963-kullet. Årskullene fram til og med 1953-kullet tjener opp hele pensjonen etter de tidligere opptjeningsreglene. Nye opptjeningsregler i folketrygden fases gradvis inn for årskullene 1954–1962. Alderspensjon for disse årskullene beregnes dermed dels etter tidligere opptjeningsregler og dels etter nye.

De fleksible uttaksreglene innebærer at alderspensjon kan tas ut helt eller delvis fra 62 år under forutsetning av at årlig pensjon fra 67 år minst tilsvarende minste pensjonsnivå. Pensjonen kan graderes i 20, 40, 50, 60, 80 og 100 prosent. I tillegg kan en arbeide så mye en vil uten at pensjonen avkortes.

Levealdersjusteringen ble innført fra 2011 for personer født i 1943 eller senere, og betyr at en må arbeide lenger enn tidligere for å få samme pensjon når befolkningens levealder øker. Ved en gitt uttaksalder innebærer levealdersjusteringen dermed at alderspensjonen reduseres ved økt levealder i befolkningen.

I ny alderspensjon gjennomføres levealdersjusteringen ved at opptjent pensjonsbeholdning divideres med et delingstall som er tilnærmet lik forventet gjenstående levetid for årskullet på uttakstidspunktet. Delingstallene er fastsatt slik at forventet nåverdi av samlede pensjonsutbetalinger vil være om lag uavhengig av uttakstidspunkt (nøytralt uttak), det vil si at årlig pensjon blir høyere jo senere den tas ut.

Alderspensjon for personer som får pensjonen beregnet etter de gamle opptjeningsreglene, skal levealdersjusteres ved at opptjent årlig pensjon divideres med et forholdstall. På samme måte som for alderspensjon opptjent etter nye regler, avhenger forholdstallene av uttakstidspunkt og endringer i levealder. Forholdstallene er imidlertid fastsatt på et noe annet grunnlag enn delingstallene, blant annet fases effekten av levealdersjusteringen gradvis inn. Dette får betydning for alle årskullene som får pensjonen helt eller delvis levealdersjustert med forholdstall. Forholdstallene er likevel fastsatt slik at forventet nåverdi av samlede pensjonsutbetalinger vil være om lag uavhengig av uttakstidspunkt.

Det ble i 2011 innført nye regler for regulering, som gjaldt alle alderspensjonister. Alderspensjon under utbetaling skulle reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent. Fra og med 2022 ble reguleringsreglene lagt om og løpende pensjon fra folketrygden blir nå regulert med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, jf. Prop. 41 L (2021–2022), Innst. 194 L (2021–2022) og lovvedtak 50 (2021–2022). Regulering med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst vil forventningsvis gi om lag samme resultat over tid som ved regulering med lønnsveksten og deretter et fratrekk på 0,75 prosent. Pensjon under opptjening reguleres i takt med lønnsveksten. Reguleringen skjer med virkning fra 1. mai hvert år.

2.3 Avtale om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor

Pensjonsavtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter, beskriver en ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor samt overgangsordninger. Avtalen er gjengitt i sin helhet i vedlegg 1. I dette punktet legges det fram en oppsummering av den nye pensjonsløsningen. Flere av elementene i avtalen er fulgt opp tidligere i Prop. 61 L (2017–2018) og Prop. 87 L (2018–2019).

Den nye løsningen innebærer at det fortsatt skal være et enhetlig pensjonssystem i offentlig sektor, med livsvarig pensjon og like regler for kvinner og menn.

Offentlig tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden. Pensjonen skal som hovedregel kunne tas ut helt eller delvis fra 62 år og kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet. De som tjener opp alderspensjon i de nye ordningene, beholder opptjeningen i bruttoordningen for tid før 2020.

De nye ordningene gjelder for dem som er født i 1963 eller senere. Eldre årskull beholder dagens AFP-ordning og fortsetter å tjene opp pensjon i bruttoordningen som innebærer samordning med pensjoner fra folketrygden etter reglene i samordningsloven.

De nye ordningene gir offentlig ansatte bedre uttelling av å stå lenger i arbeid. Offentlig ansatte vil ha samme mulighet som ansatte i privat sektor til å opprettholde pensjonsnivåene når levealderen øker.

Det innføres et nytt pensjonselement – betinget tjenestepensjon. Betinget tjenestepensjon gir økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for dem som ikke kvalifiserer for AFP. Ytelsen er livsvarig. Betinget tjenestepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

Det skal gis et overgangstillegg til årskullene 1963–1970. Overgangstillegget gis i alderen fra 62 til 67 år.

Det videreføres en individuell garanti for årskullene 1959–1962 ved at disse årskullene får en andel av det garantitillegget som er gitt til og med 1958-kullet.

Også til medlemmer i årskullene 1963–1967 gis det et tillegg til pensjonen for dem som har opptjening før 2011.

Avtalen har også formuleringer om alderspensjon til uføre og alderspensjon til personer med særaldersgrense.

2.4 Avtalens punkt 3 – ny AFP i offentlig sektor

Det går fram av punkt 3 i avtalen av 3. mars 2018 at AFP for ansatte i offentlig sektor skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden og tjenestepensjonsordningen. Ny AFP innføres for ansatte født i 1963 eller senere. Ansatte født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning.

Den nye AFP-ordningen for ansatte i offentlig sektor er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor. Det går fram av avtalen at følgende skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor:

- Ny AFP er en livsvarig ytelse som skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.
- Ved uttak beregnes årlig AFP-ytelse ved å dividere med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet.
- Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.
- Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.
- AFP-ytelsen skal beregnes som 4,21 prosent av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G i alderen 13–61 år.
- Kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn for ansatte født i 1963–1966 med en tjenestetid på minst ti år.
- For ansatte født i 1967 eller senere gjelder ordinære kvalifikasjonsregler, dvs. at medlemmet må ha vært ansatt i en virksomhet med AFP 7 av de siste 9 årene ved 62 år.

Pensjonsavtalen fra 3. mars sier at dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor, kan partene endre avtalen.

3 Gjeldende AFP-ordning for offentlig ansatte

Dagens AFP i offentlig sektor er en ren tidligpensjonsordning som, etter særskilte regler, utbetales i alderen 62–67 år. AFP gis bare til dem som går av før fylte 67 år. Ordningen ble innført ved tariffoppjøret i stat og kommune i 1988 og gitt virkning fra 1. januar 1989. Pensjonsalderen var først 66 år, men er senere trinnvis senket til 62 år.

For å ha rett til offentlig AFP må en være ansatt i en offentlig virksomhet når pensjonen skal tas ut. I kommunal sektor må arbeidstakeren ha vært ansatt hos samme arbeidsgiver, eller annen arbeidsgiver innen offentlig sektor, i minst de siste tre årene, hvorav det siste året i sammenhengende tjeneste. I statlig sektor er det ikke noe minimumskrav til ansettelsestid for å kunne ta ut AFP.

Offentlig AFP utbetales fram til fylte 67 år, og erstattes da av offentlig tjenstepensjon. Regelverket i AFP-ordningene i offentlig sektor er stort sett likt.

Offentlig AFP før 65 år omtales gjerne som 'folketrygdberegnet AFP'. Folketrygdberegnet

AFP tilsvarende ugradert uførepensjon etter reglene i folketrygdloven kapittel 3, slik de lød før lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folketrygdloven trådte i kraft, pluss et AFP-tillegg på 20 400 kroner. For dem som mottar AFP før 65 år, godskrives det pensjonspoeng i folketrygden (i gammel opptjeningsmodell) fram til 65 år.

Fra 65 år beregnes AFP på samme måte som brutto alderspensjon. Ved full pensjongivende tjenestetid (30 år) og full stilling utgjør pensjonen 66 prosent av pensjonsgrunnlaget (normalt lønnen ved pensjoneringstidspunktet). Dersom folketrygdberegnet AFP gir høyere ytelse enn tjenstepensjonsberegnet AFP, utbetales AFP tilsvarende det folketrygdberegnet AFP utgjør også etter 65 år.

AFP fra Statens pensjonskasse avkortes dersom arbeidsinntekten overstiger 15 000 kroner. Toleransebeløpet for AFP ble økt fra 15 000 kroner til 30 000 kroner fra og med 2022 i kommune- og helsesektoren. I kommunal sektor avkortes AFP for arbeidsinntekt fra 65 år som for brutto alderspensjon.

4 Høringen

4.1 Forslagene i høringsnotatet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte 17. november 2022 på høring forslag til endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover. I høringsnotatet ble det foreslått regler for AFP-ordningen som er beskrevet i avtalen 3. mars 2018.

Det ble foreslått opptjenings- og uttaksregler for ny AFP. De foreslåtte opptjenings- og uttaksreglene framgår av avtalen.

I høringsnotatet foreslo departementet kvalifikasjonsregler som var utformet i tråd med reglene for AFP i privat sektor, med unntak av at det ikke ble foreslått at ny AFP må tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden. Videre foreslo departementet enkelte presiseringer av innfasingen av kvalifikasjonsreglene for ny AFP, og medregning av ansiennitet fra privat sektor med AFP-ordning.

I høringsnotatet fulgte departementet også opp enkelte uavklarte punkter knyttet til forholdet mellom ny AFP og betinget tjenestepensjon.

I høringsnotatet ble også organiseringen av ny AFP omtalt. Departementets forslag og føringer omhandlet primært ansvarsfordelingen mellom tjenestepensjonsleverandørene og Arbeids- og velferdsetaten. Departementet tok ikke stilling til hva som er en formålstjenlig organisering av tjenestepensjonsleverandørenes ansvarsområde for ny AFP, men pekte på at det i stor grad var opp til leverandørene selv å vurdere.

Departementet ga i høringsnotatet ingen føringer for hvordan tjenestepensjonsleverandørene bør finansiere ny AFP, men la til grunn at tjenestepensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter innenfor eksisterende regelverk.

4.2 Høringsinstansene

Høringsnotatet ble offentliggjort på departementets hjemmesider 17. november 2022, slik at det var allment tilgjengelig. Fristen for merknader ble satt til 17. februar 2023.

Høringsnotatet ble i tillegg sendt direkte til følgende instanser:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Finanstilsynet
Forbrukerrådet
Forbrukertilsynet
Konkurransetilsynet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Maritim pensjonskasse
Pensjonsordningen for apotekvirksomhet
Pensjonsordningen for sykepleiere
Pensjonstrygden for fiskere
Skattedirektoratet
Statens pensjonskasse
Statens Seniorråd
Statistisk sentralbyrå
Trygderetten
Oslo kommune

Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Den Norske Aktuarforening
Finans Norge
Fellesordningen for AFP
Forsvarets seniorforbund
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Gabler AS
Hovedorganisasjonen Virke
Kommunal Landspensjonskasse (KLP)
KS – Kommunesektorens organisasjon
Landsforbundet for offentlige pensjonister
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
LO Kommune
LO Stat
Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon (NITO)
Norsk Pensjon AS
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Oslo Pensjonsforsikring AS
Pensjonistforbundet
Pensjonskasseforeningen
Pensjonskontoret

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)
 Samfunnsbedriftene
 Seniorenes fellesorganisasjon
 Seniorsaken
 Senter for seniorpolitikk
 Storebrand
 Uføres Landsorganisasjon
 Unio
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Følgende instanser har hatt realitetsmerknader til forslagene som ble sendt på høring:

Arbeids- og velferdsdirektoratet

Høyesterett
 Maritim pensjonskasse
 Statens pensjonskasse
 Oslo kommune

Akademikerne
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Den Norske Aktuarforeningen
 Fellesordningen for AFP
 Finans Norge
 Forsvarets seniorforbund
 Føl Norge
 Gabler AS
 Landsforbundet for offentlige pensjonister
 LO Kommune
 LO Stat
 Kommunal Landspensjonskasse (KLP)
 KS – Kommunesektorens organisasjon
 Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon (NITO)
 Norsk Sykepleierforbund
 Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
 Oslo Pensjonsforsikring AS
 Pensjon for alle
 Pensjonistforbundet
 Pensjonskasseforeningen
 Samfunnsbedriftene
 Senior Norge
 Unio
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
 Fire privatpersoner

LO Kommune, LO Stat, Unio, YS og Akademikerne (i det videre omtalt som «arbeidstakerorganisasjonene») har levert en felles høringsuttalelse.

Disse høringsinstansene har meddelt at de ikke har merknader:

Justis- og beredskapsdepartementet
 Samferdselsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Statistisk sentralbyrå

4.3 Generelle inntrykk fra høringen

I dette avsnittet gis det en overordnet oversikt over høringsinstansenes syn på forslagene i høringsnotatet. Høringsinstansenes synspunkter på de enkelte delene av lovforslagene blir presentert under omtalen i påfølgende kapitler. En mer detaljert redegjørelse av overordnede og prinsipielle synspunkter presenteres i punkt 5.

I hovedsak er instansene positive til at AFP i offentlig sektor legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Det pekes på at det er en naturlig tilpasning til pensjonsreformen. Blant høringsinstansene som støtter departementets forslag til regler for ny AFP er *Kommunesektorens organisasjon (KS)*, *Spekter*, *Samfunnsbedriftene*, *Oslo kommune*, *Senior Norge*, *Landsforbundet for offentlige pensjonister*, *Forsvarets seniorforbund*, *Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)*, *Fellesordningen for AFP* og *Finans Norge*. Senior Norge og Forsvarets seniorforbund skriver at deres støtte er betinget av at endringene har akseptable sosiale fordelingsvirkninger, og at dette er godt dokumentert i lovforslaget. *Den Norske Aktuarforening (DNA)* mener det er behov for en gjennomgang av AFPs rolle i pensjonssystemet, og mener at den foreslåtte ordningen for offentlig sektor og den nåværende ordningen i privat sektor har mange svakheter. *Pensjon for alle* mener at forslaget til ny AFP gir offentlige ansatte en klart dårligere løsning enn det de har i dag.

Det er avtalt at den nye ordningen skal utformes etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor. Det er ulike oppfatninger blant instansene hvordan denne formuleringen i avtalen skal tolkes, og hvor tett opp mot regelverket i privat AFP den nye ordningen i offentlig sektor skal utformes, spesielt med tanke på kvalifikasjonsreglene. KS, Spekter og Samfunnsbedriftene støtter at kvalifikasjonsreglene i privat og offentlig sektor bør være mest mulig like. KS og Samfunnsbedriftene viser til hensynet til mobilitet mellom sektorene, og at man derfor ikke må fravike kvalifikasjonsreglene for privat AFP på en måte som vil være til hinder for gjensidig medregning. Spekter viser til at gjensidig medregning er et sentralt punkt i avta-

len, men er enig i at det er opp til partene i privat sektor å endre regelverket for privat AFP slik at dette tilfredsstillers intensjonen i avtalen.

Flere instanser peker på at forslagene til kvalifikasjonsregler for ny AFP er omfattende og komplekse, og uttrykker et ønske om at disse forenkles, eventuelt utdypes i lov eller forskrift. *Gabler, Kommunal landspensjonskasse (KLP), Statens pensjonskasse, Finans Norge og Pensjonskasseforeningen* peker på at de foreslåtte kvalifikasjonsreglene er administrativt utfordrende og vil gi pensjonsleverandørene et stort informasjonsansvar til sine medlemmer. *Arbeidstakerorganisasjonene* mener regelverket for ny AFP bør bygge videre på de reglene som er etablert i offentlig sektor, og at handlingsrommet for å unngå noen av utfordringene i privat sektor bør benyttes. *Pensjonistforbundet* og *SAKO* mener det er problematisk dersom mange offentlig ansatte av ulike grunner ikke fyller vilkårene for AFP, og at vilkårene må være innrettet slik at flest mulig innfrir dem.

Forslaget om at det ikke skal være et krav om samtidig uttak av folketrygden for å ta ut ny AFP, har fått bred støtte blant høringsinstansene.

Pensjonsavtalen forutsetter gjensidig medregning av kvalifikasjonstid mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor. Høringsinstansene støtter at kvalifikasjonstid fra privat sektor er foreslått å telle med i vurderingen av om ansiennitetskravet i ny offentlig AFP er oppfylt, og ønsker at kvalifikasjonstid skal medregnes også den andre veien, fra offentlig sektor til privat sektor med AFP. *Arbeidstakerorganisasjonene* skriver at en etablering av ny AFP uten gjensidig medregning vil ses på som et brudd på avtalen fra 3. mars 2018. KS

skriver at dersom gjensidig medregning ikke blir en realitet, vil formålet med reformen av offentlig AFP ikke være ivaretatt. Senior Norge og Forsvarets seniorforbund er glade for at departementet foreslår at kvalifikasjonstid fra privat AFP skal medregnes i offentlig AFP, og oppfordrer samtidig departementet til at det etableres medregning motsatt vei.

Når det gjelder forholdet mellom ny AFP og betinget tjenstepensjon, deler instansene departementets syn på at det blir viktig med god informasjon om grunnlaget for avslag om AFP, og om konsekvensene ved å ta ut betinget tjenstepensjon for ny AFP. Finans Norge og DNA foreslår en alternativ løsning, hvor betinget tjenstepensjon utbetales uansett og kommer til fradrag i ny AFP.

Instansene er i hovedsak positive til forslagene om organisering av den nye ordningen og ansvarsfordelingen mellom Arbeids- og velferds-etaten og tjenstepensjonsleverandørene.

Norsk Sykepleierforbund (NSF) er kritiske til at det ikke er foreslått lovfesting av AFP for sykepleiere som er omfattet av lov om pensjonsordning for sykepleiere. NSF skriver at de oppfatter høringsnotatet som et unødvendig angrep på den enhetlige pensjonsordningen for sykepleiere, med store konsekvenser for ordningen som sådan og for mange sykepleiere i privat sektor som ikke har tariffavtale. *Arbeidstakerorganisasjonene* støtter NSF's syn. Også KLP mener det er uheldig og overraskende at det ikke er fremmet forslag om lovfesting av ny AFP i lov om pensjonsordning for sykepleiere.

5 Ny AFP – overordnede og prinsipielle spørsmål

5.1 Høringsinstansenes syn

5.1.1 Ny AFP etter mønster av privat AFP

Arbeidstakerorganisasjonene mener at departementet i stor grad har valgt å kopiere reglene i privat sektor, uten å bruke det handlingsrommet som ligger i pensjonsavtalens formuleringer. De mener at dette handlingsrommet bør benyttes for å unngå noen av utfordringene som ligger i privat AFP. Arbeidstakerorganisasjonene forutsetter at det skal fastsettes egne og tydelige regler som skal gjelde for AFP-ordningen i offentlig sektor, og som skal være det rettslige grunnlaget for tolkning og forståelse av de ulike vilkårene som gjelder. De skriver at det ikke er tilstrekkelig med henvisninger til regelverket for privat AFP. Arbeidstakerorganisasjonene mener det er naturlig og nødvendig at partene i offentlig sektor får bestemme hvordan kvalifikasjonsreglene skal forstås. En løsning i tråd med dette er at utfyllende regler gis i tariffavtale heller enn at lovforarbeidene sier mer om tolkningen.

Gabler uttrykker at avtalens formulering om «etter mønster av» åpner for tolkninger. *Gabler* har ikke noe uttalt syn på hvordan denne tolkningen skal være i bestemte situasjoner, men viser til at dette bør løses av avtalepartene seg imellom. *Gabler* bemerker likevel at det ligger an til at AFP i offentlig sektor vil bli administrert på en annen måte enn AFP i privat sektor. De peker på at AFP-ordningen i privat sektor administreres av én innretning, men at ny AFP i offentlig sektor trolig vil bli administrert av flere. De peker på at ettersom ny AFP er en «alt eller intet»-ytelse, kan selv små tolkningsavvik mellom leverandørene få store konsekvenser for det enkelte medlem. *Gabler* uttrykker at det derfor i størst mulig grad bør være et mål å unngå ulik praksis og leverandørspesifikke fortolkninger. De mener derfor at en presis lovtekst og gode forarbeider er sentralt.

KLP viser til at det framgår av høringsnotatet at departementet har lagt til grunn reglene i privat AFP i forslag til endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse. *KLP* uttrykker at lovforslagene i høringsnotatet er

lite utfyllende, og bidrar til flere tolkningsmuligheter. De skriver at dersom lovforslaget blir vedtatt i samsvar med høringsforslaget, er de redd det vil gå ut over rettssikkerheten til den enkelte arbeidstaker da det vil være svært krevende å finne ut av rettighetene. I det videre arbeidet med proposisjonen anbefaler derfor *KLP* at regelverket forenkles. De uttrykker at dette vil skape større forutsigbarhet og trygghet for den enkelte. Dersom det ikke er mulig å forenkle regelverket, mener *KLP* at lovforslaget eller forskrift må utdypes med mer detaljerte regler, slik at en unngår å måtte søke avklaringer i Trygderetten og alminnelige domstoler.

KLP skriver videre at AFP er en stor del av samlet pensjon i det nye pensjonssystemet. Vilkår og kvalifikasjonskrav for å få AFP er imidlertid omfattende og detaljerte. *KLP* viser til at det legges et omfattende informasjonsansvar på pensjonsleverandøren, men er likevel bekymret for at enkeltpersoner, mer eller mindre uforskyldt, kan falle utenfor ordningen. Spesielt peker *KLP* på at det hos deres medlemmer i kommuner og helseforetak finnes svært mange som vil være i faresonen for ikke å kvalifisere til ny AFP. *KLP* peker på at de har mange deltidsansatte og personer med lave stillingsandeler. *KLP* har også relativt mange uføre, delvis uføre og personer som kommer tilbake til jobb etter uførhet eller lengre sykefravær.

KS og *Samfunnsbedriftene* mener at formålet med en ny offentlig AFP, etter mønster av privat AFP, er å fremme arbeidstakermobilitet mellom offentlig og privat sektor. De peker på at dersom kvalifikasjonstid fra offentlig sektor ikke kan medregnes i privat sektor, vil formålet med reformen av offentlig AFP ikke være ivaretatt. *KS* uttrykker at ny offentlig AFP av den grunn ikke bør fravike vilkårene for privat AFP, på en måte som kan være til hinder for en enighet, med partene tilknyttet Fellesordningen for AFP, om gjensidig medregning av kvalifikasjonstid.

Pensjonistforbundet viser til at ny offentlig AFP vil utgjøre en svært viktig del av den samlede pensjonen til offentlig ansatte. De skriver at offentlig ansatte med opptjening i påslagsordningen i de fleste tilfeller kun vil få et tilstrekkelig pensjons-

nivå dersom de også får ny livsvarig AFP. De viser til at satsene i påslagsordningen er tilpasset at de aller fleste vil motta ny livsvarig AFP i tillegg. Pensjonistforbundet uttrykker at dersom ikke AFP-ordningen hadde vært lagt om, er det rimelig å forvente at satsene i påslagsordningen måtte vært betydelig høyere. Pensjonistforbundet skriver at det er problematisk dersom mange offentlig ansatte av ulike grunner ikke fyller vilkårene for AFP, og dermed ender opp med en betydelig lavere samlet kompensasjonsgrad, og dermed lavere livsvarig pensjon enn de kunne fått dersom de kvalifiserte for AFP. Pensjonistforbundet mener derfor at vilkårene for å motta AFP må være innrettet slik at flest mulig innfrir dem, og at det ikke er ulogiske eller urimelige krav som gjør at enkelte mister retten til AFP.

Oslo Pensjonsforsikring AS (OPF) er enig i at formuleringen «etter mønster av» i utgangspunktet gir et visst spillerom med hensyn til den konkrete utformingen av reglene for ny offentlig AFP. Avtalen omtaler langt fra alle elementer som inngår i dagens private AFP. Samtidig ser OPF at det kan være vanskelig å avvike for mye, dersom man arbeider mot at privat sektor skal komme til at tid i offentlig sektor skal telle med i ansiennitetsperioden i privat sektor. OPF viser til at lempeligere kvalifikasjonsregler innenfor offentlig AFP vil kunne medføre økte utgifter til ytelsen i offentlig sektor. Etter OPFs oppfatning må likevel ikke betydningen av disse momentene tillegges for stor vekt. OPF peker for det første på at det ikke er noe uttalt mål ved omleggingen at den skal senke kostnadene, selv om OPF mener at det helt klart er nødvendig å gjøre en kostnadsvurdering i forbindelse med en slik omlegging. For det andre peker OPF på at det er signalisert at det kan skje til dels store endringer i regelverket for privat AFP i framtiden, og i et slikt tilfelle vil det antakelig måtte gjøres en reforhandling av offentlig AFP uansett.

Den Norske Aktuarforening (DNA) skriver at dagens private AFP har et omfattende og til dels komplisert sett med vilkår og kvalifikasjonsregler. De konstaterer at i forslaget til ny offentlig AFP er det foreslått tilnærmet identiske regler som for privat AFP. DNA understreker at det er viktig at reglene er fullt ut entydige slik at det ikke er mulig å skape forskjeller mellom leverandører i tolkning. De viser også til at et komplisert regelverk vil gjøre det krevende for enkeltpersoner, og at dette vil stille store krav til informasjon fra tjenestepensjonsleverandøren.

Pensjonskasseforeningen skriver at ny offentlig AFP er en omfattende og krevende materie. De

viser til at departementets forslag til regelfesting omhandler mange aspekter, men at det er uløste spørsmål som med fordel kan løses gjennom lov eller forskrift.

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) viser til at forslaget til ny ordning for offentlig AFP i stor grad vil oppfattes å være relativt lik privat AFP, men på enkelte områder vil det være forskjeller i utforming og vilkår. NHO vil presisere at slike forskjeller ikke vil gi noen føringer for privat AFP, og dermed heller ikke medføre endringsbehov av privat sektors AFP, verken ved innføring av offentlig AFP, eller senere.

Fellesordningen for AFP er i all hovedsak positive til forslagene departementet legger fram. Slik Fellesordningen ser det, vil forslagene til ny AFP i offentlig sektor bidra til å sikre en effektiv samhandling mellom offentlig og privat sektor på sikt. Fellesordningen viser til at AFP-ordningen i offentlig og privat sektor har ulike rettsgrunnlag. AFP-ordningen i privat sektor er en tariffavtalt pensjonsordning. At ordningen er etablert gjennom tariffavtale har blant annet betydning for hvem som bestemmer over ordningen og hvilket regelverk som regulerer den. Det er derfor viktig for Fellesordningen å presisere at selv om departementet legger opp til at lovforslagene knyttet til kvalifikasjonsreglene for ny offentlig AFP skal være i tråd med reglene i AFP i privat sektor, så vil det ikke være mulig, eller nødvendigvis ønskelig, å opprettholde identiske regler over tid. AFP-ordningen i privat sektor er en tariffavtalt ordning, og tariffpartenes råderett over AFP-ordningen i privat sektor må ligge fast. Fellesordningen uttrykker at forslagene om ny offentlig AFP ikke endrer dette utgangspunktet.

5.1.2 Medregning

Arbeidstakerorganisasjonene skriver at en etablering av et regelverk for AFP i offentlig sektor uten at forutsetningen om gjensidig medregning er ivarettatt, ses på som et brudd på avtalen av 3. mars 2018. De skriver at det er staten som har inngått avtalen med partene i offentlig sektor, og dermed har ansvaret for finansieringen og at avtalen blir oppfylt. *Arbeidstakerorganisasjonene* skriver videre at det er helt sentralt at det økonomiske bidraget som AFP representerer, blir fullt ut ivarettatt. De skriver at AFP inngår som en vesentlig del av den samlede pensjonsytelsen i offentlig sektor. *Arbeidstakerorganisasjonene* uttrykker at siden det ikke er rettigheter knyttet til AFP dersom en slutter i offentlig sektor, er medregning av tjenestetid fra offentlig sektor, og mulighet for å kvalifi-

sere for privat sektors AFP, helt nødvendig. Alternativet er innlåsing i offentlig sektor eller betydelig tap av pensjon dersom en bytter jobb på feil tidspunkt.

Spekter skriver at et sentralt punkt i avtalen fra 2018 er medregning av samlet tjenestetid i offentlig og privat sektor. *Spekter* viser til at dette er fulgt opp ved at privat tjeneste også skal medregnes i offentlig AFP. *Spekter* er enig med departementet i at det vil være opp til partene i privat sektor å endre regelverket for privat AFP slik at dette tilfredsstillers intensjonene i pensjonsavtalen fra 2018.

Oslo Pensjonsforsikring (OPF) viser til at privat sektor ikke var part i avtalen fra 2018, og at privat sektor derfor ikke er bundet av avtalens formuleringer om gjensidig medregning. *OPF* uttrykker imidlertid at manglende medregning i privat sektor vil begrense noen av de antatte positive mobilitetseffekter som lå til grunn for at dette punktet ble tatt inn i avtalen.

NHO og *Fellesordningen for AFP* bemerker at når det gjelder medregning, omfatter høringen kun forslag om medregning av tid i privat AFP for å fylle vilkårene for offentlig AFP. De uttrykker at privat sektor ikke var part i pensjonsavtalen av 3. mars 2018, og derfor ikke er bundet av avtalens formuleringer om gjensidig medregning. *Fellesordningen* forholder seg til at det er partene i privat sektor som beslutter hvorvidt det skal være medregning i privat AFP.

KS og *Samfunnsbedriftene* ber om at departementet intensiverer arbeidet med å avklare med partene tilknyttet *Fellesordningen* for AFP, at de vil gjennomføre nødvendige vedtektsendringer, slik at kvalifikasjonstid i offentlig sektor kan medregnes. *KS* skriver at den manglende avklaringen allerede er mobilitetshindrende.

KLP viser til at man så langt ikke har fått på plass et system for medregning av tid i offentlig sektor for kvalifikasjon til privat AFP, og at det er partene i privat sektor som eventuelt må beslutte dette. *KLP* konstaterer at det er uheldig dersom slik medregning ikke kommer på plass ettersom dette reduserer mobiliteten fra offentlig sektor til privat sektor. *KLP* peker på en spesiell problemstilling hvor virksomheter som omdanner fra offentlig tjenstepensjon til privat tjenstepensjon (med AFP), og hvor arbeidstakerne risikerer å miste AFP-rettigheten.

Forsvarets seniorforbund og *Senior Norge* er glade for at det skal medregnes kvalifikasjonstid fra privat sektor i kvalifikasjonen for AFP i offentlig sektor. De oppfordrer til at det også etableres medregning motsatt vei.

5.1.3 Overføringsavtalen og virkeområde

Gabler mener at det bør avklares på prinsipielt grunnlag om en arbeidsgiver som har offentlig tjenstepensjonsordning, men som ikke er forpliktet til å ha offentlig tjenstepensjon, kan velge bort ny offentlig AFP og likevel være tilsluttet overføringsavtalen. *Gabler* viser til overføringsavtalen § 2, der det framgår at avtalen forutsetter gjensidighet.

KLP mener generelt at AFP er en så viktig del av offentlig tjenstepensjon, at det bør være en del av overføringsavtalen, og dermed et obligatorisk element for avtaler under overføringsavtalen.

KLP viser til at ny AFP er en helt annen pensjonsytelse enn dagens AFP. *KLP* er av den oppfatning at ny AFP ikke kan avgrenses til dem som har tariffavtale om det, og ber om departementets vurdering.

Norsk Sykepleierforbund (NSF) er svært bekymret for ulike opptjeningsregler til samlet pensjon med og uten AFP. De uttrykker at dette vil være i strid med kravene til like regler som overføringsavtalen stiller.

Høyesterett skriver at Høyesteretts medlemmer ikke vil være omfattet av den nye AFP-ordningen siden de ikke er omfattet av hovedtariffavtalen i staten. De viser til at medlemmer av Høyesterett utnevnt etter 1. januar 2011 er innlemmet i den ordinære tjenstepensjonsordningen i Statens pensjonskasse. Høyesterett skriver at Stortinget forutsatte at høyesterettsdommere skulle ha lik pensjonsordning som øvrige statsansatte, da den særskilte pensjonsordningen for medlemmer av Høyesterett ble vedtatt avviklet i 2010. Høyesterett peker på at dersom høyesterettsdommerne utnevnt etter 1. januar 2011 ikke er omfattet av ny AFP, vil de ikke ha lik pensjonsordning som øvrige statsansatte.

Gabler skriver at det er valgfritt for kommuner og fylkeskommuner om de ønsker å innlemme de folkevalgte i pensjonsordningen, og ettersom folkevalgte faller utenfor arbeidstakerbegrepet, er det også valgfritt om de folkevalgte skal være omfattet av AFP. *Gabler* skriver at det i forbindelse med innføring av ny AFP blir et spørsmål om tid som folkevalgt kan tas med i vurderingen om rett til ny AFP er oppnådd.

5.2 Departementets vurderinger

5.2.1 Ny AFP etter mønster av privat AFP

Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at det kan være argumenter for å forenkle kvalifika-

sjonsreglene, både av hensyn til den enkelte motaker og for å legge til rette for automatiserte løsninger. I høringsnotatet argumenterte departementet likevel for at kvalifikasjonsreglene i privat og offentlig sektor bør være mest mulig sammenfallende. Lempeligere regler i offentlig AFP vil isolert sett bidra til å øke utgiftene i offentlig sektor. Det vil også kunne øke utgiftene til privat sektor ved en eventuell gjensidig medregning, og dermed gjøre gjensidig medregning mindre aktuelt.

Departementet mener fortsatt at avtalen må forstås som at kvalifikasjonsreglene bør være mest mulig like i privat og offentlig sektor. Departementet viser til at et sentralt mål med omleggingen av AFP-ordningen i offentlig sektor er at AFP-ordningene i privat og offentlig sektor skal fungere godt sammen. Departementet mener derfor at det er et tungtveiende hensyn å legge best mulig til rette for en varig løsning med gjensidig medregning, dersom gjeldende AFP-ordning i privat sektor videreføres.

Departementet foreslår i denne proposisjonen, etter innspill fra tjenstepensjonsleverandørene, at medregnet tid tilknyttet privat AFP skal vilkårsprøves etter regelverket for offentlig AFP. Lempeligere regler for offentlig AFP vil da kunne åpne for at arbeidstakere som ikke oppfyller vilkårene til privat AFP bytter til stilling med offentlig AFP for å oppfylle vilkårene. Regelverket for offentlig AFP bør ikke åpne et rom for strategiske tilpasninger basert på vesentlige forskjeller i kvalifikasjonsregler. Ved en eventuell varig løsning for gjensidig medregning, vil også vesentlige forskjeller i kvalifikasjonsregler mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor være forstyrrende for mobiliteten, ved at skifte av jobb mellom AFP-virksomheter i offentlig og privat sektor da kan føre til at en oppnår eller mister rett til AFP.

Departementet registrerer at flere av høringsinstansene peker på at forslagene til kvalifikasjonsregler for ny AFP er omfattende og komplekse, og at det uttrykkes et ønske om at disse forenkles, eventuelt utdypes i lov eller forskrift. Videre pekes det på at det i størst mulig grad bør være et mål å unngå ulik praksis og leverandørspesifikke fortolkninger. Departementet ser behovet for at lovforslaget i høringsnotatet utdypes og detaljeres. I proposisjonen her foreslår departementet noen endringer i lovforslaget sammenlignet med høringsnotatet, og deler av lovforslaget utdypes. Videre gis det noen føringer for hvordan vilkårene skal forstås. Ytterligere presiseringer og detaljer bør, etter departementets mening, gis i forskrift. Departementet tar sikte på at forslag til forskrifter

blir sendt på høring i løpet av våren 2024. Statens pensjonskasse er bedt om å utarbeide forslag til forskrifter og involvere nødvendige samarbeidspartnere. Pensjonsinnretningene, som forvaltere av regelverket, vil være i god stand til å kartlegge hva det er behov for å gi forskrift om og hva innholdet i forskriften bør være. Et viktig formål med omleggingen av AFP i offentlig sektor, er at AFP-ordningene i offentlig og privat sektor skal fungere godt sammen. I lovforslaget er det forutsatt at ny AFP i offentlig sektor skal legges tett opp til regelverket som gjelder i privat AFP. Dette vil også bli vektlagt i forskriftsarbeidet. Samtidig er det viktig å se hen til at reglene skal legge til rette for god og effektiv samhandling mellom leverandørene, og at regelverket legger til rette for automatisert saksbehandling.

Departementet er enig i at det bør være et mål å unngå ulik praksis og leverandørspesifikke fortolkninger i vurderinger av retten til ny AFP. Det har i høringsrunden kommet flere innspill og ønsker om presiseringer av den praktiske vilkårsprøvingen. Departementet vurderer det som hensiktsmessig at tjenstepensjonsleverandørene involveres i en prosess der en ser på den praktiske vilkårsprøvingen, for å sikre en mest mulig enhetlig praksis og legge til rette for den praktiske vilkårsprøvingen.

5.2.2 Medregning

Departementet viste i høringsnotatet til at privat sektor ikke var part i pensjonsavtalen, og derfor ikke er bundet av avtalens formuleringer om gjensidig medregning av kvalifikasjonstid. Det er partene i privat sektor som beslutter hvorvidt det skal være medregning i privat AFP. Det ble videre vist til at departementet hadde tatt initiativ overfor partene i privat sektor til en prosess med mål om at tid fra offentlig sektor skal kunne medregnes som ansiennitetstid for privat AFP, og at denne prosessen var pågående. På bakgrunn av dette ble det i høringsnotatet kun foreslått at ansiennitet fra virksomheter i privat sektor med AFP-avtale kan medregnes i vurderingen av om ansiennitetsvilkåret ved 62 år er oppfylt for ny offentlig AFP.

Partene i privat sektor har utredet en reformert AFP-ordning hvor medregning av tid mellom sektorene ikke er relevant. I påvente av en avklaring av eventuelle endringer i AFP-ordningen i privat sektor, foreslås det i denne proposisjonen en midlertidig løsning for gjensidig medregning for årskullene 1963–1965. Dette vil sikre gjensidig medregning for de første årskullene

som omfattes av ny offentlig AFP, i påvente av en avklaring i privat sektor. Det vises til punkt 7.4.5 for en nærmere beskrivelse av dette.

Departementet ba i høringsnotatet om innspill til hvordan gjensidig medregning eventuelt kan utformes. Dersom AFP-ordningen i privat sektor legges om i retning av reformskissen slik den er beskrevet i partenes utredning om reformert AFP, vil det trolig ikke bli behov for gjensidig medregning på sikt. Dersom privat AFP ikke reformeres, vil departementet gjenoppta samtalene om et system for gjensidig medregning og refusjoner mellom AFP-ordningene i privat og offentlig sektor. Departementet vil ta høringsinstansenes innspill om dette temaet med seg i et videre arbeid med mål om å etablere et system for gjensidig medregning og refusjoner, dersom reformert AFP ikke blir en realitet.

5.2.3 Overføringsavtalen og virkeområde

Enkelte høringsinstanser har stilt spørsmål om ny offentlig AFP bør være et obligatorisk element for avtaler under overføringsavtalen. Departementet viser til at det ligger til Statens pensjonskasse, som administrator av overføringsavtalen, å ta stilling til dette spørsmålet. Departementet vil likevel for sin del mene at ny offentlig AFP ikke trenger å være et obligatorisk element under overføringsavtalen. Det vises til at dagens AFP bare delvis er omfattet av overføringsavtalen. Den gjelder for AFP mellom fylte 65–67 år. I denne perioden beregnes AFP som en alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen. AFP før 65 år beregnes basert på all opptjening i folketrygden og er ikke del av overføringsavtalen. Ny offentlig AFP utmåles også basert på all opptjening i folketrygden og departementet kan ikke se at ny AFP og gjeldende «folketrygdberegnet» AFP ikke kan behandles likt når det kommer til forholdet til overføringsavtalen.

Når det gjelder høringsinnspillene knyttet til Høyesteretts medlemmer og folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner, viser departementet til at disse må være omfattet av en tariffavtale om AFP for å omfattes av virkeområdet for AFP. Til sammenligning er det for dommere i lagmannsretten og tingretten inngått en egen protokoll i 1999 mellom daværende Arbeids- og administrasjonsdepartement og hovedsammenslutningene i staten om at dommerne gis rett til avtalefestet pensjon på de samme vilkår som er avtalt i hovedtariffavtalen i staten. Det vises for øvrig til omtale i punkt 7.4.2.

5.2.4 Pensjonsordningen for sykepleiere

Arbeidstakerorganisasjonene, KLP og Norsk Sykepleierforbund (NSF) har kommet med kritikk mot at det i høringsnotatet ikke er foreslått å lovfeste ny offentlig AFP for medlemmer i sykepleierpensjonsordningen.

NSF viser blant annet til at dimensjoneringen av samlet pensjon under forhandlingene om pensjonsavtalen fra 2018 ble gjort med grunnlag i at dagens bruttoordning skulle erstattes av en samlet pensjon for ansatte med offentlig tjenestepensjon, bestående av en AFP-del og en påslagsdel. NSF viser til at modellberegninger, også for sykepleiere, ble gjort med basis i at AFP foreligger. NSF mener høringsforslaget er et unødvendig angrep på den enhetlige Pensjonsordningen for sykepleiere, med store konsekvenser for ordningen som sådan og for mange sykepleiere i privat sektor som ikke har tariffavtale om AFP. Etter NSF's syn bør ordningen opprettholdes som en enhetlig ordning som bidrar til rekruttering, like pensjonsvilkår og sikrer sykepleiere en pensjon å leve av.

Departementet vil framheve at lov om pensjonsordning for sykepleiere er en tjenestepensjonsordning med obligatorisk medlemskap for sykepleiere som jobber i privat, kommunal, fylkeskommunal eller statlig virksomhet omfattet av spesialisthelsetjenesten eller helseforetak. Medlemmene i sykepleierpensjonsordningen kan også ha rett til AFP, men dette er en tariffavtalt ytelse, og vilkårene for rett til ytelsen og hvordan den blir beregnet, følger av tariffavtalen.

AFP er regulert i ulike tariffavtaler i statlig, kommunal og privat sektor, og er dermed pensjonsordninger som tilhører partene i arbeidslivet. I statlig sektor er AFP i tillegg regulert i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse, mens lov om statstilskott for arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon supplerer den tariffavtalte ordningen i privat sektor. I lovbestemmelsene vises det til at loven kun gjelder for arbeidstakere som har en tariffavtale om AFP. Det må altså ligge en tariffavtale i bunn, både i privat sektor og offentlig sektor.

Departementet viser til at den største gruppen sykepleiere er ansatte i kommuner og helseforetak som har tariffavtale om AFP. For denne gruppen vil ikke manglende lovfesting ha betydning, verken for sykepleierne eller arbeidsgiverne. De vil ha AFP som tidligere. Private arbeidsgivere vil, som i dag, kunne avbøte manglende AFP ved å

tegne private pensjonsordninger for sine ansatte, eventuelt inngå tariffavtale om AFP.

Som NSF viser til, er ny offentlig tjenstepensjon (fra og med 1963-kullet) tredelt og består av livslang påslagspensjon, AFP og alderspensjon fra folketrygden. Ny offentlig AFP vil derfor ha en større økonomisk betydning for den enkelte enn det «gammel» AFP hadde. Personer som ikke oppfyller vilkårene for AFP, får rett til betinget tjenstepensjon. Dette vil gjelde blant annet sykepleierne som ikke er omfattet av AFP.

Departementet viser til at AFP er en tariffavtalt ytelse. AFP er regulert i ulike tariffavtaler i statlig, kommunal og privat sektor. En lovfesting av AFP for sykepleiere omfattet av pensjonsordningen for sykepleiere vil medføre at både private og offentlige arbeidsgivere blir pålagt en tariffba-

sert pensjonsordning for sykepleiere. Dette er etter departementets vurdering feil å gjøre. Det vises til at partene står fritt til å inngå tariffavtale om AFP på vanlig måte dersom det er ønskelig.

5.2.5 Ikrafttredelse

De nye reglene om livsvarig AFP som følger av lovforslaget, får betydning fra 2025 som følge av at 1963-kullet da blir 62 år. De nye reglene bør tre i kraft så raskt som mulig før dette. I lovforslaget er det lagt opp til at ikrafttredelsen skjer fra den tid Kongen bestemmer. Det er også gitt anledning for Kongen til å bestemme at de enkelte paragrafene kan tre i kraft til forskjellig tid. Departementet vil likevel anta at det ikke er behov for slik forskjellig ikrafttredelse.

6 Beregnings- og uttaksregler for ny AFP

6.1 Bakgrunn – pensjonsavtalen

Det går fram av pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 at AFP for ansatte i offentlig sektor skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden og tjenstepensjonsordningen. Videre framgår det at den årlige pensjongsivende inntekten i folketrygden vil danne grunnlaget for beregningen av ny AFP. Ny AFP skal baseres på pensjongsivende inntekt i folketrygden opp til 7,1 G for alle år i alderen 13 til 61 år. Også opptjeningssatsen for ny AFP på 4,21 prosent framgår av pensjonsavtalen.

Det framgår videre av pensjonsavtalen at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år, og at ved uttak beregnes årlig AFP ved å benytte folketrygdens delingstall. Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.

6.2 Forslagene i høringsnotatet

6.2.1 Grunnlaget for beregning av AFP

Departementet foreslo i høringsnotatet at grunnlaget for AFP skal være årlig pensjonsopptjening på grunnlag av pensjongsivende inntekt, avtjent førstegangstjeneste, mottak av dagpenger, mottak av uføretrygd og omsorgsarbeid, dvs. de samme opptjeningskomponentene som inngår i beregningen av pensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-4.

Dette er tilsvarende de opptjeningselementene som brukes i beregningen av AFP i privat sektor. Siste år som tas med i grunnlaget, skal være det kalenderåret en fyller 61 år.

Departementet foreslo i høringsnotatet at årlig pensjonsopptjening skal være 4,21 prosent av pensjongsivende inntekt opp til 7,1 ganger grunnbeløpet.

Departementet foreslo i høringsnotatet at dersom AFP tas ut det kalenderåret arbeidstakeren fyller 62 år, så skal pensjonen først beregnes på grunnlag av inntekt mv. til og med det kalenderåret vedkommende fylte 60 år. Grunnlaget for det

kalenderåret vedkommende fylte 61 år skal gis virkning for pensjonen fra januar året etter at skatteoppgjøret foreligger. Departementet foreslo at grunnlaget oppjusteres i samsvar med lønnsveksten fra inntektsåret fram til virkningstidspunktet. Årlig pensjon skal deretter økes med 4,21 prosent av det oppjusterte grunnlaget, dividert med delingstallet som gjelder på virkningstidspunktet.

6.2.2 Beregning av pensjonen

Departementet foreslo at summen av årlig opptjening utgjør en AFP-beholdning. AFP-beholdningen vil være lik pensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-4, medregnet opptjening til og med kalenderåret en fyller 61 år, omregnet med en opptjeningssats på 4,21 prosent.

Departementet foreslo i høringsnotatet at årlig AFP beregnes ved at AFP-beholdningen divideres med folketrygdens delingstall. Departementet foreslo videre at dersom uttaket skjer etter fylte 70 år, benyttes delingstallet ved fylte 70 år.

6.2.3 Uttaksregler

I privat sektor må ny AFP tas ut sammen med alderspensjon fra folketrygden (helt eller delvis) ved uttak før 70 år. Departementet foreslo ikke at tilsvarende regel skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor. Departementet foreslo likevel at AFP skal inngå i grunnlaget som brukes i vilkårsprøvingen av rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden før 67 år, tilsvarende som AFP i privat sektor.

I privat sektor er AFP en ytelse som ikke tas ut gradert. Departementet foreslo at dette også skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor. Departementet foreslo at det skal være mulig å si fra seg AFP etter uttak, for eksempel i tilfeller der en får innvilget uføretrygd etter at AFP er igangsatt. Departementet foreslo videre at det ikke skal være mulig å sette AFP i gang igjen etter at den er stanset. Forslaget i høringsnotatet innebærer derfor at frsigelse betyr at ytelsen opphører for godt.

I privat sektor kan AFP fritt kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. Depar-

tementet foreslo i høringsnotatet at dette også skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor. Dette vil innebære at også videre arbeid i medlemspliktig stilling fritt kan kombineres med uttak av AFP, uten at pensjonen avkortes. Uttak kan også kombineres med annen inntekt.

Det framgår av pensjonsavtalen at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fram til fylte 70 år. I privat sektor legges forholdstallet ved fylte 70 år til grunn, ved uttak etter fylte 70 år. Delingstallet ved fylte 70 år ble foreslått å gjelde for ny AFP i offentlig sektor ved uttak etter fylte 70 år. Ny AFP er en kvalifikasjonsordning, der en rekke vilkår må sjekkes før pensjonen utbetales, og departementet mente i høringsnotatet at den derfor ikke automatisk bør komme til utbetaling ved fylte 70 år.

Folketrygdens alderspensjon utbetales tidligst fra måneden etter at kravet ble satt fram. Det samme gjelder for AFP i privat sektor, og departementet la til grunn at tilsvarende regler også skal gjelde ny AFP i offentlig sektor. Departementet foreslo videre i høringsnotatet at krav om uttak tidligst kan settes fram fire måneder før ønsket uttaksdato, og at det ikke kan søkes om uttak tilbake i tid.

I høringsnotatet viste departementet til at spørsmålet om hvor lenge arbeidstakeren skal fortsette i arbeid er adskilt fra spørsmålet om når arbeidstakeren skal begynne å ta ut AFP, ut over at arbeidstakeren må fortsette i arbeid fram til ønsket uttakstidspunkt for å ha rett til AFP. Dermed trenger ikke arbeidsgiveren å være involvert i beslutningen om når arbeidstakeren skal ta ut AFP. Departementet foreslo at arbeidstakeren selv må sette fram krav om AFP.

I høringsnotatet ble det tatt inn en bestemmelse som gir anledning til å tilbakekreve feilutbetalt avtalefestet pensjon på tilsvarende måte som etter folketrygdloven § 22-15.

6.2.4 Regulering

Det framgår av avtalen at ny AFP skal reguleres som alderspensjon i folketrygden. Da avtalen ble inngått, innebar det at pensjon under utbetaling reguleres med lønnsveksten og deretter fratrukk på 0,75 prosent. Alderspensjon under utbetaling fra folketrygden og øvrige ytelser i offentlig tjenstepensjon som alderspensjon og gjeldende AFP-ordning i offentlig sektor, reguleres fra og med 2022 med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. AFP i privat sektor reguleres fortsatt med lønnsveksten og deretter fratrukk på 0,75 prosent.

Departementet vurderte det som naturlig å regulere ny offentlig AFP på samme måte som

alderspensjon fra folketrygden og øvrige ytelser i offentlig tjenstepensjon, og foreslo at ny offentlig AFP skal reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst.

6.3 Høringsinstansenes syn

6.3.1 Grunnlaget for beregning av AFP

Den Norske Aktuarforening (DNA) og *KLP* påpeker at AFP ikke opptjenes lengre enn til 61 år, og at ytelsen derfor ikke gir samme arbeidsinsentiver som alderspensjonsytelser som gir opptjening i høyere aldre. DNA mener dette burde vært endret.

Pensjon for alle er kritiske til at opptjeningsreglene for ny AFP gir et litt dårligere resultat enn opptjeningsreglene i privat AFP.

Arbeids- og velferdsdirektoratet viser til at departementet i høringsnotatet beskriver hvilken opptjening som skal inngå i beregningsgrunnlaget når AFP tas ut i det kalenderåret arbeidstakeren fyller 62 år. På dette tidspunktet er det ikke ennå fastsatt pensjonsgivende inntekt for året arbeidstakeren fylte 61 år. Reglene som foreslås tilsvarende reglene for AFP i privat sektor. Direktoratet støtter forslaget. De påpeker at det ikke er foreslått å ta disse reglene inn i loven. Direktoratet legger til grunn at reglene vil bli fastsatt i forskrift på samme måte som tilsvarende regler for AFP i privat sektor er gitt i AFP-tilskottsforskriften § 2-2.

Gabler er usikre på hva som menes med «delingstallet som gjelder på virkningstidspunktet» i avsnittet om tilvekst fra kalenderåret vedkommende fylte 61 år, ved uttak av AFP fra 62 år. *KLP* mener det bør gjøres på samme måte som ved tilvekst til 100 prosent alderspensjon fra folketrygden under utbetaling, og at metoden bør framgå av nye regler ved at det i lovforslaget henvises til folketrygdloven § 20-17.

6.3.2 Uttaksregler

Høringsinstansene støtter forslaget om at en skal kunne ta ut ny AFP uten krav om samtidig uttak av alderspensjon fra folketrygden.

Arbeidstakerorganisasjonene er kritiske til at det ikke skal være mulig å sette i gang AFP igjen etter at denne er stanset. Arbeidstakerorganisasjonene mener videre at det må være enkelt å avklare kvalifikasjon til AFP, uten samtidig å kreve uttak.

Arbeidstakerorganisasjonene mener det er problematisk med regler som innebærer at ytelsen taper verdi dersom den tas ut etter fylte 70 år, og mener det i det minste bør være en auto-

matikk i en individuell oppfølging fra leverandørene før arbeidstaker når 70 år, eller en automatisk gjennomgang av kvalifikasjonskravene med dertil kontakt med arbeidstaker.

KLP savner en bredere begrunnelse for at det er delingstallet ved 70 år som skal benyttes ved uttak etter fylte 70 år, og reiser spørsmål om fleksibiliteten bør utvides til det samme som gjelder for alderspensjon fra folketrygden og påslagspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning. *KLP* mener det vil være forenklerende dersom man får mest mulig like regler, og mener videre at mange vil kunne reagere dersom de får et høyere delingstall på AFP-ytelsen enn påslagspensjonen ved samtidig uttak etter 70 år.

Gabler viser til forslaget om å kunne søke om AFP opptil fire måneder fram i tid, og at det ikke kan søkes om uttak tilbake i tid. De bemerker at det kan oppstå situasjoner der hendelser fram til det ønskede uttakstidspunktet likevel ender med avslag, og at det blir sentralt å informere medlemmene om vilkårene som må oppfylles ved uttakstidspunktet. *Gabler* mener videre at medlemmene må ha anledning til å justere uttakstidspunktet i slike tilfeller. *KLP* mener at selv ikke den beste informasjonen kan hindre at det vil være tilfeller der medlemmer søker for sent, og går glipp av AFP, og ser ikke hva som er begrunnelsen for at AFP ikke skal kunne søkes med tilbakevirkende kraft. *KLP* ber departementet vurdere å endre lovforslaget, eller gi en bredere begrunnelse. *KLP* kan heller ikke se at det framgår av lovforslaget at AFP opphører for godt ved frasingelse.

Arbeids- og velferdsdirektoratet peker på at det ikke er omtalt om AFP skal kunne tas ut når som helst i løpet av en måned, eller om det kun skal kunne tas ut fra den 1. i måneden, og foreslår at AFP kun skal kunne tas ut fra den 1. i måneden, på samme måte som alderspensjon fra folketrygden og AFP i privat sektor. De skriver at det er en risiko for at det vil skape tekniske utfordringer for vilkårsprøvingen av alderspensjon dersom ny AFP skal kunne tas ut fra andre datoer enn den 1. i måneden.

Gabler støtter at arbeidsgiver ikke trenger å være involvert i søknadsprosessen om ny AFP. Også *KLP* er enig i at arbeidsgiver ikke trenger å være involvert i beslutningen, men bemerker at arbeidsgiver likevel kan – og i noen tilfeller må – bli involvert i vurderingen av om vilkårene for AFP er oppfylt.

Statens pensjonskasse (SPK) foreslår at det presiseres i loven at saker om tilbakekreving ved feilutbetaling av ny AFP fra SPK skal behandles av SPK, også i tilfeller der årsaken til feilutbetalingen

skyldes feil ved utbetalingen fra Arbeids- og velferdsetaten. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* er av samme oppfatning som SPK. *Oslo Pensjonsforsikring (OPF)* mener det vil være naturlig at det innføres en tilbakekrevingshjemmel i regelverket, som gjelder for de øvrige delene av offentlig sektor som skal ha ny AFP, f.eks. gjennom en utvidelse og presisering av gjeldende tilbakekrevingshjemler i det aktuelle regelverket for disse virksomhetene.

Maritim pensjonskasse (MPK) skriver at endringer i ny offentlig AFP får betydning for medlemmer i fartstidsbasert ordning etter lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs født mellom 1963 og 1970. Pensjon fra MPK etter den fartstidsbaserte ordningen blir redusert eller bortfaller for personer som mottar offentlig AFP, avhengig av graderingen av AFP-ytelsen. I forslaget til ny offentlig AFP skal det ikke lenger være mulig å ta ut gradert AFP. *MPK* mener det er uklart om det fortsatt vil være samordning med pensjon fra MPK og AFP etter nye regler. Dersom samordningen bortfaller, vil et medlem av MPK, forutsatt at vilkårene er oppfylt, kunne ta ut 100 prosent offentlig AFP og ha full pensjon fra MPK samtidig. Alderspensjon til medlemmer etter nye regler i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs (inntekstbasert ordning), blir ikke samordnet med andre pensjons- og trygdeytelser etter samordningsloven, jf. § 42 i den nevnte loven.

6.3.3 Regulering

Arbeidstakerorganisasjonene, KS, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Oslo Pensjonsforsikring støtter departementets forslag til regulering av ny AFP.

6.4 Departementets vurdering og forslag

6.4.1 Generelt

Departementet viser til at forslagene til beregnings- og uttaksregler enten følger direkte av avtalen fra 3. mars 2018 eller av at ny AFP skal utformes etter mønster av privat AFP.

De foreslåtte nye reglene er plassert som et nytt kapittel 2 i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse. Det blir presisert i § 7 første ledd at kapittelet gjelder avtalefestet pensjon til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part eller i tariffavtale godkjent av departementet og at

bestemmelsene gjelder for arbeidstakere som er født i 1963 eller senere.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 7 første ledd.

6.4.2 Grunnlaget for beregning av AFP

Departementet viser til at det følger direkte av avtalen fra 2018 at AFP i offentlig sektor beregnes som 4,21 prosent av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G i alderen 13–61 år. Grunnlaget for beregning av AFP skal være pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 omregnet til en beholdning for AFP med en opptjenings-sats på 4,21 prosent.

Når det gjelder Arbeids- og velferdsdirektoratets, Gablers og KLPs innspill om tilvekst av grunnlaget for kalenderåret vedkommende fylte 61 år, er departementet enig i at metoden bør framgå av nye regler ved at det i lovforslaget henvises til folketrygdlovens § 20-17. Tilveksten som tilføres AFP-beholdningen etter uttak, regnes om til årlig pensjon ved hjelp av delingstallet på omregningstidspunktet, og legges til pensjonen som allerede er tatt ut.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 10 og § 11 første ledd.

6.4.3 Uttaksregler

Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om at årlig AFP skal beregnes ved at AFP-beholdningen divideres med folketrygdens delingstall. Dersom uttaket skjer etter fylte 70 år, benyttes delingstallet ved fylte 70 år.

Departementet viser til at Arbeids- og velferdsdirektoratet mener at ny AFP kun skal kunne tas ut fra den 1. i måneden på samme måte som alderspensjon fra folketrygden og AFP i privat sektor. Departementet er enig i at ny AFP kun skal kunne tas ut fra den 1. i måneden. Lovbestemmelsen er utformet etter mønster av folketrygdloven § 22-12, og det framgår av bestemmelsen at AFP kan tidligst utbetales fra og med måneden etter fylte 62 år, og tidligst fra og med måneden etter den måneden da kravet ble satt fram.

Videre foreslår departementet at pensjonen ikke kan tas ut gradert og at den fritt kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. Det foreslås at arbeidstakeren selv må sette fram krav om AFP og at krav om pensjon tidligst kan settes fram fire måneder før ønsket uttaksdato og at det ikke kan søkes om uttak av

AFP med tilbakevirkende kraft. Departementet foreslår også at det fastslås at pensjonen kan utbetales i utlandet uten begrensninger. AFP ytes til og med måneden da pensjonisten dør. Pensjonen kan stanses fra et tidligere tidspunkt dersom pensjonisten ber om det, men pensjonen kan i slike tilfeller ikke senere gjenstartes.

Maritim pensjonskasse (MPK) har bedt om en klargjøring av om det vil være samordning mellom ny AFP og pensjon fra MPK for medlemmer i fartstidsbasert ordning. Departementet vurderer at samordningen bortfaller, og at et medlem av MPK vil kunne ta ut ny AFP og full pensjon fra MPK samtidig, forutsatt at vilkårene er oppfylt.

Departementet viser til at Statens pensjonskasse (SPK) og Arbeids- og velferdsdirektoratet ønsker at det skal presiseres i loven at saker om tilbakekreving ved feilutbetaling av ny AFP fra SPK skal behandles av SPK. Departementet er enig i dette og viser i den forbindelse til lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 første ledd og § 16. Oslo Pensjonsforsikring peker på at det vil være naturlig at det innføres en slik tilbakekrevings-hjemmel i regelverket som gjelder for de øvrige delene av offentlig sektor som skal ha ny AFP, f.eks. gjennom en utvidelse og presisering av gjeldende tilbakekrevings hjemler i regelverket for disse virksomhetene.

Arbeidstakerorganisasjonene og KLP har stilt spørsmål ved at det er delingstallet ved 70 år som skal benyttes ved uttak etter fylte 70 år. Departementet viser til at det framgår av avtalen at AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år. Arbeidstakerorganisasjonene mener videre at det bør være en individuell oppfølging fra tjenestepensjonsleverandørene før arbeidstakeren når 70 år. Departementet legger til grunn at leverandørene har best forutsetninger for å vurdere hvordan de informerer sine medlemmer på en god måte.

Når det gjelder innspill knyttet til forslagene om at det ikke er mulig å sette i gang igjen AFP etter den er stanset, og at det ikke kan søkes om AFP med tilbakevirkende kraft, viser departementet til at forslagene følger av at ny AFP skal utformes etter mønster av privat AFP.

Arbeidstakerorganisasjonene mener det burde være enkelt å avklare kvalifikasjon, uten å samtidig kreve uttak. Som departementet viste til i høringsnotatet vil det være viktig med god informasjon fra leverandørene til arbeidstakere som nærmer seg 62 år. Departementet legger til grunn at leverandørene har best forutsetninger for å vurdere hvordan de informerer sine medlemmer på en god måte.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 11 og § 16.

6.4.4 Regulering

Departementet registrerer at det ikke har kommet innvendinger til forslaget i høringsnotatet om

at ny AFP skal reguleres som i folketrygden, dvs. med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Departementet opprettholder forslaget og foreslår at ny AFP skal reguleres på samme måte, og fra samme tidspunkt, som alderspensjon fra folketrygden.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 12.

7 Ny AFP – kvalifikasjonsregler

7.1 Bakgrunn – pensjonsavtalen

Pensjonsavtalen sier at ny AFP skal utformes etter mønster av AFP i privat sektor. For å få rett til AFP i privat sektor, må visse krav til arbeidsforholdet og andre forhold være oppfylt. Vilkårene er knyttet til to tidspunkt; ved fylte 62 år og ved uttakstidspunktet for AFP. De to tidspunktene kan være sammenfallende, men behøver ikke å være det. Departementet foreslår å innføre kvalifikasjonsregler for ny offentlig AFP etter mønster av AFP i privat sektor. Alle vilkårene må være oppfylte for at en kan motta AFP.

Det framgår av pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 at ny AFP skal innføres for ansatte født i 1963 eller senere. De første som vil kunne ta ut ny AFP er de som fyller 62 år i januar 2025 og kan få utbetalt ny AFP fra februar 2025. Ansatte født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning. I avtalen står det at kvalifikasjonsreglene for ny AFP skal fases gradvis inn for ansatte født i 1963–1966 som har en tjenestetid på minst ti år. Ansatte født i 1967 eller senere har ordinære kvalifikasjonsregler.

Departementet forstår avtalen slik at det er ansiennitetsvilkåret ved 62 år som fases gradvis inn. De øvrige kvalifikasjonsreglene vil gjelde fullt ut fra og med 1963-kullet. Departementet forstår videre begrepet «kvalifikasjonstid» i avtalen som ansiennitetsperioden og vilkårene knyttet til den. Ansiennitetsperioden er de siste ni årene før man fyller 62 år.

7.2 Forslagene i høringsnotatet

Departementet la i høringsnotatet til grunn at følgende vilkår må være oppfylt ved 62 år for å motta ny offentlig AFP:

- a) Ha vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene i en stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse. Arbeidsforholdet må være hovedarbeidsforholdet, og stillingsandelen må minst være 20 prosent av full stilling. Likestilt med stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen stilling

hos arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Samtidige stillinger legges sammen. Arbeidstid i virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon i privat sektor kan medregnes dersom arbeidsforholdet regnes som ansiennitetstid i privat AFP.

- b) I de samme 7 av de siste 9 årene ikke har hatt øvrige inntekter som overstiger den pensjonsgivende inntekten fra arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen eller virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon.
- c) Ikke har mottatt pensjon, ventelønn eller annen ytelse uten motsvarende arbeidspålitelse fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold i de siste tre årene før fylte 62 år der den årlige verdien av ytelsene er 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer.

Videre ble det lagt til grunn at arbeidstaker som er født i 1963 og som ikke oppfyller ansiennitetskravet i bokstav a og b, kan gis avtalefestet pensjon dersom samlet tjenestetid i offentlig tjenestepensjonsordning er minst ti år og vedkommende ved fylte 62 år har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig AFP i minst 3 av de siste 5 årene. For arbeidstakere født i årene 1964 til 1966 gjelder tilsvarende, likevel slik at tallene «3» og «5» øker med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963.

Det ble også satt som vilkår for å kunne motta AFP at arbeidstakeren ikke har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år. Tidsrom der uføretrygd ikke er kommet til utbetaling, men vedkommende har hatt rett til å få tilbake uføretrygden, regnes ikke som tidsrom med mottak av uføretrygd. Utbetaling av uføretrygd etter fylte 62 år som følge av etteroppgjør for tidsrom før fylte 62 år, regnes heller ikke som mottak av uføretrygd. Arbeidstaker som har rett til, men som ikke har mottatt uføretrygd etter fylte 62 år, har rett til AFP dersom vedkommende senest ved uttak av pensjonen sier fra seg uføretrygden med virkning fra fylte 62 år.

Departementet la til grunn at følgende vilkår må være oppfylt på uttakstidspunktet for ny offentlig AFP:

- a) Sammenhengende har vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med rett til medlemskap i Statens pensjonskasse de siste tre årene før uttakstidspunktet. Likestilt med arbeidsgiver som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Stillingen må minst utgjøre 20 prosent av full stilling. Samtidige stillinger legges sammen.
- b) Har en pensjonsgivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på uttakstidspunktet, og hadde en inntekt som overstiger gjennomsnittlig grunnbeløp i det foregående inntektsåret.
- c) Ikke er eller har vært mottaker av AFP etter AFP-tilskottsloven, betinget tjenestepensjon etter lov om Statens pensjonskasse eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger eller alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger.

Som unntak fra tidskravet i bokstav a ble det i høringsforslaget tillatt opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker ved annen årsak til fraværet enn sykdom eller skade, forutsatt at oppholdet ikke er på slutten eller begynnelsen av treårsperioden. Det ble også tillatt ytterligere opptil 78 uker fravær som følge av sykdom eller skade som gir rett til sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer.

Det ble også påpekt at dersom arbeidstakeren på uttakstidspunktet er permittert eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal forholdet ikke medføre at arbeidstakeren ikke anses for å oppfylle vilkårene, dersom arbeidstakeren hadde oppfylt vilkårene om permitteringen ikke var iverksatt og periodene med permittering ikke overstiger rammene i permitteringslønnsloven.

7.3 Høringsinstansenes syn

7.3.1 Vilkår som må være oppfylt ved 62 år

Krav til arbeidsforhold som gir ansiennitet i ny AFP

Arbeidstakerorganisasjonene mener det er unødvendig å stille krav om hovedarbeidsforhold, og forutsetter at dersom et slikt krav innføres, så vil det kun gjelde dersom arbeidstaker har arbeids-

forhold i både privat og offentlig sektor med rett til AFP. De mener videre at det også bør være slik at hovedarbeidsforholdet skal vurderes ut fra samlet arbeidsforhold tilknyttet privat og offentlig AFP. De skriver videre at det må avklares om stillingsandel går på lønn eller andel av full stilling.

Gabler peker på at det stilles krav om at pensjonsordningen må være omfattet av overføringsavtalen for å være likestilt med arbeidsgiver som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, og viser til pensjonsordninger utenfor overføringsavtalen med ny AFP, og pensjonsordninger omfattet av overføringsavtalen uten ny AFP. *Gabler* ønsker videre en vurdering av behovet for unntaksregler der en kan bygge opp ansiennitet ved permisjon. De etterspør videre en klargjøring av hvordan kravet om hovedarbeidsforhold skal forstås ved tilfeller der en person har to eller flere samtidige stillinger hvor ikke alle er omfattet av ny AFP, og en klargjøring av hvordan en skal fastsette stillingsprosent i ulike tilfeller.

KLP ber om departementets vurdering av hvordan en skal forstå kravet om hovedarbeidsforhold og stillingsstørrelse i ulike tilfeller der en person for eksempel jobber deltid eller har to eller flere samtidige stillinger hvor ikke alle er omfattet av ny AFP. *KLP* ønsker videre en klargjøring av om vilkårene knyttet til arbeidsforholdet og inntektene skal vurderes på månedlig eller årlig basis.

Pensjonskasseforeningen bemerker at pensjonsordninger ikke ordinært mottar opplysninger om permitteringer. De bemerker videre at situasjonen relatert til streik ikke er omtalt.

Øvrige inntekter

Arbeidstakerorganisasjonene mener det ikke bør være noen begrensninger knyttet til øvrige inntekter. Arbeidstakerorganisasjonene mener det bør være arbeidsforhold som omfattes av AFP som er avgjørende og ikke øvrig aktivitet og inntekter. De skriver at et eventuelt krav knyttet til størrelsen på andre inntekter i så fall må vurderes mot inntekter fra stillinger omfattet av overføringsavtalen og privat AFP samlet.

KLP mener det er avgjørende å få definert hvilke inntekter som ligger i begrepet «øvrige inntekter», og ber departementet definere dette nærmere, enten i lovs form eller i forskrifter. *KLP* uttrykker videre at det er uklart hva øvrige inntekter skal vurderes opp mot. *KLP* uttrykker at det er uheldig dersom inntekter tilknyttet privat AFP skal kunne hindre uttak av offentlig AFP, dersom inntekt i den offentlige stillingen er høyere enn øvrige inntekter.

Gabler ønsker klargjøring av hvordan inntektskravet skal forstås når det gjelder kravet til den offentlige arbeidsgiverens tilknytning til overføringsavtalen og hvordan det skal forstås i tilfeller med to eller flere samtidige stillinger. *Gabler* ber videre departementet vurdere behovet for nærmere regulering i forskrift om vurderingen av søkers inntektskilder i ansiennitetsperioden.

Pensjonskasseforeningen mener det kan fremme regelverkets tilgjengelighet dersom det eksplisitt angis hvilke øvrige inntekter som kan lede til rettighetstap. *Oslo Pensjonsforsikring (OPF)* skriver at begrepet «øvrige inntekter» ikke er definert i verken lovteksten eller i høringsnotatet, og at det etter OPFs syn bør tydeliggjøres hva som ligger i dette begrepet.

Ytelser uten arbeidsplikt

Arbeidstakerorganisasjonene mener det ikke bør være begrensninger knyttet til ytelser uten arbeidsplikt. De uttrykker at det er vanskelig å se berettigelsen av en slik bestemmelse for en livsvarig pensjonsytelse som er utformet med fleksibelt og nøytralt uttak og uten noen form for inntektsavkorting. De skriver at dette øker kompleksiteten og framstår som unødvendig og uhensiktsmessig. De skriver videre at unntak som gjelder i privat AFP ikke er inntatt i lovforslaget i høringsnotatet. *Arbeidstakerorganisasjonene* mener det er nødvendig å utfylle en eventuell slik bestemmelse.

Pensjonistforbundet uttrykker at de ikke ser logikken som ligger til grunn for at man skal miste retten til den livsvarige AFP-ordningen dersom man har mottatt pensjon, ventelønn eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold i de siste tre årene før fylte 62 år der den årlige verdien av ytelsene er 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer, dersom man fyller øvrige vilkår for AFP. De skriver at ytelsene som omtales gjerne er av kort varighet, og ikke er en erstatning for en livsvarig høyere pensjon, noe AFP gir. *Pensjonistforbundet* uttrykker at de er klar over at det er et tilsvarende regelverk for privat AFP, men mener at dette er et punkt offentlig AFP ikke bør følge.

Gabler ser det som en fordel om departementet presiserer hvordan vilkåret skal operasjonaliseres, og at det gis nærmere regler i forskrift om hvilke ytelser som skal medregnes i tilknytning til dette vilkåret. *Gabler* ber videre departementet utdype hva som menes med uførepensjon.

KLP mener lovforslaget bør utdypes med tilsvarende detaljerte regler som for privat AFP, da

det vil gi mindre rom for tolkning, som igjen bidrar til en klarere rettstilstand for alle parter.

Oslo Pensjonsforsikring (OPF) mener det er uklart hva som ligger i begrepet «pensjon» i § 8 bokstav c. Etter OPFs oppfatning kan begrepet også tolkes til å omfatte uførepensjon/midlertidig uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning, slik at mottak av slik ytelse de siste tre år før fylte 62 år kan være til hinder for rett til ny AFP. OPF ber departementet klargjøre dette, og ved behov presisere lovforslaget.

Også *Pensjonskasseforeningen* skriver at hvilke ytelser som har betydning bør tydeliggjøres.

Fellesordningen for AFP skriver at det foreligger konkrete forskjeller mellom Fellesordningens regelverk slik det gjelder i dag, og forslagene som presenteres i høringsnotatet.

AFP og uføretrygd

Arbeidstakerorganisasjonene mener at å være delvis ufør ikke bør diskvalifisere for å få ny AFP. De skriver at spørsmålet om delvis uføre og rett til ny AFP ikke er problematisert og burde vært beskrevet tydeligere.

Pensjonistforbundet viser til forslaget om at arbeidstakere som har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år, ikke skal få AFP. De skriver at de er kjent med at det også er slik for privat AFP, men mener at dette er urimelig. De skriver at uføretrygden har begrenset varighet, og ikke kompenserer for det økonomiske tapet som oppstår dersom en mister retten til livsvarig AFP. De skriver videre at uføre allerede har lavere inntekt enn dem som står i jobb, og at tap av AFP ved mottak av uføretrygd gir en ekstra belastning for uføre.

Arbeids- og velferdsdirektoratet skriver at brukere som må velge mellom AFP og uføretrygd ofte befinner seg i en tidskritisk situasjon. De peker på at vilkåret stiller store krav til god og rask veiledning fra tjenstepensjonsleverandørene og Arbeids- og velferdsetaten. De skriver videre at det er viktig at aktørene finner gode måter å samarbeide om veiledningen på. Direktoratet legger til grunn at det er tjenstepensjonsleverandørene som må veilede om selve AFP-vilkåret, men at Arbeids- og velferdsetaten må veilede brukere om størrelsen på uføretrygd og hvilke konsekvenser valget kan ha for folketrygdytelser. De konstaterer at det i dag er mulig å motta uføretrygd fram til uttak av AFP, også i tilfeller der arbeidstakeren tar ut AFP senere enn ved fylte 62 år, og at vilkåret for ny AFP derfor er en innstramning sammenlig-

net med hvordan mottak av uføretrygd påvirker retten til dagens AFP.

Gabler etterspør en vurdering av hvem som har hovedansvaret for å veilede en person om konsekvensene av å velge mellom uføretrygd og AFP.

KLP peker på at en konsekvens av vilkåret om at man ikke kan motta uføretrygd etter fylte 62 år, er at medlemmer som oppfyller vilkårene ved fylte 62 år og ikke ved uttakstidspunktet, må si fra seg uføretrygd fram til man (kanskje) oppfyller vilkårene ved uttakstidspunktet. *KLP* mener en slik konsekvens av reglene framstår som uheldig. *KLP* ber videre om departementets vurdering av situasjoner der man blir innvilget uføretrygd med virkning tilbake i tid etter uttak av AFP, og om det i så fall skal kreves tilbakebetaling av AFP for samme periode som uføretrygden blir etterbetalt for.

AFP og uførepensjon

KLP viser til at ny AFP og uføretrygd ikke kan kombineres. *KLP* antar imidlertid at den som sier fra seg uføretrygd for å motta ny AFP, samtidig kan beholde delvis uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning. De ber om en avklaring av hvilken sats delvis uførepensjon skal beregnes etter i slike tilfeller. *KLP* antar at ny AFP og arbeidsavklaringspenger kan løpe parallelt, og at delvis uførepensjon som er knyttet til arbeidsavklaringspenger fortsatt skal beregnes med lav sats.

Statens pensjonskasse viser til forslaget om at man ikke kan ta ut AFP dersom man allerede har en løpende uføretrygd fra folketrygden etter 62 år, og påpeker at man etter dagens regler kan kombinere uttak av AFP og delvis uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen. De reiser spørsmål om dette er en kombinasjon som videreføres.

Pensjonskasseforeningen uttrykker at det er uklart hvordan situasjonen med AFP for delvis uføre skal løses i de tilfellene hvor det også gis arbeidsavklaringspenger fra folketrygden.

Gabler peker også på at det i høringsnotatet ikke er omtalt om en person som mottar gradert uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen kan ta ut AFP, og om vedkommende i så fall beholder tjensteuførepensjonen etter AFP-uttaket. *Gabler* skriver at dersom denne kombinasjonen skal være tillatt, så blir det et spørsmål om tjensteuførepensjonen skal være netto- eller bruttoberegnet (dvs. om pensjonen skal utmåles med 3 eller 69 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 G) i tilfeller der personen har hatt rett til uføretrygd i folke-

trygden som vedkommende har sagt fra seg for å kunne ta ut AFP. *Gabler* antar at det ikke er tenkt at uttak av AFP i seg selv skal ha betydning for retten til tjensteuførepensjon, og skriver at dersom gradert uførepensjon fra pensjonsordningen kan kombineres med AFP, bør departementet avklare forholdet til forskrift om overgangsregler for uførepensjon fra lovfestet offentlig tjenstepensjonsordning som er innvilget med virkningstidspunkt før 1. januar 2015 (FOR-2014-07-03-949) § 4 tredje og fjerde ledd.

7.3.2 Vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet

Ansatt og reell arbeidstaker

Arbeidstakerorganisasjonene mener det er helt nødvendig med en avklaring av rekkevidden av begrepet «reell arbeidstaker» dersom det innføres et slikt krav. De mener at krav om «reell arbeidstaker» bør være oppfylt gjennom ansettelse i stilling med pliktig innmelding i offentlig tjenstepensjonsordning.

KLP ønsker tydeliggjøring av unntaket til kravet om å ha vært sammenhengende ansatt og reell arbeidstaker de siste tre årene før uttakstidspunktet, og peker på at det ikke er omtalt hvordan man skal telle fraværsukene, og at det ikke er omtalt fravær på grunn av permisjon.

KLP skriver at dersom det for ny offentlig AFP blir mulig for virksomheter å ha en avtale om offentlig tjenstepensjon uten AFP-ytelse, bør departementet ta stilling til om disse vilkårene på uttakstidspunktet kan være oppfylt gjennom arbeid som gir medlemskap i virksomhet med offentlig tjenstepensjon, men som ikke har offentlig AFP. *KLP* uttrykker at lovens vilkår i så fall bør sondre mellom om ansattforholdet gir eller ikke gir rett til AFP.

Gabler skriver at de har de samme merknader knyttet til hvordan en skal fastsette om en person har 20 prosent stilling, som de har til vilkårene ved fylte 62 år. De skriver også at det samme gjelder permisjoner, herunder frikjøpte tillitsvalgte, samt folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner, og spørsmål knyttet til varierende deltid og/eller lønn der inn- og utmeldinger og lønns- og deltidsendringer meldes inn på kvartalsbasis. De ber departementet gi en utdyping av unntaksregelen for treårskravet.

Gabler viser til at det i privat AFP er gitt regler om opptjening av ansiennitet i tilfeller der søkeren mister jobben som følge av konkurs eller nedbemanning. De skriver at problemstillingen kan

være relevant i konkurranseutsatte virksomheter som innfører ny offentlig AFP, og at det bør vurderes om det er behov for tilsvarende regler som i privat AFP.

Inntektskrav ved uttakstidspunktet

KLP og *Gabler* ber om at det blir presisert hvilke inntekter som inngår i vilkåret.

«Særalderspensjon»

KLP, *Oslo Pensjonsforsikring* og *Statens pensjonskasse* peker på at det kan være personer som har tatt ut alderspensjon fra stilling med særaldersgrense før reglene om ny offentlig AFP blir vedtatt. Disse vil dermed ikke ha ett reelt valg mellom særalderspensjon, betinget tjenestepensjon eller ny AFP. *KLP* mener regelen, på samme måte som for betinget tjenestepensjon, framstår som rigid.

Pensjonistforbundet er kritisk til forslaget om at mottakere av særalderspensjon ikke skal kunne motta AFP, og savner en forklaring på hvorfor, og hvordan de eventuelt skal kompenseres for manglende AFP.

Arbeidstakerorganisasjonene peker på at det legges til grunn at personer som har tatt ut betinget AFP eller særalderspensjon, ikke har rett til AFP. De skriver at dette ikke er regulert i pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 og at det heller ikke har sitt motstykke i privat AFP. *Arbeidstakerorganisasjonene* mener at dette ikke automatisk kan være diskvalifiserende når det gjelder retten til offentlig AFP.

Kriterier for om en kvalifiserer for offentlig eller privat AFP

NHO skriver at et regelverk for ny offentlig AFP må utformes slik at det ikke blir mulig å kunne motta både offentlig og privat AFP, og det må være klare kriterier for hvilken av ordningene en er berettiget til, for eksempel i tilfeller der man jobber parallelt i begge sektorer.

KLP peker på at dersom en både oppfyller kravene til ansiennitetstiden for privat AFP i Fellesordningen og medregner ansiennitet fra privat AFP i offentlig AFP, vil man kunne oppfylle vilkårene ved 62 år i begge ordningene. *KLP* skriver at under gitte forutsetninger vil man kunne oppfylle vilkårene ved uttakstidspunktet i begge ordninger, da vilkårene på uttakstidspunktet ikke har krav til hovedarbeidsforhold eller krav knyttet til øvrige inntekter. *KLP* ber departementet tydeliggjøre i lovteksten dersom

intensjonen er å hindre samtidig rett til offentlig og privat AFP.

Uttak av AFP og alderspensjon fra folketrygden

Arbeidstakerorganisasjonene, *Landsforbundet for offentlige pensjonister*, *Forsvarets seniorforbund*, *Pensjonistforbundet*, *Senior Norge*, *Arbeids- og velferdsdirektoratet*, *Gabler*, *KLP*, *KS* og *Statens pensjonskasse* støtter departementets forslag om at det ikke kreves uttak av alderspensjon fra folketrygden for å få innvilget ny offentlig AFP.

7.3.3 Overgangsregler

Gradvis innfasing av ansiennitetskrav

Arbeidstakerorganisasjonene skriver at det er uklart i høringsnotatet hvordan kravet om at «tjenestetiden er minst ti år» skal forstås. Forholdet knytter seg til overgangsreglene for årskullene født i perioden 1963–1966. *Arbeidstakerorganisasjonene* viser til pensjonsavtalens punkt 3 og skriver at det går tydelig fram at kravet om 10 års tjenestetid er ved uttakstidspunktet og ikke ved 62 år. *Arbeidstakerorganisasjonene* mener altså at kravet skal gjelde ved uttakstidspunktet og ikke ved 62 år. De viser både til hensynet til den enkelte som har innrettet seg utfra denne tolkningen og til at det vil gi insentiver til å stå lenger i arbeid. *Arbeidstakerorganisasjonene* mener videre at man skal kunne medregne ansiennitet fra privat AFP, også i de særskilte kvalifikasjonsreglene for årskullene født i perioden 1963–1966.

Gabler ber departementet utdype hvordan tiårskravet skal forstås. *Gabler* peker på at det ikke er åpenbart ut fra avtaleteksten hvordan de alternative ansiennitetskravene skal tolkes. De antar at det bare er ansiennitetskravet som skal mykes opp i disse tilfellene, og ikke kravene til hovedarbeidsforhold, stillingsprosent og inntekt, og mener dette bør framgå tydeligere av lovteksten.

Oslo Pensjonsforsikring ber departementet klargjøre om kravet om ti års opptjening i offentlig tjenestepensjonsordning, må være i offentlig tjenestepensjonsordning omfattet av overføringsavtalen eller ikke.

KLP antar at intensjonen med unntaksreglene er at alle vilkårene i § 8 første ledd må være oppfylt. De skriver at for å unngå enhver tvil bør det i lovforslagets § 8 andre ledd vises til at øvrige vilkår i første ledd bokstav a og b gjelder.

Spekter støtter departementets forståelse av 2018-avtalen, med hensyn til gradvis innfasing av kvalifikasjonsreglene.

7.3.4 Medregning av kvalifikasjonstid tilknyttet privat AFP

Arbeidstakerorganisasjonene viser til at AFP-ordningen i privat sektor omtaler både 7 av siste 9 år samt kravene ved uttakstidspunktet som kvalifikasjonskrav. De er uenige i at pensjonsavtalen fra 2018 har ment å avgrense medregning av kvalifikasjonstid bare til ansiennitetsvilkåret ved fylte 62 år. De skriver at departementet ikke kan trumfe igjennom sin tolkning av en gjensidig avtale. Arbeidstakerorganisasjonene peker også på at medregningskostnadene for offentlig tjenstepensjon lå inne i de opprinnelige kostnadsanslagene i 2018.

Arbeidstakerorganisasjonene mener at medregning også må skje i kravene som må være oppfylt på uttakstidspunktet. De skriver at å ikke medregne i vilkåret ved uttakstidspunktet, for eksempel kan ramme dem som konkurransesutsettes på slutten av yrkeskarrieren. De peker også på at det vil være mobilitetsbegrensende hvis arbeidstakere ikke kan bytte mellom offentlig og privat AFP-tilknytning de siste 3 årene før uttak.

KLP uttrykker at det er uheldig dersom gjensidig medregning ikke kommer på plass, ettersom dette reduserer mobiliteten fra offentlig til privat sektor. De viser til at medlemmer i virksomheter som omdanner fra offentlig tjenstepensjon til privat tjenstepensjon med AFP, vil risikere å miste AFP-rettigheten.

Oslo Pensjonsforsikring støtter departementets vurdering om at medregning av kvalifikasjonstid fra AFP-ordningen i privat sektor kun bør gjelde for ansiennitetsvilkåret ved fylte 62 år, og ikke vilkårene ved uttakstidspunktet.

Statens pensjonskasse (SPK) skriver at ordningene innenfor overføringsavtalen har hatt en dialog rundt hvordan man enklest kan innhente informasjon om kvalifikasjonstid fra privat AFP for å vurdere ansiennitetsvilkårene, og har vurdert en annen løsning enn forslaget i høringen. Det er tenkt at man først sjekker i Aa-registeret, jf. forskrift om Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, etter medlemmets arbeidsforhold og stillingsperioder. Deretter kan Fellesordningen for AFP bekrefte om arbeidsforholdet er tilsluttet tariffavtale med rett til privat AFP. Det er også et ønske om at dette kan tilgjengeliggjøres digitalt gjennom Fellesordningens tilslutningsregister. Den enkelte ordning kan da hente opplysninger om ansienniteten fra Aa-registeret og vurdere om tid i privat AFP er tilstrekkelig for å oppfylle kravene for rett til AFP. SPK ser det som mest ryddig at det er pensjonsordningen som skal utbetale offentlig AFP

som foretar vilkårsvurderingen. Medlemmet vil da bare måtte forholde seg til siste ordningsbehandling av sin sak, både ved vilkårsvurderingen og ved eventuelle klager på vedtaket. *Oslo Pensjonsforsikring* viser også til dette som en alternativ løsning.

Gabler skriver at en alternativ løsning er at Fellesordningen for AFP opplyser om arbeidsforhold søker har hatt i virksomheter med privat AFP-dekning, uten å gjøre noen vilkårsprøving. Innretningen som behandler søknaden om offentlig AFP, og som mottar de nevnte opplysningene fra Fellesordningen, gjør deretter en vilkårsprøving etter sine regler, der ansiennitet fra offentlig og privat sektor sidestilles. Ansienniteten som skriver seg fra privat sektor, håndteres altså som om den var opptjent i offentlig AFP-ordning, og behandles etter offentlig sektors regler. *Gabler* skriver at dette er en analogi til overføringsavtalens prinsipp om at det er «siste ordnings» regler som gjelder. *Gabler* mener det vil være kompliserende dersom ansiennitet for én og samme søker skal vurderes etter ulike vilkår, avhengig av hvor den stammer fra. *Gabler* understreker videre at selv om det legges opp til at de to AFP-ordningene skal være mest mulig like, kan dette endre seg etter at ny offentlig AFP har trådt i kraft. *Gabler* skriver at regelverket i de to ordningene kan gli fra hverandre, og at det dermed kan være risikabelt å forutsette at ansiennitet vil bli vurdert etter samme regler på tvers av privat og offentlig sektor.

Fellesordningen for AFP skriver at de er kjent med at det pågår en diskusjon hos pensjonsleverandørene i offentlig sektor om et alternativt forslag som går ut på at Fellesordningen kun skal overføre tilslutningsdata knyttet til tid i Fellesordningen, og at øvrig vilkårsprøving skal skje hos offentlig pensjonsleverandør. Fellesordningen er positiv til at dette utredes.

7.3.5 Utestasjonerte arbeidstakere

Arbeidstakerorganisasjonene legger til grunn at arbeid utenlands i offentlig tjeneste gir opptjening av ansiennitet og kvalifiserer for uttak for AFP. Arbeidstakerorganisasjonene skriver at koblingen til medlemskap i tjenstepensjonsordningen kan oppfattes avklarende for AFP i offentlig sektor. De uttrykker at i den grad det oppstår situasjoner der medlemskapet brytes, vil det være en urimelig konsekvens dersom AFP tapes. De mener at det bør ses på i hvilke situasjoner koplingen til norsk arbeidsgiver kan brytes, og at det må avklares hvordan dette skal håndteres.

Gabler skriver at problemstillingen antagelig vil være mer aktuell i staten enn i kommunal sektor. *Gabler* legger derfor til grunn at Statens pensjonskasse har de beste forutsetningene for å kunne gi en fyllestgjørende tilbakemelding når det gjelder denne problemstillingen. De viser også til at det er mulig at trygdeforordningen/EØS-avtalen kan få betydning i slike saker.

KLP har ingen særskilte synspunkter knyttet til utestasjonerte arbeidstakere, men registrerer at temaet har vært en sak hos Fellesordningen for AFP. De viser til at Fellesordningen for AFP har revidert regelverket for arbeidstakere som arbeider utenlands, herunder utestasjonerte arbeidstakere. *KLP* antar at EØS-regelverket, på samme måte som i privat AFP, vil være gjeldende for ny offentlig AFP. På denne bakgrunn ber de departementet kommentere dette nærmere, og vurdere lovfesting av regler som omfatter problemstillingen.

Etter det *Oslo Pensjonsforsikring (OPF)* kjenner til, er det uvanlig med utestasjonerte arbeidstakere i tjenestepensjonsordningene OPF forvalter. Spørsmålet er derfor ikke spesielt aktuelt for OPFs vedkommende, men OPF mener at det i utgangspunktet bør gjøres en regulering etter mønster av det som gjelder for utestasjonerte i privat sektor, jf. pensjonsavtalens ordlyd om at den nye offentlige AFP-ordningen skal utformes etter mønster av AFP i privat sektor.

Arbeids- og velferdsdirektoratet skriver at det fra deres perspektiv ikke er særlige hensyn som bør vurderes for utestasjonerte arbeidstakere.

7.4 Departementets vurdering og forslag

7.4.1 Innledning

Departementet legger fortsatt til grunn at ny AFP skal utformes mest mulig likt som gjeldende ordning i privat sektor. Det vises til punkt 5 for en mer overordnet vurdering av dette. Gitt departementets vurdering om at den offentlige ordningen bør utformes mest mulig lik den private ordningen, vil departementet ikke gi noen bredere begrunnelse for hvert enkelt vilkår som foreslås.

Som vist til i punkt 5 ser departementet behovet for at lovforslaget utdypes og detaljeres. I dette punktet utdypes lovforslaget på enkelte punkter og det gis noen føringer for hvordan vilkårene skal forstås. Ytterligere presiseringer og detaljer mener departementet bør gis i forskrift. Det foreslås også noen endringer i lovforslaget sammenlignet med lovforslaget i høringsnotatet.

Flere høringsinstanser har etterspurt vurderinger knyttet til den praktiske vilkårsprøvingen av vilkårene for rett til ny offentlig AFP. Som vist til i punkt 5, vurderer departementet det som hensiktsmessig at tjenestepensjonsleverandørene involveres i en prosess der en ser på den praktiske vilkårsprøvingen, for å sikre en mest mulig enhetlig praksis innenfor offentlig AFP.

7.4.2 Vilkår som må være oppfylt ved 62 år

Departementet opprettholder i all hovedsak forslagene fra høringsnotatet når det gjelder vilkår som må være oppfylt ved 62 år, men har kommet til at «stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse» og «stilling hos arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen» bør erstattes med «arbeidstaker hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon».

Departementet viser her til at det i høringsrunden har blitt pekt på at det vil kunne være pensjonsordninger utenfor overføringsavtalen med AFP-avtale, og pensjonsordninger omfattet av overføringsavtalen uten AFP-avtale. Flere høringsinstanser har derfor stilt spørsmålet om lovens vilkår bør skille mellom om arbeidsforholdet er eller ikke er omfattet av avtale om AFP. Departementet er enig i at det sentrale i denne forbindelse er at arbeidsforholdet er omfattet av avtale om offentlig AFP, og ikke tilknytningen til overføringsavtalen. Lovforslaget er derfor justert for dette.

Forslaget innebærer at det vil være grupper som har arbeidsgiver med offentlig tjenestepensjon, men som ikke vil få ansiennitet til offentlig AFP for dette arbeidet, siden arbeidsgiver ikke har tariffavtale om offentlig AFP. Dette gjelder for eksempel sykepleiere som arbeider for enkelte private arbeidsgivere, høyesterettsdommere og folkevalgte med offentlig tjenestepensjon. Sykepleiere med offentlig tjenestepensjon som jobber for privat arbeidsgiver, kan ha tariffavtale om privat AFP, og vil da kunne få ansiennitet gjennom privat AFP. Dersom ansiennitet knyttes til hvorvidt en arbeidsgiver har en pensjonsordning som er med i overføringsavtalen, vil både private og offentlige arbeidsgivere bli pålagt en tariffavtalebaseret offentlig AFP. Dette er etter departementets vurdering feil å gjøre. Det vises til at partene står fritt til å inngå tariffavtale om AFP på vanlig måte dersom det er ønskelig.

Folkevalgte er ikke ansatt eller omfattet av en tariffavtale, men kan likevel ha offentlig tjenestepensjon. Det er kommunestyret eller fylkestinget

som avgjør hvilken pensjonsordning som skal gjelde for de folkevalgte. Det er i dag opp til kommunen eller fylkeskommunen å avgjøre om folkevalgte med ordinær offentlig tjenstepensjon skal ha rett til AFP. Departementet legger til grunn at tilsvarende vil gjelde for ny AFP. Folkevalgte i kommuner eller fylkeskommuner som har valgt å melde sine folkevalgte inn den særskilte ordningen for folkevalgte, har høyere opptjeningssatser enn i den ordinære offentlige pensjonsordningen (6,03 prosent for opptjeningsgrunnlag opp til 7,1 G og 24,13 prosent av opptjeningsgrunnlag mellom 7,1 og 12 G).

Godtgjøringen av dommerne i Høyesterett fastsettes av Stortinget, og hovedtariffavtalen i staten omfatter ikke disse dommerne. Høyesterettsdommere som er utnevnt etter 1. januar 2011 er medlemmer i den ordinære tjenstepensjonsordningen i Statens pensjonskasse. Høyesterett har i høringen pekt på at avviklingen av den særskilte ordningen for medlemmer av Høyesterett ble begrunnet med at det er «nødvendig og riktig at statlige embetsmenn, herunder høyesterettsdommere, har en lik pensjonsordning». Høyesterett har i høringsrunden gjort oppmerksom på at siden Høyesteretts medlemmer ikke er omfattet av hovedtariffavtalen i staten, vil de ikke være omfattet av den nye AFP-ordningen og dermed ikke ha lik pensjonsordning som øvrige statsansatte slik Stortinget forutsatte når den særskilte ordningen ble avviklet. Departementet viser til at det er opp til Stortinget å vurdere eventuell AFP-rett for høyesterettsdommere. En mulig praktisk gjennomføring er å vurdere å inngå tilsvarende protokoll som for dommere i lagmannsrett og tingrett. Det vises til omtalen ovenfor i punkt 5.2.

Med den nye ordlyden blir vilkårene som må være oppfylt ved 62 år følgende:

«Arbeidstaker kan gis avtalefestet pensjon dersom følgende vilkår er oppfylt ved fylte 62 år:

- a. Vedkommende har vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon. I denne perioden inngår også tid arbeidstakeren har vært omfattet av en avtalefestet pensjonsordning som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven dersom dette gjør at ansiennitetskravet oppfylles. Stillingen må være vedkommendes hovedarbeidsforhold, og stillingsandelen må utgjøre minst 20 prosent av full stilling.

Ved samtidige ansettelsesforhold kan stillingsandelene legges sammen.

- b. Vedkommende har i de samme 7 av de siste 9 årene ikke hatt annen inntekt som overstiger pensjonsgivende inntekt fra arbeidsgivere omfattet av bokstav a.
- c. Vedkommende har i de siste 3 årene før fylte 62 år ikke mottatt pensjon eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra arbeidsforhold der den årlige verdien av ytelsene tilsvarer 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer. Første punktum omfatter ikke uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra privat eller offentlig tjenstepensjonsordning.

En arbeidstaker som er født i 1963, og som ikke oppfyller ansiennitetskravet i første ledd bokstav a og b, kan likevel gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende på uttakstidspunktet for avtalefestet pensjon har ti års samlet pensjonsgivende tjenestetid i Statens pensjonskasse eller pensjonsordning Statens pensjonskasse har inngått overføringsavtale med og vedkommende har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig avtalefestet pensjon i minst 3 av de siste 5 årene ved fylte 62 år. For arbeidstakere som er født i årene 1964 til 1966, gjelder tilsvarende, likevel slik at tallene «3» og «5» øker med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963. Øvrige vilkår etter første ledd gjelder tilsvarende i den aktuelle perioden.

Avtalefestet pensjon gis ikke til arbeidstakere som har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år.

Departementet kan fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift.»

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8.

Under gir departementet en nærmere vurdering av de ulike elementene som inngår i disse vilkårene.

Krav til arbeidsforhold som gir ansiennitet i ny AFP

Departementet står fast på at det skal være et krav om at arbeidsforholdet som gir ansiennitet i ny AFP skal være hovedarbeidsforholdet. Arbeidstakerorganisasjonene mener at det bør være slik at hovedarbeidsforholdet vurderes ut fra samlet arbeidsforhold tilknyttet privat og offentlig AFP. Departementet er enig i denne vurderingen.

Gabler og KLP har pekt på at med forslaget i høringsnotatet vil samtidig tid i offentlig og privat AFP-ordning i noen tilfeller kunne «slå hverandre i hjel». Departementet viser til at denne problemstillingen blir løst ved at hovedarbeidsforholdet vurderes ut fra samlet arbeidsforhold tilknyttet privat og offentlig AFP, og ved at det gjøres tilsvarende i vilkåret knyttet til øvrige inntekter. Dette betyr at det samlede arbeidsforholdet tilknyttet privat og offentlig AFP må ha høyere stillingsprosent og gi høyere pensjonsgivende inntekt enn annen inntekt for å gi ansiennitet i ny AFP. Pensjonsgivende inntekt i denne sammenheng skal forstås som lønn mv. og er ikke nødvendigvis det samme som pensjonsgrunlaget i offentlig tjenestepensjon.

KLP peker på at det i noen tilfeller kan forekomme avvik mellom ansettelsesforholdet og det registrerte medlemskapet i pensjonsordningen, og stiller spørsmålet om det er stillingen eller medlemskapet som er avgjørende, eller om begge deler må være et faktum. Departementet mener det er faktisk arbeidet tid som er avgjørende i disse tilfellene.

Flere høringsinstanser har pekt på at i Fellesordningens vedtekter § 3-4 (3) og (4) er det gitt regler om opptjening av ansiennitet knyttet til tid i forskjellige, nærmere bestemte typer permisjoner. Det blir videre pekt på at det for staten er en egen permisjonsavtale som gir opptjening i Statens pensjonskasse for enkelte permisjoner, mens bestemmelser om permisjon i KS-området er gitt i hovedtariffavtalen. Departementet vurderer at tilsvarende regler bør gjelde for kvalifikasjonstiden til ny offentlig AFP, og at slike regler bør gis i forskrift. Det samme gjelder ved permitteringer innenfor rammene av permitteringslønnsloven med tilhørende forskrifter.

Det har blitt pekt på at situasjoner knyttet til streik ikke er omtalt. Å bli tatt ut i lovlig arbeidskonflikt/streik har ingen konsekvenser for arbeidstakerens mulighet for å kvalifisere til AFP i privat sektor. Departementet legger til grunn at det samme skal gjelde for offentlig AFP og at regler om dette blir gitt i forskrift.

Presiseringer av den praktiske vilkårsprøvingen av kravet om at arbeidsforholdet må være hovedarbeidsforholdet, og at stillingsandelen minst må være 20 prosent av full stilling, vil bli gitt i forskrift.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd bokstav a.

Annen inntekt

Flere høringsinstanser etterlyser å få definert hvilke inntekter som ligger i begrepet «øvrige inntekter» og hvilke inntekter disse skal vurderes opp mot i tilfeller med to eller flere samtidige stillinger. Departementet legger i proposisjonen her til grunn begrepet «annen inntekt» istedenfor «øvrige inntekter».

Departementet mener at annen inntekt skal vurderes opp mot samlet pensjonsgivende inntekt fra arbeidsforhold omfattet av AFP. I vurderingen av om en oppfyller vilkåret knyttet til annen inntekt i offentlig AFP, skal en legge sammen den pensjonsgivende inntekten fra alle arbeidsforhold omfattet av offentlig og privat AFP-avtale. Kravet knyttet til «annen inntekt» er ment å speile tilsvarende vilkår for privat AFP, med unntak av at en i den offentlige ordningen ser pensjonsgivende inntekt fra arbeidsforhold knyttet til begge ordningene samlet.

Departementet vil her gi noen eksempler på hva som i privat AFP regnes som pensjonsgivende inntekt fra virksomheter omfattet av AFP, hva som regnes som «øvrige inntekter», og hvilke inntekter som det ses bort fra i vurderingen av dette vilkåret. Presiseringer av vilkåret i ny offentlig AFP vil bli gitt i forskrift.

Som pensjonsgivende inntekt fra arbeidsforhold omfattet av AFP regnes også for eksempel sykepenger eller dagpenger ved permittering mottatt på grunn av bortfall av arbeidsinntekt i en virksomhet omfattet av AFP.

Som «øvrig inntekt» anses for eksempel:

- Inntekt fra virksomheter som ikke er omfattet av AFP
- Sykepenger mottatt på grunn av bortfall av arbeidsinntekt i en virksomhet som ikke er omfattet av AFP
- Dagpenger ved permittering mottatt på grunn av bortfall av arbeidsinntekt i en virksomhet som ikke er omfattet av AFP
- Alderspensjon eller tidligpensjon mottatt fra virksomhet, forsikringsselskap, pensjonskasse eller annen pensjonsleverandør
- Kollektiv livrente
- Individuell livrente når premien helt eller delvis er betalt av nåværende eller tidligere arbeidsgiver

Noen inntekter inngår verken som «øvrig inntekt» eller som pensjonsgivende inntekt fra arbeidsforhold omfattet av AFP. Det skal for eksempel ses helt bort fra:

- Dagpenger ved arbeidsløshet fra folketrygden
- Arbeidsavklaringspenger
- Uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra forsikringsselskap, pensjonskasse eller annen lignende pensjonsleverandør
- Gjenlevendepensjon fra folketrygden, forsikringsselskap, pensjonskasse, annen lignende pensjonsleverandør eller arbeidsgiver
- Individuell livrente når premiene i sin helhet er betalt av arbeidstakeren

Privat AFP har også nærmere presiseringer av vilkåret knyttet til næringsinntekter, utbytte, overskudd mv.

Gabler har pekt på at den pensjongivende inntekten som arbeidsgiverne innrapporterer til tjenstepensjonsleverandørene, ikke inneholder opplysninger om f.eks. helligdagstillegg, overtidsarbeid eller gruppelivspremie. De etterspør en vurdering av om slike inntekter skal medregnes for å fastslå hvilket arbeidsforhold som er hovedarbeidsforholdet. Det har videre blitt etterspurt en vurdering av om inntekter i utlandet skal trekkes inn i vilkårsprøvingen. Departementet viser til at eventuelle presiseringer om dette vil bli fulgt opp i forskrift.

Flere høringsinnspill har etterspurt nærmere presisering av den praktiske vilkårsprøvingen av dette vilkåret. Departementet viser til at dette vil bli fulgt opp i forskrift.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd bokstav b.

Andre ytelser

Departementet foreslo i høringen at arbeidstakeren ikke kan ha mottatt pensjon, ventelønn eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold i de siste tre årene før fylte 62 år, der den årlige verdien av ytelsen er 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer. Dette vilkåret er ment å speile tilsvarende vilkår for privat AFP. Departementet vil her gi noen føringer for hva som omfattes og ikke omfattes av dette vilkåret. Presiseringer av vilkåret i ny offentlig AFP vil bli gitt i forskrift.

Sett opp mot høringsforslaget er ventelønn tatt ut av eksemplene som gis i bestemmelsen. Ytelsen anses ikke som tilstrekkelig relevant for å bli omtalt. Det er også gjort noen ytterligere presiseringer.

Bestemmelsen omfatter ikke uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra privat eller offentlig tjenstepensjonsordning.

Ytelser uten motsvarende arbeidsplikt fra annet enn nåværende eller tidligere arbeidsforhold rammes ikke av bestemmelsen, for eksempel omstillingsstønad og etterlattepensjon fra folketrygden og lignende tjenstepensjonsytelser.

Offentlige pensjonsytelser (fra folketrygden i Norge eller tilsvarende statlig pensjon fra andre land) skal ikke rammes av pensjonsbegrepet i bestemmelsen. Det skal derimot f.eks. arbeidstakers egen tjenstepensjon, fripoliser og eksterne pensjonsordninger, slik som for eksempel pensjon fra Maritim pensjonskasse.

Pensjon som utbetales i medhold av pensjonsavtale som er en del av arbeidsavtalen til f.eks. ektefelle eller samboer, rammes heller ikke av bestemmelsen.

For vilkåret ser en på ytelser fra fødselsdato til fødselsdato for det enkelte år.

Noen høringsinstanser har etterspurt ytterligere presiseringer av den praktiske vilkårsprøvingen av dette vilkåret, for eksempel knyttet til hvordan en skal tidfeste de aktuelle ytelsene. Slike presiseringer vil bli gitt i forskrift.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd bokstav c.

AFP og uføretrygd

AFP gis ikke til arbeidstakere som har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år. Unntaket til kravet om å være sammenhengende ansatt og reell arbeidstaker de siste tre årene før uttakstidspunktet knyttet til mottak av uføretrygd, se punkt 7.4.3 om vilkår som må være oppfylt ved uttakstidspunktet, vil altså ikke komme til anvendelse ved mottak av uføretrygd etter fylte 62 år.

Departementet deler Arbeids- og velferdsdirektoratets syn knyttet til veiledning av konsekvensene ved valg mellom uføretrygd og AFP. Departementet mener at det er tjenstepensjonsleverandørene som skal veilede om AFP-vilkårene og konsekvensene av mottak av uføretrygd for AFP. Arbeids- og velferdsetaten på sin side må veilede brukere om størrelsen på uføretrygd og hvilke konsekvenser valget kan ha for folketrygd-ytelser.

KLP ber om departementets vurdering av situasjoner der en blir innvilget uføretrygd med virkning tilbake i tid etter uttak av AFP. I disse tilfellene mener departementet at saken skal behandles som et spørsmål om feilutbetaling av AFP.

Lovforslaget er for øvrig utformet mindre detaljert enn i høringsforslaget. Detaljene knyttet til vilkåret for å kunne motta AFP at arbeidstake-

ren ikke mottar uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år, kan plasseres i utfyllende forskrift.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 tredje ledd.

AFP og uførepensjon

Noen instanser skriver at det framstår som uklart hvordan AFP for delvis uføre som også mottar arbeidsavklaringspenger, skal løses.

Den som sier fra seg uføretrygd for å motta ny AFP kan samtidig beholde uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning. Enkelte høringsinstanser har stilt spørsmål om hvilken sats uførepensjonen skal beregnes av i slike tilfeller.

Betingelsene for at det utløses tilleggssats går fram av lov om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd:

Dersom inntektsevnen er nedsatt, men ikke i en slik grad at medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, beregnes pensjonen etter første ledd og tillegges 66 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp. Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav a og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d første punktum, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

I første punktum går det fram at inntektsevnen ikke er nedsatt i en slik grad at medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. For personer som i utgangspunktet mottar uføretrygd fra folketrygden, men sier den fra seg, vil inntektsevnen være nedsatt i en slik grad at medlemmet har rett til uføretrygd. Første punktum gir følgelig ikke grunnlag for at det skal utløses tilleggssats, selv om den enkelte sier fra seg uføretrygden.

I andre punktum går det fram at det også gis tilleggssats i tilfeller hvor et medlem får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav a og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Avtalefestet pensjon som omfattes av denne bestemmelsen i samordningsloven gjelder AFP mellom 65 og 67 år, såkalt tjenstepensjonsberegnet AFP. Bestemmelsen i andre punktum har bak-

grunn i at med gjeldende regler må et medlem som har delvis midlertidig uførepensjon eller delvis uførepensjon, og som tar ut AFP fra 62 år, si fra seg eventuell uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden fram til 65 år, og i stedet få en full, folketrygdberegnet AFP. I tillegg mottar medlemmet en gradert uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning uten tilleggssats (tredje punktum i den siterte bestemmelsen ovenfor). Det følger blant annet av lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 3 bokstav e, at AFP før 65 år ikke ytes i tidsrom hvor det ytes arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. Fra fylte 65 år vil vedkommende ha rett til tjenstepensjonsberegnet AFP fra pensjonsordningen, det vil si som en alderspensjon fra tjenstepensjonsordningen. Normalt vil en ikke ha rett på å få arbeidsavklaringspenger tilbake når AFP-ytelsen går fra å være en full ytelse (folketrygdberegnet AFP) til en gradert ytelse (tjenstepensjonsberegnet AFP). I slike tilfeller skal uførepensjonen beregnes med tilleggssats slik at det gis en fullverdig inntektssikring for ytelsene som gis parallelt med gradert AFP.

Ny offentlig AFP er en ytelse som verken graderes eller avkortes mot inntekt. Departementets vurdering er derfor at det ikke skal gis en tilleggssats i uførepensjonen eller i den midlertidige uførepensjonen for dem som samtidig mottar ny AFP. I tilfeller hvor personer frasier seg uføretrygd fra folketrygden og samtidig fyller vilkårene for å motta ny AFP, skal uførepensjonen beregnes uten tilleggssats.

Det vil være tilfeller hvor en person, før 62 år, mottar en gradert uførepensjon med en uføregrad som er lavere enn det som gir rett til uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden, hvor det gis tilleggssats i beregningen av uførepensjonen fra tjenstepensjonsordningen («bruttoberegnet uførepensjon»), og som fra 62 år fyller vilkårene for ny offentlig AFP. Slike tilfeller bør etter departementets vurdering likebehandles med tilfeller hvor et medlem sier fra seg en uføretrygd for å motta ny AFP. I begge tilfellene vil det ikke gis uføretrygd fra folketrygden, og det vil være urimelig dersom det ene tilfellet ga en kompensasjon for dette i uførepensjonen, mens det i det andre tilfelle ikke gis en kompensasjon. Departementets vurdering er at det ikke i noen tilfeller skal beregnes en tilleggssats i uførepensjonen i kombinasjon med ny AFP.

Departementet viser til lovforslaget, lov om Statens pensjonskasse § 28, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 11 og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13.

Ny AFP og arbeidsavklaringspenger kan løpe parallelt. I slike tilfeller vil det også kunne gis midlertidig uførepensjon fra tjenestepensjonsordning i kombinasjon med arbeidsavklaringspengene fra folketrygden. Enkelte høringsinstanser har uttrykt tvil om uførepensjonen i tilfeller som er knyttet til arbeidsavklaringspenger fortsatt skal beregnes uten tilleggssats. Departementet kan bekrefte at dette fortsatt skal være tilfelle når arbeidsavklaringspenger kombineres med ny AFP.

Gabler har bedt departementet avklare forholdet mellom ny AFP og forskrift om overgangsregler for uførepensjon fra lovfestet offentlig tjenestepensjonsordning som er innvilget med virkningstidspunkt før 1. januar 2015 § 4 tredje og fjerde ledd. Overgangsforskriften § 4 tredje og fjerde ledd gir bestemmelser om tilfeller hvor uførepensjon (innvilget før 2015 etter gammelt regelverk) skal omregnes etter nytt regelverk og hvilke tilfeller som ikke gir grunnlag for omregning.

Tredje ledd sier at uførepensjonen *ikke skal omregnes* når det senere (etter 2014) innvilges arbeidsavklaringspenger og når slike arbeidsavklaringspenger avløses av uføretrygd.

Fjerde ledd sier at uførepensjonen *skal omregnes* når a) det ikke var innvilget ytelse fra folketrygden eller AFP fra offentlig tjenestepensjonsordning før fylte 65 år, og det senere blir innvilget slike ytelser eller b) det var innvilget ytelse fra folketrygden eller AFP fra offentlig tjenestepensjonsordning før fylte 65 år, og en av ytelsene senere erstattes helt eller delvis av en annen ytelse eller faller bort, eller det kommer til en ytelse fra folketrygden i tillegg.

Departementet legger til grunn at Gabler ønsker en avklaring på om ny AFP skal behandles på samme måte som dagens AFP før 65 år når det gjelder omregning av uførepensjon som er gitt etter overgangsforskriften. Ny offentlig AFP vil, i motsetning til gjeldende ordning, beregnes på samme måte både før og etter 65 år (men med delingstallet som gjelder på uttakstidspunktet).

Departementet ser ikke at det er sterke argumenter for at mottak av ny offentlig AFP skal kreve en omregning av uførepensjon som omfattes av overgangsforskriften, og tar sikte på å presisere i overgangsforskriften at AFP fra offentlig tjenestepensjonsordning før fylte 65 år kun gjelder for årskull født til og med 1962.

7.4.3 Vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet

Departementet opprettholder i all hovedsak forslagene fra høringsnotatet når det gjelder vilkår

som må være oppfylt på uttakstidspunktet. Departementet viser til vurderingen under punkt 7.4.2 hvor det foreslås at «stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse» og «stilling hos arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen» bør erstattes med «arbeidstaker hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon». Departementets vurdering gjelder også for vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet.

Med den nye ordlyden blir vilkårene som må være oppfylt på uttakstidspunktet følgende:

«En arbeidstaker kan gis avtalefestet pensjon dersom følgende vilkår er oppfylt ved uttakstidspunktet:

- a. Vedkommende har de siste tre årene før uttakstidspunktet sammenhengende vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon. Stillingsandelen må utgjøre minst 20 prosent av full stilling. Ved samtidige ansettelsesforhold kan stillingsandelene legges sammen.
- b. Vedkommende har en pensjongivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på uttakstidspunktet, og hadde i det foregående inntektsåret en pensjongivende inntekt som oversteg gjennomsnittlig grunnbeløp dette året.
- c. Vedkommende verken er eller har vært mottaker av avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, avtalefestet pensjon som en tidligpensjonsordning i perioden mellom fylte 62 og 67 år, uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år, betinget tjenestepensjon etter lov om Statens pensjonskasse eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger eller alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger.

Som unntak fra kravet i første ledd bokstav a tillates det opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker, forutsatt at arbeidstakeren på uttakstidspunktet er ansatt og reell arbeidstaker og at arbeidstakeren tre år før uttakstidspunktet er ansatt. I tillegg tillates det opptil 78 uker uten å være reell arbeidstaker ved mottak av sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer, forut-

satt at arbeidstakeren er ansatt på uttakstidspunktet og tre år før dette.

Er arbeidstakeren permittert på uttakstidspunktet eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal vilkårene i paragrafen her anses oppfylt dersom arbeidstakeren hadde oppfylt vilkårene om permitteringen ikke var iverksatt, og permitteringen ikke overstiger rammene i permitteringslønnsloven. Det samme gjelder for permisjon når retten til permisjon følger av lov eller tariffavtale.

Arbeidstakere født i perioden 1963 til og med 1965 som ville oppfylt kravene i første ledd dersom stilling tilknyttet avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven hadde blitt medregnet, kan få avtalefestet pensjon dersom de i den aktuelle perioden er ansatt i en stilling som blir virksomhetsoverdratt fra privat til offentlig sektor, jf. arbeidsmiljøloven kapittel 16. Dette gjelder også dem som omfattes av andre tariffområder enn det statlige som gir rett til offentlig avtalefestet pensjon.

Departementet kan gi forskrift om ytterligere vilkår for rett til avtalefestet pensjon.»

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9.

Under gir departementet en nærmere vurdering av de ulike elementene som inngår i disse vilkårene.

Ansatt og reell arbeidstaker

Departementet foreslår at arbeidstakeren må ha vært ansatt og reell arbeidstaker de siste tre årene før uttakstidspunktet hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffavtale om AFP. Stillingen må minst utgjøre 20 prosent av full stilling, og samtidige stillinger med offentlig AFP kan legges sammen. Noen høringsinstanser har etterspurt presiseringer av den praktiske vilkårsprøvingen av kravet om at stillingen må minst utgjøre 20 prosent av full stilling. Departementet viser til at slike presiseringer vil bli gitt i forskrift.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 første ledd bokstav a.

Unntak fra kravet om ansatt og reell arbeidstaker

Departementet opprettholder forslagene fra høringsnotatet om at det skal være enkelte unntak fra kravet om å være ansatt og reell arbeidstaker. Forslagene er ment å speile tilsvarende unntak som gjelder for privat AFP.

Det tillates opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker uansett årsak, forutsatt at arbeidstakeren på uttakstidspunktet er ansatt og reell arbeidstaker og at arbeidstakeren tre år før uttakstidspunktet er ansatt.

I tillegg tillates det opptil 78 uker uten å være reell arbeidstaker ved mottak av sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer, forutsatt at arbeidstakeren er ansatt på uttakstidspunktet og tre år før dette.

En kan dermed maksimalt ha 104 uker (26 + 78) uten å være reell arbeidstaker ved mottak av sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. Departementet presiserer at AFP ikke gis til arbeidstakere som har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år, se punkt 7.4.2, Altså vil ikke unntaket knyttet til mottak av uføretrygd i treårsperioden komme til anvendelse ved mottak av uføretrygd etter fylte 62 år.

Noen høringsinstanser har bedt om presiseringer av den praktiske vilkårsprøvingen av unntakskravet, knyttet til for eksempel hvordan en skal telle uker og hvor stor buffer en må ha på hver ende av kravet om at de 26 ukene ikke kan være på starten og slutten av treårsperioden. Departementet vil gi presiseringer av dette i forskrift.

Som vist til i omtalen av ansiennitetskravet ved fylte 62 år, har flere instanser pekt på at det i høringsnotatet ikke var omtalt situasjoner knyttet til permisjon, og instansene viser til at privat AFP har regler som gir unntak for permisjon. Departementet vurderer at det bør være tilsvarende unntaksbestemmelser som i privat AFP knyttet til permisjoner. Departementet foreslår at i tilfeller der arbeidstakeren har permisjon som følger av lov eller tariffavtale, oppfylder arbeidstakeren kravet om å være ansatt og reell arbeidstaker dersom kravet hadde vært oppfylt om vedkommende ikke hadde vært i permisjon. Departementet foreslår videre at dersom arbeidstakeren på uttakstidspunktet er permittert eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal vilkårene likevel anses som oppfylt dersom arbeidstakeren hadde oppfylt vilkårene om permitteringen ikke var iverksatt og periodene med

permittering ikke overstiger rammene i permitteringslønnsloven.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 andre og tredje ledd.

Gabler har bedt departementet vurdere om privat AFPs regler om konkurs/nedbemanning er relevante for offentlig AFP. Departementet mener det er fornuftig med et tilsvarende unntak fra kravet om å være ansatt og reell arbeidstaker omfattet av offentlig AFP ved uttakstidspunktet i tilfeller der arbeidstakeren grunnet nedbemanning i umiddelbar forkant av uttakstidspunktet ikke er reell arbeidstaker ved uttak. I Fellesordningens vedtekter for privat AFP kreves det i tilfeller med konkurs/nedbemanning at søknad om AFP er mottatt før utløpet av arbeidsforholdets ordinære oppsigelsestid, og at arbeidstakeren før utløpet av den ordinære oppsigelsestiden oppfyller alle øvrige vilkår for rett til AFP. Departementet foreslår at det fastsettes i forskrift en tilsvarende unntaksbestemmelse fra kravet om å være reell arbeidstaker på uttakstidspunktet for ansatte som grunnet nedbemanning ikke er reell arbeidstaker, og som søker om AFP før utløpet av arbeidsforholdets ordinære oppsigelsestid.

Videre foreslår departementet at man i den midlertidige løsningen for gjensidig medregning tar med en særbestemmelse om virksomhetsoverdragelse, der man medregner tid fra begge sektorer også i vilkårene ved uttakstidspunktet. Se videre omtale i punkt 7.4.5.

Enkelte høringsinstanser har pekt på at situasjoner knyttet til streik ikke er omtalt i forslaget som ble sendt på høring. Å bli tatt ut i lovlig arbeidskonflikt/streik har ingen konsekvenser for arbeidstakerens mulighet for å kvalifisere til AFP i privat sektor. Departementet legger til grunn at det samme skal gjelde for offentlig AFP, og at dette fastsettes i forskrift.

Inntektskrav ved uttakstidspunktet

Departementet foreslår at for å kunne starte uttak av AFP må en på uttakstidspunktet ha en pensjonsgivende månedsinntekt som omregnet til årsinntekt utgjør mer enn folketrygdens grunnbeløp (1 G). Arbeidstakeren må videre ha hatt en pensjonsgivende inntekt som overstiger gjennomsnittlig grunnbeløp i det foregående inntektsåret. Departementet legger til grunn at grunnbeløpet som benyttes for å vurdere årsinntekten på uttakstidspunktet er det siste kjente grunnbeløpet på det tidspunktet arbeidstakeren ønsker å ta ut AFP. Departementet presiserer at den pensjonsgivende

inntekten ikke trenger å stamme fra arbeidsforhold omfattet av AFP-avtale.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 første ledd bokstav b.

Arbeidstakeren kan ikke være eller ha vært mottaker av privat AFP, betinget tjenestepensjon eller særalderspensjon

Arbeids- og velferdsdirektoratet har pekt på at AFP for medlemmer av Pensjonsordningen for apotekvirksomhet er videreført etter gjeldende regler, og at det kan være hensiktsmessig at det framkommer at ny offentlig AFP ikke gis til personer som har mottatt AFP etter dagens ordning, og at det går fram av lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. at AFP fra Pensjonsordning for apotekvirksomhet ikke kan kombineres med ny AFP fra privat eller offentlig sektor. Departementet støtter dette og foreslår at dette presiseres i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

Enkelte instanser har pekt på at høringsnotatet ikke har omtalt forholdet mellom ny offentlig AFP og AFP fra Private Barnehagers Landsforbund (PBL). PBLs eksisterende AFP-ordning er en tidligpensjonsordning som omfatter ansatte mellom 62 og 67 år som oppfyller kriteriene for AFP. Ordningen skal erstattes av en ny AFP. Departementet viser til at PBLs gjeldende AFP-ordning er en tidligpensjonsordning, i likhet med den videreførte AFP-ordningen for apotekvirksomhet. Departementet vurderer derfor at forholdet til PBLs eksisterende AFP-ordning skal være det samme som forholdet til AFP for apotekvirksomhet. Departementet vil ta stilling til hvordan en eventuell ny AFP-ordning for denne gruppen skal håndteres når det er avklart hvordan den nye ordningen blir.

Arbeidstakerorganisasjonene peker på at det er lagt til grunn at personer som har tatt ut særalderspensjon (alderspensjon fra stilling med særaldersgrense), ikke har rett til AFP. De skriver at dette er ikke regulert i pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 og heller ikke har sitt motstykke i privat AFP. De mener at dette ikke automatisk kan være diskvalifiserende når det gjelder retten til offentlig AFP.

Departementet viser til at i praksis vil de fleste som har tatt ut særalderspensjon ikke ha rett til

privat AFP. For å motta AFP fra privat sektor kan en de tre siste årene før fylte 62 år ikke motta ytelser uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold. Tjenestepensjoner (altså også pensjon pga. særaldersgrense) inngår som ytelser i denne sammenheng. Departementet viser videre til at alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd, heretter omtalt som særalderspensjon, er en tidligpensjonsordning på lik linje med gjeldende offentlig AFP. Departementet mener derfor at mottak av særalderspensjon bør behandles på tilsvarende måte som AFP som fortsatt er tidligpensjonsordninger. For privat AFP ses det bort fra ytelser dersom verdien av ytelsene er mindre enn 1,5 G, i hvert av de tre aktuelle årene (tre siste). I de fleste tilfeller vil en særalderspensjon overstige 1,5 G, men det kan være tilfeller, for eksempel ved tidligere deltidsstilling eller delvis uttak at årlig særalderspensjon utgjør mindre enn 1,5 G. I slike tilfeller kan det innvilges privat AFP.

Ettersom særalderspensjon er en del av regelverket knyttet til offentlig tjenestepensjon, vil det være klart viktigere å regulere forholdet mellom AFP og særalderspensjon enn det er i privat sektor. Etter gjeldende regler samordnes AFP før 65 år og særalderspensjon, ettersom AFP før 65 år er en ugradert ytelse. Departementet vurderer at det vil være kompliserende å innføre samordningsregler mellom ny AFP og særalderspensjon. Departementet viser også til at ordningen med betinget tjenestepensjon nettopp er tiltenkt for eksempel personer som mottar særalderspensjon. Departementet opprettholder derfor forslaget fra høringen om at ny AFP ikke kan innvilges til personer som mottar eller har vært mottakere av særalderspensjon. Departementet mener videre at det heller ikke skal være mulig å motta særalderspensjon for dem som har mottatt eller mottar ny AFP.

Etter at lovforslaget om ny AFP ble sendt på høring, og etter at høringsfristen gikk ut, er det inngått en avtale om nye regler for offentlig tjenestepensjon for personer med særaldersgrense som er født fra og med 1963. De avtalte nye reglene er noe ulike for ulike aldersgrenser og for ulike årskull, men et hovedgrep er at det skal innføres et særalderspåslag som gir et supplement til øvrig livsvarig pensjon. For dem som har særaldersgrense som er lavere enn nedre grense for å ta ut alderspensjon fra folketrygden, skal det også videreføres en tidligpensjonsordning. Avtalen om nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense er foreløpig ikke regelfestet, og departementet vil

komme tilbake med forslag til lovbestemmelser om forholdet til ny AFP og de nye pensjonsreglene for personer med særaldersgrense. Departementet legger til grunn at det nye særalderspåslaget skal kunne kombineres med ny AFP, men at tidligpensjonsordningen fortsatt skal behandles som dagens tidligpensjoner og derfor ikke skal kunne kombineres med mottak eller tidligere mottak av AFP.

Enkelte høringsinstanser har pekt på at det kan være personer som har tatt ut særalderspensjon før reglene for ny offentlig AFP blir vedtatt. De vil dermed ikke ha et reelt valg mellom særalderspensjon, betinget tjenestepensjon eller ny AFP.

Departementet viser til at det går fram av avtalen om ny offentlig tjenestepensjon fra mars 2018 at ny AFP skal utformes etter mønster av gjeldende AFP-ordning i privat sektor. Departementet viser også til at det går fram av avtalen at kvalifikasjonskravene skal fases gradvis inn, og det må derfor legges til grunn at det implisitt går fram at det skal være kvalifikasjonskrav, som i privat sektor. Sentrale krav for å kvalifisere til privat AFP er nettopp knyttet til å være ansatt og reell arbeidstaker på uttakstidspunktet, samt at en ikke mottar øvrige inntekter som overstiger inntekten fra AFP-virksomhet i ansiennitetsperioden. Det er videre krav om at en i de tre siste årene før fylte 62 år ikke mottar ytelser uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold. Andre inntekter inkluderer alderspensjon eller tidligpensjon mottatt fra tilsluttet eller ikke tilsluttet bedrift eller fra forsikringsselskap, pensjonskasse eller annen pensjonsleverandør. Ytelser uten motsvarende arbeidsplikt inkluderer tjenestepensjoner. Slik departementet ser det er det derfor tydelig at mottak av særalderspensjon, som både er en tidligpensjon og en tjenestepensjon, bør anses å være diskvalifiserende for å motta ny AFP.

Når det gjelder mottak av betinget tjenestepensjon, så er departementets vurdering som i høringsnotatet. Dvs. at det ikke skal innvilges ny AFP til personer som mottar, eller har mottatt betinget tjenestepensjon. Selv om det ikke er en direkte motsvarende bestemmelse for privat AFP, så er departementets vurdering at dette følger av pensjonsavtalen fra mars 2018. I avtalen heter det:

Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til ny AFP, men vil gi økt sikkerhet for den fremtidige pensjonen for de som ikke kvalifiserer for ny AFP.

Departementets vurdering er at det går klart fram av denne formuleringen at det ikke er intensjonen at det skal være mulig å motta begge ytelsene. Et system med samordning mellom ytelsene ville blitt svært komplisert, og departementets vurdering er at dette bør unngås. Departementet ser at det er viktig med informasjon om konsekvensene for ny AFP ved mottak av betinget tjenestepensjon. Dette vurderes nærmere i punkt 8.4. Departementet opprettholder derfor forslaget om at ny AFP ikke kan innvilges til personer som mottar eller har vært mottakere av betinget tjenestepensjon.

Når det gjelder ansvarsfordelingen mellom Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse for vurderingen som knytter seg til AFP fra Pensjonsordning for apotekvirksomhet, foreslår Arbeids- og velferdsdirektoratet at vilkåret om å ikke motta AFP i privat sektor avklares av Arbeids- og velferdsetaten og at Statens pensjonskasse avklarer eventuelt mottak av ny offentlig AFP eller betinget tjenestepensjon. Departementet er enig i at dette er en hensiktsmessig ansvarsfordeling.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 første ledd bokstav c og lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 3 andre ledd.

Kriterier for om en kvalifiserer for offentlig eller privat AFP

Departementet ser at under gitte forutsetninger vil noen kunne kvalifisere til både offentlig og privat AFP. Med ensidig medregning av ansiennitet fra privat AFP i offentlig AFP, vil de som oppfyller vilkårene ved 62 år i privat AFP samtidig oppfylle vilkårene ved 62 år i offentlig sektor. Vilkårene ved uttakstidspunktet stiller ikke krav til hovedarbeidsforhold og krav knyttet til «annen inntekt», og vilkårene ved uttakstidspunktet vil kunne oppfylles i begge ordninger i tilfeller med samtidige stillinger i begge ordningene. Dette vil med ensidig medregning kun gå en vei, der enkelte som uten medregning kvalifiserer til privat AFP, også vil kunne kvalifisere til offentlig AFP ved hjelp av medregning. Departementet legger til grunn at disse vil velge privat AFP, da dette gir en høyere ytelse. I den midlertidige ordningen for gjensidig medregning, se punkt 7.4.5, vil en kun kvalifisere for offentlig AFP.

Departementet vurderer at dette ikke vil ha stor nok praktisk betydning til at man bør foreslå

ytterligere regler, og dermed komplisere ordningen. Departementet viser videre til at uttak av privat AFP er diskvalifiserende for rett til offentlig AFP, og motsatt.

Uttak av AFP og alderspensjon fra folketrygden

Departementet registrerer at forslaget om at det ikke kreves uttak av alderspensjon fra folketrygden for å få innvilget ny AFP har fått bred støtte. Departementet opprettholder forslaget.

7.4.4 Overgangsregler

Gradvis innfasing av ansiennitetskrav

Arbeidstakerorganisasjonene mener at kravet om at tjenestetiden er minst ti år skal gjelde ved uttakstidspunktet og ikke ved 62 år, både av hensyn til den enkelte som har innrettet seg ut fra denne tolkningen og at det også vil gi insentiver til arbeidstakere som har begynt sent i offentlig sektor til å stå lenger i arbeid.

Departementet ser at avtalen er noe tvetydig på dette punktet, og er enig i at det er gode argumenter for en slik tolkning. Flere andre instanser peker også på at det ikke er åpenbart hvordan avtaleteksten skal forstås på dette punktet. Avtalen viser til ansatte født i perioden 1963–1966 som på uttakstidspunktet ikke fyller vilkårene og som har ti års tjenestetid, men viser deretter til innfasing av ansiennitetskravet (7 av 9 år) for disse årskullene, som hører hjemme blant vilkårene ved fylte 62 år. Departementet foreslår at kravet om ti års tjenestetid blir knyttet opp mot vilkårene ved uttakstidspunktet, og dermed gjøres reparerbart. Når det gjelder de særskilte kvalifikasjonskravene, mener departementet det er rimelig å tolke disse som en innfasing av ansiennitetsvilkåret ved fylte 62 år.

Departementet vurderer videre at man ikke skal kunne medregne ansiennitet fra privat AFP i de særskilte kvalifikasjonskravene for ansatte født i perioden 1963–1966. Departementet mener de særskilte kvalifikasjonskravene er rettet mot dem som allerede er i offentlig sektor. Ansatte i årskullene 1963–1966 må enten oppfylle det ordinære ansiennitetsvilkåret, inkludert eventuelt medregnet ansiennitet fra privat AFP, eller oppfylle de særskilte kvalifikasjonskravene uten medregnet ansiennitet fra privat AFP.

De særskilte kvalifikasjonskravene er en innfasing av ansiennitetskravet, og de andre vilkårene knyttet til hovedarbeidsforhold mv. i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd må også være oppfylte

for å ha rett til ny AFP via de særskilte kvalifikasjonskravene.

Noen instanser ber departementet klargjøre hvordan tiårskravet skal forstås, om den aktuelle tjenestetiden må være omfattet av overføringsavtalen eller ikke, og om den aktuelle pensjonsordningen må omfatte ny AFP. Departementet mener at tjenestetid i denne sammenheng skal forstås som pensjongivende tjenestetid som er omfattet av overføringsavtalen. Departementet foreslår at dette presiseres i loven som pensjongivende tjenestetid i Statens pensjonskasse eller pensjonsordning Statens pensjonskasse har inngått overføringsavtale med.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 andre ledd.

7.4.5 Medregning av kvalifikasjonstid tilknyttet privat AFP

Departementet viser til at tjenstepensjonsordningene innenfor overføringsavtalen har hatt dialog rundt hvordan man enklest kan innhente tid fra privat sektor for å vurdere ansiennitetsvilkårene, og har vurdert en annen løsning enn forslaget i høringsnotatet. I det alternative forslaget er det siste ordning som foretar vilkårsvurderingen også av tid i privat AFP. Ansiennitet fra privat sektor håndteres som om den var opptjent i offentlig AFP og behandles etter offentlig sektors regler. Medlemmet vil da bare måtte forholde seg til siste ordnings behandling av sin sak, både ved vilkårsvurderingen og ved eventuelle klager på vedtaket. Departementet er enig i at dette er en god løsning, og lovforslaget er endret for å gjenspeile dette.

I påvente av en avklaring av eventuelle endringer av AFP-ordningen i privat sektor, foreslår departementet en midlertidig løsning for gjensidig medregning av ansiennitet mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor for årskullene 1963–1965. Arbeidstakere i disse årskullene som har byttet fra offentlig sektor til privat sektor, i tilfeller der en er avhengig av medregning fra offentlig AFP for å oppnå rett til AFP som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, vil ha rett til offentlig AFP i Statens pensjonskasse (SPK).

Departementet legger til grunn at de som har siste del av ansiennitetsperioden i privat sektor vil søke om privat AFP. De som tilhører de aktuelle årskullene og som får avslag på privat AFP på grunn av at de ikke oppfyller kravet om minst 7 av 9 år i ansiennitetsperioden, kan orienteres om at de kan søke om offentlig AFP fra SPK dersom de har jobbet i offentlig sektor i ansiennitetsperio-

den. Når SPK mottar slike søknader, kan disse behandles på lik linje med ordinær offentlig AFP.

Departementet presiserer at det ikke vil være medregning i treårskravet som gjelder på uttakstidspunktet i den midlertidige løsningen for årskullene 1963–1965. Det vil si at en må oppfylle treårskravet i privat sektor for å få medregnet tid fra offentlig sektor. Departementet viser til punkt 5 for overordnede innspill og vurderinger knyttet til gjensidig medregning, og punkt 13 for omtale av eventuelle endringer i AFP-ordningen i privat sektor.

Det presiseres at den midlertidige løsningen for årskullene født i perioden 1963–1965 også gjelder arbeidstakere som har vært tilknyttet offentlig AFP gjennom andre tariffområder enn det statlige, for eksempel KS-området. Disse vil få AFP fra Statens pensjonskasse, mens øvrig offentlig tjenstepensjon kan komme fra den kommunale tjenstepensjonsleverandøren. Departementet utelukker ikke at i den praktiske gjennomføringen kan AFP fra Statens pensjonskasse i disse tilfellene utbetales via den kommunale tjenstepensjonsleverandøren.

Departementet opprettholder ellers forslaget om at tid i private virksomheter med AFP-avtale skal kunne medregnes i vurderingen av om ansiennitetsvilkåret ved 62 år er oppfylt for ny offentlig AFP. Tid i private virksomheter med AFP-avtale skal ikke medregnes i vurderingen av om vilkårene knyttet til uttakstidspunktet er oppfylt.

Departementet har lagt til grunn at ny offentlig AFP skal utformes mest mulig likt som privat AFP. Ordningene i privat og offentlig sektor vil likevel ikke være helt identiske, og det bør være en form for minstegrense for hvor kort tid en har vært i en ordning for å rett til ny AFP. Det bør også være kriterier for om en kvalifiserer for den private eller offentlige AFP-ordningen, blant annet fordi privat AFP gir om lag 7–9 prosent høyere årlig ytelse sammenlignet med ny offentlig AFP. Det er også et moment at privat og offentlig AFP fortsatt vil være to forskjellige ordninger, som kan utvikle seg på forskjellig måte i tiden framover. Vilråene ved uttakstidspunktet er i tillegg reparerbare, og oppfyllelse av vilråene vil kunne oppnås ved å stå lenger i arbeid. Kravet om tre år sammenhengende som ansatt og reell arbeidstaker ved uttakstidspunktet er etablert i privat AFP, og det er naturlig å derfor ha tilsvarende krav i den offentlige ordningen.

Arbeidstakerorganisasjonene har pekt på at å ikke ha medregning i kravene ved uttakstidspunktet kan ramme dem som konkurranseutsettes på slutten av yrkeskarrieren. Departementet ser at å

ikke ha medregning i vilkårene ved uttakstidspunktet vil kunne ha uheldige konsekvenser for dem som blir omfattet av virksomhetsoverdragelser, og dermed flyttes mellom AFP-ordningene i privat og offentlig sektor utenfor deres kontroll. Dette gjelder både overdragelser fra offentlig sektor til privat sektor, og motsatt. Med virksomhetsoverdragelse menes her overdragelse av en virksomhet eller del av virksomhet til en annen arbeidsgiver slik at arbeidsmiljøloven kapittel 16 får anvendelse.

Med departementets forslag vil de som er ansatt i private AFP-virksomheter, og gjennom virksomhetsoverdragelse blir offentlig ansatt, få medregnet ansienniteten de har i privat AFP når retten til ny offentlig AFP skal vurderes. Tilsvarende sikrer den midlertidige løsningen for gjensidig medregning for årskullene 1963–1965 at arbeidstakere som går fra offentlig sektor til en privat virksomhet med AFP-avtale kan søke om offentlig AFP og få med seg ansiennitet fra begge sektorer.

Departementet foreslår ikke generell medregning mellom sektorene når det kommer til vilkårene ved uttakstidspunktet. Et bytte mellom sektorer grunnet virksomhetsoverdragelse vil dermed uten særregler føre til at en må stå i arbeid i ny sektor i tre år for å ha rett til AFP. En virksomhetsoverdragelse mellom offentlig sektor og en privat arbeidsgiver med AFP-avtale vil i de aller fleste tilfeller innebære at den ansatte utfører om lag de samme arbeidsoppgavene på samme sted hos ny arbeidsgiver. Den ansatte beholder også sine individuelle arbeidsvilkår som vedkommende hadde på overdragelsestidspunktet. Når ny offentlig AFP er utformet etter mønster av den private AFP-ordningen med tilnærmet identiske kvalifiseringsregler, vurderer departementet at det bør være særregler som sikrer at virksomhetsoverdragelser mellom offentlig og privat sektor ikke skal påvirke retten til AFP, så lenge begge virksomheter har AFP-avtale.

Det vil være vanskelig å finne en varig løsning sammen med partene i privat AFP på utfordringen med virksomhetsoverdragelser før eventuelle

endringer i den private AFP-ordningen er avklart. Med den midlertidige løsningen for gjensidig medregning som er foreslått her, vil arbeidstakeren få med seg *ansienniteten* mellom AFP-ordningene i begge retninger (ansiennitetskravet ved fylte 62 år). Departementet foreslår at man i den midlertidige løsningen for gjensidig medregning også tar med en særbestemmelse om virksomhetsoverdragelse, der man medregner tid fra begge sektorer også i vilkårene ved uttakstidspunktet. Dette vil sikre at en ikke mister retten til AFP ved å være omfattet av en virksomhetsoverdragelse, forutsatt at virksomhetene har AFP-avtale, for de første årskullene som er omfattet av ny offentlig AFP.

Tid i private virksomheter med AFP-avtale skal ikke medregnes i de særskilte ansiennitetskravene for årskullene 1963–1966, jf. punkt 7.4.4. Ansatte i årskullene 1963–1966 kan enten oppfylle det ordinære ansiennitetsvilkåret, inkludert eventuelt medregnet ansiennitet fra privat sektor, eller oppfylle det særskilte ansiennitetsvilkåret for sitt årskull uten medregnet ansiennitet fra privat sektor.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 7 andre ledd, § 8 første ledd bokstav a, § 9 fjerde ledd og AFP-tilskottsloven § 18 fjerde ledd.

7.4.6 Utestasjonerte arbeidstakere

Departementet kan ikke se at det er særskilte problemstillinger knyttet til utestasjonerte arbeidstakere. Det avgjørende for å kvalifisere for ny AFP knytter seg til hvorvidt en jobber for en virksomhet som har tariffavtale om AFP. Hvorvidt arbeidsstedet er i Norge eller utenfor Norge har ingen betydning. Departementet viser til at AFP er en tariffavtalefestet pensjonsordning. Utestasjonerte arbeidstakere opptjener ansiennitet i og kvalifiserer for AFP all den tid virksomheten de arbeider i har en tariffavtale med AFP og de oppfylder øvrige kvalifikasjonskrav.

8 Ny AFP og forholdet til betinget tjenestepensjon

8.1 Bakgrunn – pensjonsavtalen

Det går fram av pensjonsavtalen fra 2018 at det skal innføres en ordning med betinget tjenestepensjon. Betinget tjenestepensjon blir et tillegg til alderspensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP, og gir økt sikkerhet for den framtidige samlede pensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP.

Opptjeningsregler for betinget tjenestepensjon er innført fra 2020 for ansatte som er født i 1963 eller senere, jf. Prop. 87 L (2018–2019), Innst. 314 L (2018–2019), Lovvedtak 72 (2018–2019). Regler for betinget tjenestepensjon går fram av kapittel 5 a i lov om Statens pensjonskasse.

8.2 Forslagene i høringsnotatet

I høringsnotatet fulgte departementet opp enkelte uavklarte punkter knyttet til forholdet mellom ny AFP og betinget tjenestepensjon. Det ble redegjort for departementets forslag knyttet til forholdet mellom de to ytelsene i høringsnotatet om ny offentlig tjenestepensjon, og høringsinstansenes daværende syn. Departementet foreslo videre regler for forholdet mellom de to ytelsene.

Departementet foreslo, som i høringsnotatet av 17. oktober 2018, at de som får utbetalt betinget tjenestepensjon, ikke på et senere tidspunkt kan få utbetalt ny offentlig AFP. Departementet foreslo at det må foreligge avslag på offentlig AFP for å få betinget tjenestepensjon. For å unngå at Fellesordningen belastes unødvendig, ble det ikke foreslått at det stilles krav om å dokumentere at også AFP i privat sektor er avslått.

Departementet la til grunn at det i avslag på AFP skal oppgis grunnlaget for avslaget. I tilfeller hvor det foreligger avslag på AFP og det søkes om betinget tjenestepensjon, bør det informeres, på et overordnet nivå, om hvilke vilkår som er reparerbare og hvilke vilkår som ikke er reparerbare.

I de tilfeller der søknad om AFP avslås grunnet reparerbare vilkår, la departementet til grunn at tjenestepensjonsleverandørene må opplyse om at mottak av betinget tjenestepensjon innebærer

at ordinær AFP ikke senere kan innvilges. Betinget tjenestepensjon bør ikke utbetales i slike tilfeller inntil søkeren har bekreftet at uttak fortsatt er ønskelig.

Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til privat AFP. Dersom en mottaker av betinget tjenestepensjon innvilges privat AFP, skal utbetalingen av betinget tjenestepensjon opphøre.

Departementet opplyste i Prop. 87 L (2018–2019) at departementet ville komme tilbake med en ny vurdering av om betinget tjenestepensjon senest skal komme til utbetaling ved 70 år. I høringsnotatet viste departementet til at det kan oppstå tilfeller der det fortsatt er mulig å oppfylle reparerbare vilkår for AFP også etter 70 år. Departementet foreslo derfor ikke at betinget tjenestepensjon senest skal komme til utbetaling ved 70 år.

Departementets vurdering i høringsnotatet var at det vil komplisere regelverket uforholdsmessig dersom man kan bytte mellom AFP og betinget tjenestepensjon. Det ble derfor foreslått at man ikke kan være eller har vært mottaker av betinget tjenestepensjon for å få innvilget ny AFP.

8.3 Høringsinstansenes syn

8.3.1 Generelt

KS er enig i at det vil være uforholdsmessig kompliserende om arbeidstakere skulle ha anledning til å bytte mellom betinget tjenestepensjon og AFP. De støtter derfor at uttak av betinget tjenestepensjon må diskvalifisere for uttak av AFP. KS mener det bør foreligge avslag på AFP for å få betinget tjenestepensjon, og at det er viktig det gis god informasjon.

Den Norske Aktuarforening (DNA) mener en mer naturlig tilnærming er at betinget tjenestepensjon uansett kan utbetales og at eventuell AFP kan ses på som et tillegg til denne. DNA mener en slik løsning der betinget tjenestepensjon går til fradrag i AFP vil gi individene større forutsigbarhet ved at den reduserer muligheten for å gjøre feil valg.

Finans Norge foreslår at betinget tjenestepensjon utbetales uansett og kommer til fradrag i ny

AFP. De mener det vil være en forenkling, og kan bidra til å redusere mulighetene for uheldige konsekvenser for den enkelte.

Oslo Pensjonsforsikring (OPF) ser at det finnes gode argumenter både for og mot alternative løsninger, og etter deres oppfatning er det ikke én løsning som utpeker seg som den beste. De skriver at dersom departementet opprettholder forslaget om at mottakere av betinget tjenstepensjon ikke på et senere tidspunkt skal kunne ta ut ny AFP, så støtter OPF at det ved innvilgelse av betinget tjenstepensjon må foreligge avslag på offentlig AFP.

Gabler mener det må være et poeng å unngå at søknadsprosessen blir for omstendelig. De skriver at en mulig løsning er at ved søknad om betinget tjenstepensjon, skal pensjonsinnretningen også automatisk vurdere om personen har rett til offentlig AFP. En søknad om betinget tjenstepensjon innebærer dermed en implisitt søknad om offentlig AFP. *Gabler* mener det vil komplisere administrasjonen av ordningen, dersom det åpnes for å bytte mellom betinget tjenstepensjon og AFP. *Gabler* nevner i denne sammenheng at retten til AFP også bør undersøkes dersom et medlem søker om tidligpensjon.

KLP stiller spørsmål ved om de foreslåtte reglene om at betinget tjenstepensjon og AFP utelukker hverandre, er unødvendig rigide. *KLP* stiller videre spørsmål om en person som har klaget/anket bør kunne få utbetalt betinget tjenstepensjon i perioden klage/anke behandles, og avregning dersom behandlingen av klage/anke fører til innvilgelse av AFP.

Pensjonistforbundet mener betinget tjenstepensjon må beregnes med bakgrunn i all inntekt fra medlemspliktig stilling mellom 13 og 62 år, og ikke være begrenset til inntekt fra og med 2020.

KLP viser til at departementet i høringsnotatet kom tilbake med en ny vurdering av forslaget fra *KLP* om at betinget tjenstepensjon senest skal komme til utbetaling ved 70 år. *KLP* støtter at departementet ikke foreslår at betinget tjenstepensjon senest skal komme til utbetaling ved 70 år.

8.3.2 Informasjon ved avslag av AFP

Arbeidstakerorganisasjonene understreker departementets vurdering om at grunnlaget for avslag på AFP må oppgis. De skriver at dette må tydeliggjøres, slik at konsekvensene for den enkelte er klare, både med tanke på eventuelle reparerbare forhold og konsekvensen inn mot betinget tjenstepensjon.

KLP mener at forutsetninger/krav til avslagsvedtak som departementet legger til grunn i høringsnotatet, bør framgå av lov eller forskrift. *KLP* stiller også spørsmål ved om informasjon på et overordnet nivå ivaretar rettssikkerheten ved avslag på krav om AFP. *KLP* mener derfor at avslagsvedtak må grunngis individuelt, og på individuelt plan må vedtaksorganet informere om det finnes muligheter for å innfri vilkår for AFP i framtiden.

Statens pensjonskasse (SPK) støtter det departementet legger til grunn for tjenstepensjonsleverandørenes informasjons- og opplysningsplikt ved avslag på AFP. *SPK* skriver at det derfor blir viktig å utarbeide standardinformasjon, som oppsummerer kvalifikasjonsreglene for å få AFP, om hva som er reparerbart og ikke. *SPK* ser et behov for at dette blir nedfelt i forskrift slik at alle ordningene håndterer dette likt. *SPK* mener det også bør gis regler i forskriften som gir et mulighetsrom i tilfeller der det er blitt gjort feil som medlemmet/ordningen ikke hadde mulighet til å forutse eller forstå. *SPK* skriver at i disse spesielle tilfellene kan det være behov for å rette opp.

Pensjonistforbundet mener at informasjon om forholdet mellom betinget tjenstepensjon og AFP bør inneholde en beregning av forventet utbetaling av betinget tjenstepensjon og AFP.

Pensjonskasseforeningen mener det vil kunne være hensiktsmessig å utarbeide standardisert informasjon til rettighetshavere om hvilke forhold som er reparerbare, muligens som en offentlig mal. Også *OPF* understreker behovet for god informasjon.

8.3.3 Betinget tjenstepensjon skal ikke komme i tillegg til privat AFP

DNA mener at betinget tjenstepensjon ikke skal komme til utbetaling dersom personen har siste arbeidsgiver i privat sektor og kvalifiserer til privat AFP, fordi det ellers ikke er noen knytning mellom offentlig eller privat AFP på annen måte enn at man tar hensyn til tjenestetiden fra privat AFP i vilkåret for å ta ut offentlig AFP. *DNA* skriver at det ikke er noen økonomiske bidrag fra privat AFP inn i offentlig AFP og da skal heller ikke betinget tjenstepensjon komme til utbetaling ved utbetaling av privat AFP. *DNA* påpeker likevel at denne bestemmelsen gir en skjevhet mellom privat og offentlig AFP, og kan gi mulighet for å få utbetalt både betinget tjenstepensjon og privat AFP. *DNA* mener det framstår som systematisk uheldig, men *DNA* har ingen forslag til hvordan det alternativt kunne vært løst.

KLP mener at forskjellen mellom håndteringen av privat og offentlig AFP opp mot betinget tjenestepensjon har en litt underlig konsekvens. KLP skriver at den enkelte ser ut til å ha mulighet for å ta ut betinget tjenestepensjon fra 62 år, for deretter å kunne ta ut en uavkortet privat AFP på et senere tidspunkt, og vil dermed kunne ha en positiv økonomisk effekt av dette. KLP mener det framstår som systematisk uheldig. De peker også på at det mangler hjemmel for å stanse betinget tjenestepensjon ved uttak av privat AFP.

Arbeids- og velferdsdirektoratet viser til at det må etableres en hensiktsmessig informasjonsutveksling mellom Arbeids- og velferdsetaten og tjenestepensjonsleverandørene for å forhindre at betinget tjenestepensjon utbetales i tillegg til privat AFP. De skriver at det må vurderes hvordan dette skal foregå i praksis, og om det er behov for ytterligere hjemler for slik utveksling. Direktoratet peker videre på at det ikke kommer tydelig fram i høringsnotatet om utbetalinger av betinget tjenestepensjon som er gitt fram til uttak av AFP i privat sektor er å anse som feilutbetalt i sin helhet, eller om det kun er utbetalinger som gjelder for samme tidsrom som det er mottatt AFP som er feilutbetalt.

8.4 Departementets vurdering og forslag

Departementets vurdering er at det vil komplisere regelverket uforholdsmessig dersom man kan bytte mellom offentlig AFP og betinget tjenestepensjon. Det vil blant annet kreve særskilte regler for avkortning eller samordning. Uføre og personer med særaldersgrense som går av med særalderspensjon vil være hovedgruppen av dem som ikke vil kvalifisere til ny AFP. For disse vil det være endelig avklart ved tidligste uttakstidspunkt for betinget tjenestepensjon at en ikke vil kunne kvalifisere for AFP.

De som oppfyller ansiennitetsvilkårene, men som ikke oppfyller kravene som må være oppfylt ved uttak, vil måtte stå videre i jobb for å kunne reparere vilkårene som må være oppfylt ved uttak. Departementets vurdering er at det i slike tilfeller trolig er mulig å vente med uttak av betinget tjenestepensjon fram til det er endelig avklart om en vil kunne få AFP. Departementet viser til at øvrig tjenestepensjon (påslagspensjon og oppsatt bruttopensjon), og i de fleste tilfeller alderspensjon fra folketrygden, vil kunne tas ut fra 62 år og uavhengig av om man mottar betinget tjenestepensjon eller AFP.

Departementet mener fortsatt at det må foreligge avslag på offentlig AFP for å få betinget tjenestepensjon. Det er naturlig siden betinget tjenestepensjon skal være et tillegg til alderspensjon for dem som ikke kvalifiserer til AFP. Et krav om avslag på offentlig AFP, sammen med god informasjon om grunnlaget for avslaget, kan forhindre at betinget tjenestepensjon blir tatt ut til ugunst for den enkelte i tilfeller der rett til AFP er oppnådd eller kan oppnås.

Gabler mener en mulig løsning for å unngå at søknadsprosessen blir for omstendelig, er at pensjonsinnretningen automatisk vurderer om personen har rett til offentlig AFP ved en søknad om betinget tjenestepensjon. En søknad om betinget tjenestepensjon innebærer dermed en implisitt søknad om offentlig AFP. Departementet har ingen motforestillinger til at pensjonsinnretningene velger en slik løsning.

Høringsinstansene støtter det departementet la til grunn i høringsnotatet for tjenestepensjonsleverandørenes informasjons- og opplysningsplikt ved avslag på AFP. Det har samtidig kommet innspill om at forutsetningene departementet legger til grunn for avslagsvedtak bør framgå av lov eller forskrift. Departementet finner ikke tilstrekkelig grunn til å gjøre dette, og mener dette ligger innunder den alminnelige informasjons- og opplysningsplikten som pensjonsleverandørene har.

KLP stiller spørsmål om en person som har klaget/anket bør kunne få utbetalt betinget tjenestepensjon i perioden klagen/anaken behandles, og avregning dersom behandlingen av klagen/anaken fører til innvilgelse av AFP. Departementets vurdering er at det i slike tilfeller trolig er mulig å vente med uttak av betinget tjenestepensjon fram til det er endelig avklart om personen vil kunne få AFP. Departementet viser til at øvrig tjenestepensjon (påslagspensjon og oppsatt bruttopensjon), og i det fleste tilfeller alderspensjon fra folketrygden, vil kunne tas ut fra 62 år og uavhengig av om man mottar betinget tjenestepensjon eller AFP.

Når det gjelder Pensjonistforbundets forslag om at opptjeningsgrunnlaget for betinget tjenestepensjon ikke skal være begrenset til inntekt fra og med 2020, viser departementet til at det i pensjonsavtalen fra 2018 ble avtalt at de som er født i 1963 eller senere skal få ny AFP og skal tjene opp rett til alderspensjon i den nye påslagsordningen for alderspensjon fra 2020. Det framgår av avtalen punkt 5 at betinget tjenestepensjon vil være et tillegg til alderspensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP og at ordningen innføres samtidig med ny påslagsordning.

Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til privat AFP. Dersom en mottaker av betinget tjenestepensjon innvilges privat AFP, skal utbetalingen av betinget tjenestepensjon opphøre. Tjenestepensjonsleverandørene og Arbeids- og velferdsetaten må etablere en hensiktsmessig informasjonsutveksling for å forhindre at betinget tjenestepensjon utbetales i tillegg til privat AFP. Det ble i høringsrunden pekt på at det manglet hjemmel for å stanse betinget tjenestepensjon ved uttak av privat AFP, og departementet foreslår en slik hjemmel i denne proposisjonen. Departementet foreslår imidlertid ikke regler om tilbakebetaling av betinget tjenestepensjon dersom mottaker på et senere tidspunkt innvilges privat AFP.

Departementet ser at enkelte vil kunne oppnå en positiv økonomisk effekt dersom de først innvilges betinget tjenestepensjon og senere innvilges privat AFP, siden privat AFP er en livsvarig ytelse med aktuarisk nøytrale uttaksregler. Departementet viser til at det er partene i AFP i privat sektor som bestemmer hvilke ytelser som skal

være diskvalifiserende for uttak av privat AFP. Det er etter departementets syn likevel grunn til nærmere å vurdere endringer i regelverket for privat AFP i lys av avtalen om ny offentlig tjenestepensjon, hvor det heter at betinget tjenestepensjon ikke skal komme i tillegg til ny AFP. Ny AFP må etter departementets syn her også omfatte den private AFP-ordningen. Departementet tar sikte på en videre prosess med partene i privat AFP, med mål om lov- eller vedtektsendringer som begrenser retten til privat AFP for personer som mottar eller har mottatt betinget tjenestepensjon.

Når det gjelder Statens pensjonskasses innspill om det bør gis regler i forskrift som gir et mulighetsrom i tilfeller der det er blitt gjort feil som medlemmet/ordningen ikke hadde mulighet til å forutse eller forstå, vil departementet vurdere dette i forskriftsarbeidet som skal gjøres.

Departementet viser til lovforslaget, lov om Statens pensjonskasse § 26 f og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 11 f.

9 Ny AFP – organisering

9.1 Forslagene i høringsnotatet

Pensjonsavtalen omtaler ikke hvordan ny offentlig AFP skal organiseres. Departementet ga få føringer for dette i høringsnotatet. I notatet ble det lagt opp til at det i stor grad er opp til tjenestepensjonsleverandørene å vurdere hva som er en formålstjenlig organisering av leverandørenes ansvar når det gjelder innhenting av informasjon, utvikling av nødvendige tjenester m.m. for ny AFP.

Departementet foreslo i høringsnotatet at Arbeids- og velferdsetatens rolle bør begrenses til å levere opplysninger som etaten forvalter, og som er nødvendige i beregning og vilkårsprøving av AFP, levere opplysninger som er nødvendig i premieberegning, bidra til simulering av pensjonsprognoser og utbetale AFP for de ordningene etaten utbetaler for i dag.

Departementet vurderte at de enkelte tjenestepensjonsleverandørene eller et fellesskap av leverandørene bør ha ansvar for å vilkårsprøve, fatte vedtak og beregne ny offentlig AFP. Departementet så det som naturlig at søknader om AFP rettes til tjenestepensjonsleverandørene, der de også søker om andre pensjoner fra arbeidsforhold.

Departementet foreslo at Arbeids- og velferdsetatens forpliktelser knyttet til administrasjon av AFP i offentlig sektor lovfestes. Etaten må utlevere pensjonsbeholdningen beregnet etter reglene i folketryktdloven kapittel 20. Det vil si beholdningen som består av summen av årlig pensjonsopptjening som er fastsatt på det tidspunktet tjenestepensjonsleverandørene spør, men kun medregnet opptjening for år til og med året den enkelte fyller 61 år. Videre må etaten ettersende tilvekst i opptjeningen for år til og med året pensjonisten fyller 61 år.

I Arbeids- og velferdsetatens beregning av pensjonsbeholdning er årlig opptjening 18,1 prosent av et beløp begrenset oppad til 7,1 G. Det vil si at begrensningen på årlig grunnlag som gir opptjening er likt opptjeningsgrunnlaget for ny AFP. Dette betyr at Arbeids- og velferdsetaten kan utveksle opplysninger om beholdningen direkte, og at tjenestepensjonsleverandørene selv kan

omregne dette grunnlaget til en AFP-beholdning med satsene som går fram av loven.

Videre må Arbeids- og velferdsetaten utveksle informasjon om mottak av ytelser som etaten har oversikt over, inkludert mottak av uføretrygd, dagpenger, arbeidsavklaringspenger og sykepenger, samt opplysning om mottak av AFP fra andre ordninger.

Departementet mente i høringsnotatet at en slik ansvarsfordeling blir ryddig og tydelig, og foreslo at dette går fram av loven.

Departementet viste til at Fellesordningen for AFP i dag har tilgang til opplysninger fra Aa-registeret, som administreres av Arbeids- og velferdsetaten. Dersom tjenestepensjonsleverandørene har behov for dette for sin saksbehandling av AFP i offentlig sektor, vil de trenge hjemmel til dette. Fellesordningens hjemmel finnes i forskrift om arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret (Aa-registerforskriften) § 10 bokstav b. Departementet ba om synspunkter på om det er behov for en slik tilgang.

Departementet mente i høringsnotatet at myndighet til å fatte vedtak om innvilgelse og avslag i en enkelt AFP-sak bør ligge hos én aktør. Dette vil være mer oversiktlig for brukerne enn slik saksbehandlingsprosessen for AFP i statlig og privat sektor er lagt opp i dag. Departementet la til grunn at det er tjenestepensjonsleverandørene, eller et fellesskap av leverandørene, som fatter vedtak om innvilgelse og avslag av AFP.

9.2 Høringsinstansenes syn

9.2.1 Generelt

Arbeidstakerorganisasjonene er enig i at det bør være tjenestepensjonsleverandørene som vurderer om den enkelte oppfyller vilkårene for AFP. De skriver at Arbeids- og velferdsetatens rolle må være å levere de nødvendige beregningene og grunnlag for å gjøre en slik vurdering hos leverandørene.

Arbeids- og velferdsdirektoratet støtter den foreslåtte arbeidsfordelingen mellom tjenestepensjonsleverandørene og Arbeids- og velferdsetaten.

De peker på at det ikke er foreslått lovfesting av etatens ansvarsoppgaver knyttet til administrasjon av ny AFP overfor andre tjenstepensjonsordninger enn Statens pensjonskasse. De mener dette bør reguleres i lov eller forskrift slik at etatens forpliktelser overfor disse får et klart rettslig grunnlag.

Arbeids- og velferdsdirektoratet skriver at det ikke framkommer klart av høringsnotatet eller det foreslåtte regelverket hva tjenstepensjonsleverandørene eventuelt skal bruke opplysninger om arbeidstakerens mottak av dagpenger til. De foreslår derfor at dette enten kommer tydeligere fram i proposisjonen, alternativt at det i proposisjonen brukes en mindre absolutt formulering enn at Arbeids- og velferdsetaten «må» utveksle opplysninger om dagpenger.

KS støtter departementets forslag om at Arbeids- og velferdsetatens rolle begrenses til å levere nødvendige opplysninger som etaten forvalter. De mener forhold som er nødvendig å avklare videre kan avklares innenfor rammen av overføringsavtalen. KS ber departementet nedsette en arbeidsgruppe, hvor KS er representert, for vurdering av nødvendig revisjon av overføringsavtalen.

KLP mener at AFP bør forvaltes av tjenstepensjonsleverandøren på linje med øvrige ytelser i offentlig tjenstepensjon. KLP støtter en begrenset rolle for Arbeids- og velferdsetaten.

Gabler mener det vil være enklest og mest formålstjenlig at ny offentlig AFP administreres av den samme innretningen som leverer de øvrige elementene i arbeidsgiverens pensjonsordning.

Pensjonskasseforeningen mener AFP i offentlig sektor må følge grunnleveransen av offentlig tjenstepensjon. Pensjonskasseforeningen uttrykker at de foretrekker en fellesløsning der Statens pensjonskasse, på vegne av de ulike offentlige tjenstepensjonsleverandørene, har ansvaret for koordinering av informasjon, samt beregning av ytelser og refusjoner. Pensjonskasseforeningen mener det framstår som ubetinget rasjonelt at Statens pensjonskasse kan håndtere informasjonsinnhenting, vilkårsprøving, ytelsesberegning og refusjon for leverandørene.

Statens pensjonskasse (SPK) skriver at det er etablert en arbeidsgruppe med representanter fra alle partene i overføringsavtalen og Arbeids- og velferdsetaten. De skriver at det så langt ser ut til at det ikke er grunnlag for å etablere en fellesløsning knyttet til ny AFP, fordi de enkelte aktørene har ulike oppfatninger om en fellesløsning vil være forenklende eller kompliserende.

SPK skriver at det er enighet om at det felles opptjeningsregisteret «punkt-til-punkt-løsningen» som partene i overføringsavtalen har samarbeidet om, er en god løsning for ny AFP. SPK mener det vil være en god videreføring av dagens samhandlingsform å innhente nødvendige opplysninger via dette registeret.

Oslo Pensjonsforsikring (OPF) støtter departementets utgangspunkt om at det i stor grad er opp til tjenstepensjonsleverandørene selv å vurdere den nærmere organiseringen av ny offentlig AFP. I den forbindelse understreker OPF at både dagens AFP i offentlig sektor, og den avtalte løsningen fra 2018, vil ha forskjellig rettslig grunnlag. Dette vil etter OPFs syn innebære at det vil være vanskelig å finne fram til hensiktsmessige fellesløsninger på overordnet nivå før ny offentlig AFP skal starte utbetaling i februar 2025. OPF er enige i at Arbeids- og velferdsetatens rolle begrenses til det nødvendige, og at det er tjenstepensjonsleverandørene som utfører vilkårsprøving og fatter vedtak.

Finans Norge mener ny AFP i offentlig sektor må håndteres som i dag, der det er pensjonsleverandørene som beregner og utbetaler AFP.

9.2.2 Hjemler

KLP har identifisert behov for tilgang til relevant informasjon fra følgende aktører:

- Fellesordningen for AFP (opptjeningsperioder fra bedrifter i privat sektor med AFP)
- A-ordningen (kvalifisere hovedarbeidsgiver, inntekter og permisjoner)
- Arbeids- og velferdsetaten (ytelser og beholdninger, samt informasjon fra Aa-registeret)

KLP og Gabler viser til at de har behov for tilsvarende tilgang til Aa-registeret som Fellesordningen har i dag.

Gabler legger til grunn at innretningene som skal administrere ny offentlig AFP, i utgangspunktet må ha de samme hjemlene som Fellesordningen har for å kunne behandle søknader om AFP.

OPF mener det er behov for tilgang til opplysninger fra Aa-registeret. Etter OPFs oppfatning er det også behov for mer generelle hjemler om informasjonsutveksling og fritak fra taushetsplikt mellom offentlige myndigheter og tjenstepensjonsleverandørene, for eksempel i folketrygdloven, skatteforvaltningsloven og AFP-tilskottsloven. OPF er kjent med at både KLP og Finans Norge fremmer konkrete forslag til slike hjemler, og slutter seg til deres vurderinger av dette behovet.

Finans Norge skriver at forslagene i høringsnotatet om ny offentlig AFP viser et økt behov for datautveksling. Finans Norge understreker derfor viktigheten av at nødvendig hjemmelsgrunnlag for slik datautveksling kommer raskt på plass. Leverandørene vil ha behov for informasjon fra flere aktører for å kunne behandle søknader, og avgjøre retten til AFP. Finans Norge mener det derfor er avgjørende for leverandørene at hjemmelsgrunnlaget muliggjør at tilgang til relevante data fra Fellesordningen for AFP, Arbeids- og velferdsetaten og a-ordningen, slik at informasjon mellom aktørene kan utveksles elektronisk og på en hensiktsmessig form.

Også *Pensjonskasseforeningen* viser til at det er behov for tilstrekkelige hjemler for informasjonsutveksling og databehandling.

Arbeids- og velferdsdirektoratet skriver at for å kunne forvalte den nye AFP-ytelsen må Arbeids- og velferdsetaten behandle personopplysninger. Blant annet legges det opp til utveksling av personopplysninger mellom aktører. De skriver at forslagene i høringsnotatet derfor har betydning for personvernet til medlemmer av tjenestepensjonsordningene og folketrygden, og reiser en del personvernspørsmål som antagelig bør løses gjennom lov- og forskriftsfesting. Direktoratet savner en vurdering av dette, og mener det er behov for mer utredning av behovet for hjemler for utveksling av opplysninger. Direktoratet uttaler også at de savner en vurdering av mulige personvernkonsekvenser. De skriver at å gjøre en slik vurdering vil være i tråd med personvernkomisjonens utredning NOU 2022: 11 *Ditt personvern – vårt felles ansvar – Tid for en personvernpolitikk*, og vil kunne være til hjelp når pensjonsaktørene senere skal vurdere personvernkonsekvenser av ulike løsningsalternativer og tiltak.

9.2.3 Vedtaksmyndighet og klagebehandling

KLP støtter departementets vurderinger om at det bør være én aktør som har all myndighet til å fatte vedtak om innvilgelse og avslag på ny AFP. Det samme gjør *OPF*.

Arbeidstakerorganisasjonene forutsetter at en arbeidstaker som ønsker å klage på vedtak, skal kunne rette dette til en tjenestepensjonsleverandør, og at forhold inn mot Arbeids- og velferdsetaten, Fellesordningen for AFP og andre parter i overføringsavtalen kan håndteres av siste leverandør.

9.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet opprettholder vurderingene fra høringsnotatet, og foreslår at søknad om AFP skal rettes til tjenestepensjonsleverandørene. Videre foreslår departementet at det er tjenestepensjonsleverandørene som skal vurdere om den enkelte søker oppfyller vilkårene for AFP. Departementet legger opp til at leverandørene selv vurderer en hensiktsmessig måte å organisere ansvarsfordeling seg imellom på.

Det er etter departementets syn vesentlig at tjenestepensjonsleverandørenes praktisering av regelverket ved behandling av søknader og beregning er mest mulig likt. Departementet legger i tråd med høringsnotatet opp til at tjenestepensjonsleverandørene i samråd finner en hensiktsmessig måte å samhandle på.

Ansvarsfordelingen mellom Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse (SPK) for AFP mellom fylte 62 og 65 år følger i dag av lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 5. Denne bestemmelsen foreslås i tråd med høringsnotatet endret, slik at det framgår at AFP i den nevnte perioden administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder innvilgelse, beregning og utbetaling av AFP til medlemmer født i 1962 og tidligere. Dagens § 5 første ledd tredje punktum anses unødvendig, og er foreslått opphevet. Det framgår av bestemmelsen at spørsmålet om en arbeidstaker er omfattet av tariffavtalen avgjøres av departementet. Departementet opprettholder forslaget fra høringsnotatet om at det i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse § 13 lovfestes at ny offentlig AFP administreres av SPK, og at søknader om AFP for medlemmer født i 1963 og senere, skal sendes SPK. SPK skal behandle søknaden og beregne størrelsen på AFPen ved en innvilgelse, mens Arbeids- og velferdsetaten utbetaler pensjonen.

Departementet følger opp høringsnotatet, og foreslår at det framkommer av lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse at Arbeids- og velferdsetaten skal utlevere nødvendige opplysninger om forhold som etaten forvalter, og som er nødvendige for vilkårsprøving og beregning av AFP, samt for premieberegning og beregning av forventet pensjon. Videre foreslår departementet at Arbeids- og velferdsetaten skal utbetale AFP for de ordningene som etaten utbetaler AFP for i dag.

Departementet foreslår at Arbeids- og velferdsetaten må utlevere pensjonsbeholdningen

beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 20, det vil si beholdningen som består av summen av årlig pensjonsopptjening som er fastsatt på det tidspunktet tjenestepensjonsleverandørene spør, men kun medregnet opptjening for år til og med året den enkelte fyller 61 år. Videre må etaten ettersende tilvekst i opptjeningen for år til og med året pensjonisten fyller 61 år.

I denne summen inngår alle opptjeningsselementene: opptjening for pensjongivende inntekt, for perioder med mottak av uføretrygd og dagpenger, avtjening av førstegangstjeneste og omsorgsperioder. I Arbeids- og velferdsetatens beregning av pensjonsbeholdning er årlig opptjening 18,1 prosent av et beløp begrenset oppad til 7,1 G. Det vil si at begrensningen på årlig grunnlag som gir opptjening er likt opptjeningsgrunnlaget for ny AFP. Dette betyr at etaten kan utveksle opplysninger om beholdningen direkte, og at SPK selv kan omregne dette grunnlaget til en AFP-beholdning med satsene som går fram av loven.

Videre legges det opp til at Arbeids- og velferdsetaten utveksler informasjon med SPK om mottak av ytelser som etaten har oversikt over og som er nødvendig for vilkårsprøving av ny AFP. Dette kan for eksempel være mottak av uføretrygd, dagpenger, arbeidsavklaringspenger og sykepenger, samt opplysning om mottak av AFP fra andre ordninger. Taushetsplikten i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er ikke til hinder for dette.

Videre foreslås det i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 at SPK har rett til å innhente de opplysninger om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold fra arbeidsgivere og tidligere arbeidsgivere som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon. De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt.

Det foreslås også lovfestet at ved søknad om avtalefestet pensjon, plikter søker å gi de opplysninger som er nødvendige for at SPK skal kunne vurdere om vedkommende har rett til AFP. Mottaker av pensjonen plikter å opplyse SPK om endringer som kan ha betydning for pensjonens størrelse og for om vedkommende fortsatt har rett til pensjonen.

Departementet foreslår at det også for AFP for dem som er født i 1962 og tidligere, lovfestes en plikt til å gi de opplysninger som er nødvendige for at SPK og Arbeids- og velferdsetaten skal kunne vurdere om vedkommende har rett til AFP og størrelsen på pensjonen. Forslaget til endring i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Sta-

tens pensjonskasse § 5 gjelder i perioden mellom fylte 62 og 65 år. For AFP i perioden mellom fylte 65 og 67 år framgår tilsvarende opplysningsplikt av lov om Statens pensjonskasse § 45.

Departementet viser til at det også følger av lov om Statens pensjonskasse § 45 at SPK har hjemmel til å innhente nødvendige opplysninger for å forvalte de ordningene SPK administrerer fra blant annet arbeidsgiver, offentlig myndighet og institusjon som administrerer annen pensjons- eller trygdeordning uten hinder av taushetsplikt. Departementet vil videre nevne at SPK har nødvendig hjemmel for behandling av personopplysninger i lov om Statens pensjonskasse § 45 b. Lovforslaget er på bakgrunn av disse hjemlene noe endret sett i forhold til høringsforslaget. Høringsforslaget om at Fellesordningen for AFP i privat sektor skal opplyse om ansiennitetstid i fellesordningen ved vurdering av vilkår for rett til avtalefestet pensjon etter § 8, er derfor ikke fulgt opp i lovforslaget.

Tilgang til opplysninger fra Arbeids- og velferdsforvaltningen er helt nødvendige for at SPK skal kunne behandle krav om avtalefestet pensjon og utføre oppgaver som følger av lovforslaget. Departementet forutsetter at SPK sørger for at personopplysningene underlegges tilstrekkelig informasjonssikkerhet og at de slettes når formålet er oppfylt, og at SPK sørger for å iverksette tiltak mot utilsiktet og ulovlig ødeleggelse, tap og endringer av personopplysninger. Departementet viser til at Arbeids- og velferdsforvaltningen og Statens pensjonskasse har strenge og detaljerte retningslinjer for behandling av personopplysninger som ivaretar kravene i personvernforordningen. Departementet vil dessuten peke på at de nevnte myndighetene har taushetsplikt, noe som er viktig for borgernes rettssikkerhet og personvern.

Departementet følger opp forslaget i høringsnotatet om ankeadgang, og foreslår at SPKs vedtak om AFP kan ankes inn for Trygde retten. Dette er en videreføring av gjeldende regler. Klage på beregningsgrunnlag eller øvrige opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten som har betydning for retten til AFP, følger den etablerte klageprosessen i Arbeids- og velferdsetaten som i dag.

Arbeids- og velferdsdirektoratet påpeker i sitt hørings svar at det i dag ikke er noen bestemmelse av administreringen av AFP i Pensjonsordning for apotekvirksomhet i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Departementet følger opp dette forslaget i lov om avtalefestet pen-

sjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet § 3 nytt tredje ledd. Bestemmelsen er utformet på tilsvarende måte som etter § 5 første ledd i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.

KLP, Oslo Pensjonsforsikring, Gabler og Arbeids- og velferdsdirektoratet viser i sine høringssvar til at tjenstepensjonsleverandørene mangler tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for informasjonsutveksling som er nødvendig for å kunne behandle søknader om AFP. Departementet bemerker at Finansdepartementet som rett departement har igangsatt et arbeid med et høringsforslag med sikte på å få nødvendig hjemmelsgrunnlag på plass før 2025. Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil i lys av dette arbeidet også vur-

dere om det er behov for ytterligere hjemmelsgrunnlag i regelverk som departementet selv har ansvar for, blant annet i forskrift om Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret.

Til ønsket fra KS om at det bør nedsettes en arbeidsgruppe, hvor KS er representert, for vurdering av nødvendig revisjon av overføringsavtalen, viser departementet til at det er Statens pensjonskasse som administrer avtalen og at spørsmålet om nedsettelse av en arbeidsgruppe må være opp til Statens pensjonskasse å avgjøre.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 5 og § 13 og lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 3 tredje ledd.

10 Ny AFP – finansiering

10.1 Beskrivelsen i høringsnotatet

10.1.1 Generelt

I dag er AFP i offentlig sektor ulikt finansiert i de ulike ordningene. Ordningene er delvis forhåndsfinansiert, delvis løpende finansiert og delvis finansiert med engangspremier. Graden av utjevning av premien for AFP varierer i dag mellom aktørene og før og etter 65 år. Departementet ga i høringsnotatet ingen føringer for hvordan tjenestepensjonsleverandørene bør finansiere ny AFP, og la til grunn at tjenestepensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter innenfor eksisterende regelverk.

10.1.2 Premieberegning og grad av forhåndsfinansiering

I kommunal sektor forhåndsfinansieres ikke AFP, men dekkes gjennom engangspremier når AFP tas ut. Det gis anledning både til å jevne ut premiene innenfor fellesordningene eller finansiere dette individuelt for hver enkelt forsikringstaker.

Innenfor KS-tariffområdet er det anledning for den enkelte kommune å ha selvrisiko for AFP før 65 år, mens AFP fra 65 år må utjevnes. Motivasjonen for å ikke kreve utjevning av AFP, er å holde eldre arbeidstakere i jobb så lenge som mulig. Dersom kommunen selv har det direkte økonomiske ansvaret for å finansiere AFP-pensjonen uten utjevning med andre kommuner, vil det kunne ha en positiv likviditetsmessig effekt for kommunen å holde folk lengre i arbeid.

I Statens pensjonskasse (SPK) beregnes en årlig premie for dagens AFP for å dekke inn finansieringen fra 65 til 67 år for lærerne. Dersom medlemmet tar ut AFP tidligere, påløper en engangspremie, mens hvis medlemmet ikke har tatt ut AFP ved 65 år, tilbakeføres avsatt reserve.

Med virkning fra 2022 ble det innført en ny virksomhetsspesifikk og hendelsesbasert premiemodell for betaling av pensjonspremie for statlige virksomheter. Det ble gjort visse tilpasninger som i noen grad begrenser hvilke pensjonselementer, herunder finansiering av AFP for ansatte født før

1963, som de statlige virksomhetene får ansvar for. Finansiering av uttak av AFP for ansatte født før 1963 håndteres nå ved at de statlige virksomhetene betaler en premie ut fra forventet antall år med uttak av tidligpensjon. Virksomhetene blir videre ansvarliggjort for halvparten av kostnadene (positive eller negative) som oppstår som følge av at faktisk uttak avviker fra forventet uttak.

Departementet antok i høringsnotatet at det fortsatt vil være hensiktsmessig at den nye AFP-ordningen finansieres gjennom engangspremier ved uttak i kommunal sektor og med løpende premier og engangspremier ved uttak i SPK.

Indirekte vil deler av AFP finansieres løpende også i kommunal sektor gjennom at det betales løpende premie for betinget tjenestepensjon. Betinget tjenestepensjon kommer kun til utbetaling i de tilfeller hvor det ikke gis AFP, og premieinnbetaling til betinget tjenestepensjon vil da naturlig gå til fradrag i engangspremien for full AFP. Premien for ny AFP vil da bli forskjellen mellom reservekravet tilsvarende engangspremie for full AFP og reserven tilhørende betinget tjenestepensjon.

10.1.3 Refusjon internt i offentlig sektor

Det er ulike måter kostnadene ved AFP kan fordeles mellom tjenestepensjonsleverandørene. Kostnadene kan tilfalle siste ordning, de kan fordeles basert på ansiennitetsperioden, det vil si de siste ni årene før 62-årsdagen, eller fordeles basert på all tid med tariffavtale med offentlig AFP.

Departementet hadde i høringsnotatet ingen bestemt oppfatning om hvordan refusjon mellom ordningene bør utformes. Departementet så imidlertid at det kan være fordeler ved at fordelingen skjer med utgangspunkt i all tid i offentlig sektor, ettersom dette gjenspeiler hvor det er betalt inn premie. Andelen refusjon av AFP vil dermed være i samme størrelsesorden som refusjon av ordinær alderspensjonsytelse under overføringsavtalen.

Departementet la i høringsnotatet til grunn at fordeling og refusjon mellom ordningene i offentlig sektor skal være lik, også dersom det er tid fra privat sektor som fører til at et medlem får rett til AFP fra offentlig sektor.

Departementet la til grunn at medregning og refusjoner i offentlig sektor kan løses gjennom overføringsavtalen.

Departementet antok at det vil være ordninger som følger regelverket for offentlig tjenstepensjon, men som ikke er en del av overføringsavtalen, som også skal ha ny offentlig AFP for sine medlemmer som er født i 1963 eller senere. Det ble påpekt at det ikke er åpenbart hvordan slike ordninger skal virke sammen med ordningene som er en del av overføringsavtalen når det gjelder ny AFP. Departementet pekte i høringsnotatet på at en mulighet er at det etableres en egen overføringsavtale for AFP hvor disse ordningene inngår. Departementet ba særskilt om høringsinstansenes synspunkt på hvordan refusjoner mellom ordninger som ikke er part i overføringsavtalen bør reguleres.

10.2 Høringsinstansenes syn

10.2.1 Generelt

KS deler departementets vurdering med hensyn til høringsnotatets avgrensning mot finansiering av ny offentlig AFP, og legger til grunn at pensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter å håndtere dette innenfor rammen av allerede eksisterende lovverk.

Finans Norge støtter beskrivelsene i høringsnotatet av premieberegninger og finansiering som må plass.

Gabler skriver at finansieringen av ordningen i stor grad overlates til bransjen å finne ut av. De viser til at ny AFP er en kompleks reform der det vil påløpe store kostnader, og skriver at det ikke er sikkert at alle problemene knyttet til finansiering kan eller bør løses av leverandørene.

10.2.2 Premieberegning og grad av forhåndsfinansiering

KLP, Oslo Pensjonsforsikring (OPF) og Den Norske Aktuarforening (DNA) er enige med departementet i at det vil være hensiktsmessig at den nye AFP-ordningen finansieres gjennom engangspremier ved uttak i kommunal sektor og at premiebetalinger for den betingede tjenstepensjonen går til fradrag i engangspremien for full AFP.

Gabler mener at det i utgangspunktet kan være en god løsning at premieinnbetaling for betinget tjenstepensjon benyttes for å finansiere et uttak av ny AFP for den enkelte. De skriver at premiereserven for betinget tjenstepensjon imidlertid vil være svært lav for de første årskullene,

og at det vil ta lang tid å bygge opp dette til noe av betydelig karakter.

10.2.3 Refusjon internt i offentlig sektor

KLP støtter forslaget som gir partene innenfor overføringsavtalen ansvar for å utforme et forslag til refusjon mellom ordningene.

Statens pensjonskasse (SPK) støtter at fordelingen kan skje med utgangspunkt i all tid i offentlig sektor. SPK har ledet en arbeidsgruppe, bestående av representanter fra Gabler, KLP, Oslo Pensjonsforsikring, Storebrand og SPK, som har sett på ny refusjonsløsning for overføringsavtalen. SPK tar sikte på at denne arbeidsgruppen også kommer fram til en hensiktsmessig fordeling av kostnadene knyttet til ny AFP. SPK mener en samtidig bør vurdere om ordninger / avtaler som er part i overføringsavtalen, men som ikke er tilknyttet den offentlige AFP-ordningen, ikke skal få en andel av AFP-kostnaden.

DNA mener det er viktig at det kommer på plass en løsning for refusjon av AFP-ytelsen innen offentlig sektor. DNA mener at dersom en person har jobbet flere steder i offentlig sektor, er det rimelig at kostnadene med AFP fordeles mellom pensjonsordningene på samme måte som øvrige pensjonsytelser.

Gabler mener at virksomheter som har offentlig tjenstepensjonsordning, men velger å stå utenfor den nye AFP-ordningen, ikke bør pålegges å bidra til å finansiere ordningen ved å betale refusjon gjennom overføringsavtalen.

Gabler viser til at høringsnotatet nevner som mulige løsninger at kostnadene belastes av siste ordning, at de fordeles iht. ansiennitetsperioden, eller at de fordeles basert på all tid i det offentlige. *Gabler* påpeker at de to første løsningene vil kunne virke mobilitetshemmende for eldre arbeidstakere. De skriver at det kan framstå som lite attraktivt å ansette en person i 50-årene dersom en risikerer en kostnad på omtrent 1 million kroner noen år etterpå.

Spekter er enig i at fordeling av kostnadene internt i offentlig sektor i hovedsak kan løses gjennom overføringsavtalen. *Spekter* skriver at noen virksomheter har avvirket offentlig tjenstepensjon, og regelverket bør innrettes slik at disse ikke pålegges nye og uforutsette utgifter.

OPF støtter at fordelingen av kostnadene skjer i henhold til «all tid i offentlig sektor». Siden betinget tjenstepensjon vil delfinansiere ny AFP, og denne tjenes opp gjennom medlemskap i en offentlig tjenstepensjonsordning, uttrykker OPF

at en løsning for refusjon basert på all opptjenings-tid gir mest mening.

10.2.4 Refusjoner mellom ordninger som ikke er part i overføringsavtalen

KLPs vurdering er at dette må vurderes nærmere, men skriver at det første som må avklares er om gjensidig medregning av kvalifikasjonskrav skal gjøres gjeldende. *KLP* skriver at dersom dette kommer på plass, kan siste ordning få det fulle ansvaret for finansiering, eller så kan man finansiere ut fra andel tid innenfor kvalifikasjonskravet.

Arbeidstakerorganisasjonene skriver at dersom det er ordninger som følger regelverket for offentlig tjenstepensjon, men som ikke er en del av overføringsavtalen, vil det være nødvendig å sikre AFP gjennom tilstrekkelige engangspremier, som både dekker pensjon og ev. administrative kostnader ved en håndtering utenfor overføringsavtalen. *Arbeidstakerorganisasjonene* mener det bør kartlegges hvilket omfang det er av denne typen ordninger.

DNA skriver at det er viktig å notere seg at ikke alle pensjonsordninger er medlem av overføringsavtalen og at de må hensyntas spesielt. *Pensjonskasseforeningen* peker på at flere pensjonsordninger som ventelig vil være omfattet av ny offentlig AFP ikke er deltagende i overføringsavtalen. *Pensjonskasseforeningen* ber om at det utformes et regelverk som også håndterer rettighetshavere i disse innretningene.

OPF skriver at når det gjelder tjenstepensjonsordninger i offentlig sektor som ikke omfattes av overføringsavtalen, men som likevel skal ha ny offentlig AFP, mener *OPF* at en bør etterstrebe en mest mulig lik fordeling av kostnadene som en ser for seg med hensyn til ordninger som er omfattet av overføringsavtalen. *OPF* mener det kan framstå som hensiktsmessig å etablere en egen avtale om kostnadsfordeling for slike tilfeller.

10.2.5 Regnskapsføring

Gabler skriver at de vil nevne et moment som ikke er omtalt i høringsnotatet, som gjelder regnskapsføring av ny AFP. *Gabler* viser til at ved innføringen av ny AFP-ordning i privat sektor i 2010–2011 var det diskusjoner om hvorvidt forpliktelsen skulle balanseføres. Finansdepartementet konkluderte i 2013 med at foretakene ikke plikter å balanseføre ny AFP i privat sektor. *Gabler* stiller

spørsmål om det samme skal gjelde ny offentlig AFP, eller om de to ordningene skal behandles ulikt regnskapsmessig. De viser til at offentlige pensjonsinnretninger har medlemsregistre som gir en helt annen oversikt over arbeidstagneres historikk enn det man har i Fellesordningen. *Gabler* mener det kan gjøre det enklere å fastsette et datagrunnlag som kan benyttes til å fastsette en fordelingsnøkkel for forpliktelsene i ordningen, og som i sin tur kan utløse krav til balanseføring i regnskapet. *Gabler* imøteser en nærmere utredning av dette spørsmålet.

KLP skriver at det er egenskaper rundt ny AFP som gjenstår å avklare når det gjelder regnskapsføring. Ny offentlig AFP er en livsvarig ytelsesordning, og skal i utgangspunktet balanseføres. Imidlertid har privat AFP ingen pliktig balanseføring, og dersom dette blir løsningen for ny offentlig AFP, vil pensjonsforpliktelsen gå ned. *KLP* mener det derfor er behov for avklaring i samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Norsk Regnskapsstiftelse for å gjøre vurderinger angående balanseføringen og hvordan man skal regnskapsføre overgangen fra dagens offentlige AFP til ny offentlig AFP. *KLP* skriver at de gjerne bistår i dette arbeidet.

DNA skriver at ny offentlig AFP er en livsvarig ytelsesordning, og at den i utgangspunktet skal balanseføres. *DNA* mener det er ønskelig at Kommunal- og distriktsdepartementet og Norsk Regnskapsstiftelse, med støtte av *DNA*, gjør vurderinger angående balanseføringen og hvordan man skal regnskapsføre overgangen fra dagens offentlige AFP til ny offentlig AFP. Balanseføringen vil skje på vedtaksdato. Aktuarforeningen ser det ikke som et hinder at ny offentlig AFP skal balanseføres selv om tilsvarende ordning i privat sektor ikke balanseføres.

Pensjonskasseforeningen legger til grunn at AFP-ytelsen ikke skal balanseføres. De skriver at AFP ikke representerer en forpliktelse i regnskapet, da denne er betinget. De skriver videre at pensjonsinnretningene ved nasjonal innføring av tjenstepensjonsdirektivet EU-2016/2341 er pålagt en plikt til utarbeidelse av en årlig pensjonsoversikt, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-24. *Pensjonskasseforeningen* ber departementet avklare hvorvidt ny offentlig AFP eller betinget tjenstepensjon skal inngå i denne, med særlig sikte på «forventet fremtidig pensjon» jf. bestemmelsen i andre ledd første punktum.

10.3 Departementets vurderinger

10.3.1 Generelt

Departementet registrerer at de fleste høringsinstansene støtter departementets beskrivelse av finansieringen som må på plass. Departementet legger fortsatt til grunn at tjenstepensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter å finansiere ny AFP på innenfor eksisterende regelverk.

10.3.2 Regnskapsføring

Når det gjelder regnskapsreglene for foretak som følger regnskapsloven, viser departementet til regnskapslovens system med regnskapsprinsipper som utfylles av hhv. norske og internasjonale regnskapsstandarder. Det er Finansdepartementet som er ansvarlig for loven, mens Norsk Regnskapsstiftelse utformer de norske regnskapsstandardene og veiledninger til standardene. Regnskapsstandardene har definisjoner av «innskuddsbaserte ordninger», mens ordninger som ikke oppfyller disse kriteriene anses som ytelsesbaserte. Regnskapsstiftelsen har vurdert de gjeldende AFP-ordningene i denne veiledningen: <https://www.regnskapsstiftelsen.no/wp-content/>

[uploads/2014/12/2012-NRSV-Veiledning-IAS-19-Ytelser-til-ansatte-2012.pdf](https://www.regnskapsstiftelsen.no/wp-content/uploads/2014/12/2012-NRSV-Veiledning-IAS-19-Ytelser-til-ansatte-2012.pdf)

Veiledningen fra Norsk Regnskapsstiftelse gir bl.a. anvisning på klassifiseringen av de ulike AFP-ordningene. Regnskapsstiftelsen har vurdert at privat AFP er en ytelsesbasert flerforetaksordning. De regnskapspliktige må da ta stilling til om forpliktelsene til AFP lar seg beregne på totalnivå og fordele til det enkelte foretak på en «konsistent og pålitelig» måte. Dersom dette ikke lar seg gjøre, skal ordningen regnskapsføres som en innskuddsordning, og det skal gis opplysninger i noter til regnskapet.

Regnskapsreglene for kommuner mv. følger av kommuneloven og standarder fra GKRS (God kommunal regnskapskikk).

De statlige regnskapsstandardene (SRS) gjelder kun for virksomheter som er en del av staten som juridisk person. Disse virksomhetene er som «avdelingsregnskap» i staten å regne, og er underlagt det statlige økonomiregelverket (ØR) og regnskapsregler utformet for staten spesielt.

Departementet viser til at tolkning av forsikringsvirksomhetsloven § 3-24 bør rettes til Finansdepartementet som ansvarlig departement for loven.

11 Andre lovendringer

11.1 Endringer i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

---

I høringsnotatet ble det foreslått en teknisk justering av enkelte bestemmelser i enkelte lover som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd ble foreslått tatt ut. Lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs var ikke inkludert blant disse. *Maritim pensjonskasse* spilte inn i sitt høringssvar at det var tilsvarende behov for justering av lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs § 4 nr. 3, § 5 nr. 2 og § 16 nr. 1 første ledd bokstav e.

Det kom ingen høringsinnspill til endringsforslagene i de øvrige lovene.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at innspillet fra *Maritim pensjonskasse* følges opp.

Departementet viser til lovforslaget, lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs § 4 nr. 3, § 5 nr. 2 og § 16 nr. 1 første ledd bokstav e.

11.2 Endringer i lov om Statens pensjonskasse

I høringsnotatet foreslo departementet at nye regler om offentlig AFP ble tatt inn som et nytt kapittel 2 i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse. Videre viste departementet til at ifølge lov om Statens pensjonskasse § 21 fjerde ledd har et medlem rett til tjenestepensjonsberegnet AFP i perioden mellom 65 og 67 år dersom arbeidstakeren har fratrudd med pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse. Departementet foreslo derfor en presisering slik at bestemmelsen gjelder AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1, det vil si for arbeidstakere født i 1962 eller tidligere.

I lov om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd andre og tredje punktum vises det til samordningsloven § 1. Bestemmelsene ble i høringsnotatet foreslått endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd blir tatt ut.

Det kom ingen høringsinnspill til disse endringsforslagene.

Departementet opprettholder forslagene. I § 28 andre ledd tredje punktum er livsvarig AFP i tillegg inkludert i bestemmelsen. Det innebærer at mottak av slik AFP ikke skal innebære at eventuell uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen skal utbetales med høy sats.

Departementet viser til lovforslaget, lov om Statens pensjonskasse § 21 fjerde ledd og § 28 andre ledd.

11.3 Endringer i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

I lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 11 andre ledd andre og tredje punktum vises det til samordningsloven § 1. Bestemmelsene ble i høringsnotatet foreslått endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd blir tatt ut.

Det kom ingen høringsinnspill til disse endringsforslagene.

Departementet opprettholder forslagene. I § 11 andre ledd tredje punktum er livsvarig AFP i tillegg inkludert i bestemmelsen. Det innebærer at mottak av slik AFP ikke skal innebære at eventuell uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen skal utbetales med høy sats.

Departementet viser til lovforslaget, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 11 andre ledd.

11.4 Endringer i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser

---

I samordningsloven § 1 ble nummeret innledningsvis i bestemmelsen i høringsnotatet foreslått tatt ut i første ledd siden det ikke lenger er noen tilsvarende nummerering i andre ledd. Forslaget medførte også endringer i henvisningen til § 1 i lovens § 20 femte ledd, § 21 femte ledd og § 23 nr. 3 andre ledd.

I høringen ble det også foreslått endringer i samordningsloven § 1 første ledd bokstav a. Bestemmelsen fastslår at følgende ordning omfattes av loven:

«Tjenestepensjonsordning som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget, eller som er fastsatt av kommuner og fylkeskommuner for kommunale og fylkeskommunale tillitsmenn, tjenestemenn og arbeidere, herunder pensjonsordning som yter avtalefestet pensjon som tas ut mellom 65 og 67 år.»

I høringsnotatet ble det foreslått en presisering i teksten slik at det framgår at teksten om avtalefestet pensjon gjelder den tidsbegrensede ytelsen mellom 65 og 67 år for dem som er født i 1962 eller tidligere.

Det kom ingen høringsinnspill til disse endringsforslagene.

Departementet opprettholder forslagene.

Departementet viser til lovforslaget, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 1, § 20 femte ledd, § 21 femte ledd og § 23 nr. 3 andre ledd.

11.5 Endringer i lov om pensjonsordning for sykepleiere

I lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13 andre ledd andre og tredje punktum vises det til samordningsloven § 1. Bestemmelsene ble i høringsnotatet foreslått endret som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd ble foreslått tatt ut.

Det kom ingen høringsinnspill til endringsforslagene.

Departementet opprettholder forslagene. I § 13 andre ledd tredje punktum er livsvarig AFP i tillegg inkludert i bestemmelsen. Det innebærer at mottak av slik AFP ikke skal innebære at eventuell uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen skal utbetales med høy sats.

Departementet viser til lovforslaget, lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13 andre ledd.

11.6 Endringer i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

AFP fra Pensjonsordning for apotekvirksomhet skal fortsatt være en tidligpensjonsordning i

perioden mellom fylte 62 og 67 år. Det er behov for å presisere i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. at AFP etter denne ordningen skal fortsette som en tidligpensjonsordning.

Loven viser i dag til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse, og departementet foreslår en endring i § 3 første ledd første punktum slik at det vises til kapittel 1 i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.

Det foreslås også en lovteknisk tilpasning ved at del III i loven om ikrafttredelse blir ny § 5.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 3 første ledd og § 5.

11.7 Endringer i lov om folketrygd

Ved lov 18. desember 2020 nr. 139 er det vedtatt endringer i folketrygdens etterlatteordninger. Folketrygdloven kapittel 16 oppheves. Etterlattepensjon i gjeldende folketrygdlov kapittel 17 erstattes med en ny ytelse, omstillingsstønad. Overgangsregler for løpende etterlattepensjoner flyttes til et nytt kapittel 17 A.

Etter lovvedtaket i 2020 er det gjort flere justeringer i endringsloven. Når høringsnotatet om forslag til ny offentlig AFP ble sendt ut, hadde ikke endringsloven fra 2020 trådt i kraft. Ved kongelig resolusjon 16. juni 2023 er det vedtatt at loven trer i kraft 1. januar 2024. Ikrafttredelsen innebærer at noen av endringsforslagene i høringsnotatet må justeres noe i lovforslaget her. Det legges til grunn at endringene fra 2020 er trådt i kraft før endringene i lovforslaget her.

I folketrygdloven § 3-19 er det gitt mulighet for å gi forskrift om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar AFP etter AFP-tilskottsloven § 12 eller AFP fra offentlig pensjonsordning før fylte 65 år. Bestemmelsen ble i høringsnotatet foreslått endret slik at departementet kan gi forskrift om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1 eller tilsvarende ordning. Henvisingen til AFP-tilskottsloven § 12 er ikke lenger aktuell.

I folketrygdloven § 4-24 fjerde ledd framgår det at retten til dagpenger faller bort når medlemmet mottar ugradert AFP, unntatt pensjon etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 og 3. I høringsnotatet ble det foreslått at unntaket utvides til å

gjelde AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.

Etter folketrygdloven § 8-52 første ledd første punktum gis det ikke sykepenger til et medlem som mottar ugradert AFP. Det er gjort unntak i andre punktum for medlem som mottar AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 2 og 3. I høringsnotatet ble det foreslått at andre punktum utvides til å gjelde AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.

Det ble i høringsnotatet også foreslått endringer i folketrygdloven § 16-10 og § 17-8, men disse ble ved lov 18. desember 2020 nr. 139 enten opphevet eller endret. Som nevnt ovenfor trer endringene i kraft fra 1. januar 2024, og de foreslåtte endringene i § 16-10 og § 17-8 er derfor ikke lenger aktuelle.

Bestemmelsen i folketrygdloven § 17-9 gjelder forholdet mellom stønad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Etter tredje ledd er en rekke ytelser likestilt med arbeidsinntekt. I høringsnotatet ble det foreslått at den nye AFP-ytelsen etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning skal regnes som arbeidsinntekt i denne sammenheng, på tilsvarende måte som for privat AFP.

Forslaget til endring av folketrygdloven § 17-11 og § 17 A-5 gjelder bortfall av ytelser til gjenlevende ektefelle. Etter første ledd bokstav c i begge bestemmelsene faller ytelsen bort når gjenlevende ektefelle mottar AFP fra en offentlig pensjonsordning. Gjennom endringen som ble foreslått i høringsnotatet ble det presisert at regelen gjelder tidsbegrenset AFP som ytes i perioden mellom fylte 62 til 67 år fra en offentlig tjenstepensjonsordning.

Folketrygdloven § 17 A-6 gjelder forholdet mellom pensjon eller overgangsstonad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Etter fjerde ledd er en rekke ytelser likestilt med arbeidsinntekt. I høringsnotatet ble det foreslått, på tilsvarende måte som for privat AFP, at også den nye AFP-ytelsen etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning regnes som arbeidsinntekt i denne sammenheng.

Folketrygdloven § 20-15 gir vilkårene for å kunne ta ut alderspensjon før fylte 67 år. Nivået på alderspensjonen må være av en viss størrelse. Etter tredje ledd framgår det at livsvarig AFP som det gis statstilskott til (privat AFP etter AFP-tilskottsloven), skal tas med i vurderingen av om minstenivået er oppnådd. I høringsnotatet viste

departementet til at gjennom den foreslåtte endringen vil også livsvarig AFP fra offentlig tjenstepensjonsordning inngå i vurderingen. Tilsvarende bestemmelse etter folketrygdloven kapittel 19 (§ 19-11 tredje ledd) er ikke endret siden dette kapitlet ikke gjelder for dem som er født etter 1962.

Det kom ingen høringsinnspill til endringsforslagene nevnt ovenfor, og departementet opprettholder forslagene.

Etter folketrygdloven § 17-3 gjelder det et krav om forutgående medlemskap i folketrygden for avdøde for rett til pensjon eller overgangsstonad til gjenlevende ektefelle. Mottak av pensjon eller uføretrygd etter folketrygdloven til avdøde regnes med når vilkåret skal vurderes. Tidsrom da avdøde hadde AFP med statstilskott er likestilt med tidsrom med pensjon fra folketrygden. Tilsvarende gjelder for barnepensjon etter § 18-2 og også i endringene som er gjort i folketrygdens regler for etterlatteytelser som følge av lov 18. desember 2020 nr. 139 om endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser), jf. § 17-2 og § 19-2 a. Det ble ikke foreslått endringer i de nevnte bestemmelsene i høringen, men departementet ba likevel om høringsinstansenes syn på om mottak av AFP bør regnes med i kravet om forutgående medlemskap i folketrygden i bestemmelsene. Det ble vist til at det at privat AFP regnes med, ble tatt inn i folketrygdloven i desember 1998 gjennom lov 18. desember 1998 nr. 86, og Ot.prp. nr. 4 (1998–99) kapittel 15 gir begrunnelsen. Der ble det vist til praksis, at ordningen ikke ga barnepensjon eller vanlig etterlattepensjon og at den utvidende tolkningen sikret også etterlatte etter personer med AFP tilfredsstillende ytelser dersom pensjonisten skulle falle fra. Det ble presisert at pensjonsordninger som selv sikrer de gjenlevende ordinære rettigheter, her nevnes Statens pensjonskasse som eksempel, ikke skulle omfattes.

Arbeids- og velferdsdirektoratet viser i sitt høringsinnspill til at etterlatte-reformen innebærer en tilnærmet fullstendig omlegging av folketrygdens ytelser til etterlatte. På denne bakgrunn mener direktoratet at det kan være grunn til å foreta en helhetlig gjennomgang av reglene om forutgående medlemskap for rett til ytelser som gjenlevende. Hvorvidt vilkår om forutgående medlemskap skal kunne oppfylles gjennom mottak av AFP, bør inngå som del av en slik gjennomgang.

Departementet er enig med Arbeids- og velferdsdirektoratet i at det kan være hensiktsmessig

å foreta en helhetlig gjennomgang senere av spørsmålet om kravet om forutgående medlemskap kan oppfylles gjennom mottak av AFP.

Oslo Pensjonsforsikring deler departementets vurdering av at disse bestemmelsene ikke endres i forbindelse med lovforslaget om ny offentlig AFP.

KLP har ingen mening om eller hvordan AFP skal påvirke retten til gjenlevendepensjon etter § 17-3 eller barnpensjon etter § 18-2 i folketrygdloven.

Gabler skriver i høringssvaret sitt at de forstår høringsforslaget dithen at ny offentlig AFP kan kombineres med den nye omstillingsstønad for gjenlevende ektefeller i folketrygden. AFP vil i så fall inngå i inntektsprøvingen av omstillingsstønad. Dette gjelder også dersom AFP-mottakeren har pensjon etter dagens kapittel 17 i folketrygdloven som er innvilget før etterlattereformen trer i kraft. Det blir da et spørsmål om ny AFP også skal regnes som inntekt som reduserer ervervsprøvd ektefellepensjon i offentlige tjenstepensjonsordninger. Problemstillingen gjelder kun for mottakere som er under 67 år, ettersom ervervsprøvede ektefellepensjoner for årskullene etter 1962 er fullt ut nettopberegnet fra den 1. i måneden etter fylte 67 år. Departementet viser her til at bestemmelsene om inntektsavkortning av enke- og enkepensjon i lovene om offentlig tjenstepensjon, endres med virkning fra 1. januar 2024 gjennom lov 16. juni 2023 nr. 35 om endringer i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og enkelte andre lover (tilpasninger til ny omstillingsstønad fra folketrygden). Endringen innebærer at det framkommer der at ytelse fra folketrygden som er nevnt i folketrygdloven § 17 A-6 fjerde ledd, er likestilt med arbeidsinntekt. Den nevnte bestemmelsen i § 17 A-6 fjerde ledd blir foreslått endret i proposisjonen her slik at ny AFP fra offentlig tjenstepensjonsordning også inngår i bestemmelsen og med dette likestilles som arbeidsinntekt ved inntektsprøvingen av enke- og enkemannspensjon.

Departementet viser til lovforslaget, lov om folketrygd § 3-19 første ledd, § 4-24 fjerde ledd, § 8-52 første ledd, § 17-9 tredje ledd, § 17-11 første ledd, § 17 A-5 første ledd, § 17 A-6 fjerde ledd og § 20-15 tredje ledd.

11.8 Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse

Departementet følger opp forslaget fra høringen om å dele lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse inn i kapitler. Kapittel 1 gjelder arbeidstakere født i 1962 eller tidligere og kapittel 2 gjelder arbeidstakere født i 1963 eller senere. Kapittel 3 gjelder forskjellige bestemmelser og kapittel 4 gjelder ikrafttredelse og overgangsbestemmelser.

Som følge av ny kapittelinndeling, er det presisert i § 1 at kapitlet gjelder for arbeidstakere som er født i 1962 eller tidligere. Tilsvarende presiseres det i § 7 at kapittel 2 gjelder arbeidstakere som er født i 1963 eller senere.

Videre følges det opp lovtekniske presiseringer som følge av ny kapittelinndeling i § 2 første ledd, § 3 første ledd bokstav e første punktum, § 3 første ledd bokstav e fjerde punktum og § 3 første ledd bokstav f. Endringen gjelder også § 5 tredje ledd som blir ny § 5 fjerde ledd. Gjeldende § 3 første ledd bokstav g oppheves som følge av at innholdet flyttes til ny § 16. Gjeldende § 6 blir ny § 15, gjeldende § 7 blir ny § 6 og gjeldende § 8 blir ny § 17.

Det blir videre i tråd med høringsforslaget i § 3 første ledd bokstav e første punktum foreslått at det ikke ytes avtalefestet pensjon for tidsrom hvor det ytes overgangsstønad eller omstillingsstønad til gjenlevende ektefelle fra folketrygden.

Det vil være behov for detaljerte bestemmelser om ny avtalefestet pensjon i forskrift. Departementet foreslår derfor en egen bestemmelse hvor departementet gis hjemmel til dette.

Departementet viser til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse kapittel 1, kapittel 2, kapittel 3, kapittel 4, § 1 første ledd, § 2 første ledd, § 3 første ledd bokstav e første punktum, § 3 første ledd bokstav e fjerde punktum, § 3 første ledd bokstav f, § 3 første ledd bokstav g, § 5 fjerde ledd, § 6, § 15, § 16 og § 17.

12 Forholdet til EØS-avtalen

12.1 Trygdeforordningen

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 883/2004 av 29. april 2004 om koordinering av trygdeordninger (trygdeforordningen) er en del av EØS-avtalen, se vedlegg V nr. 1. Forordningen er inkorporert gjennom folketrygdloven § 1-3 a, hvor det framgår at forordningen gjelder som lov.

Departementet har vurdert om ordningen med offentlig AFP er omfattet av trygdeforordningens saklige virkeområde, og har kommet til at det ikke er tilfellet. Dette begrunnes i det følgende.

Det framgår av trygdeforordningen artikkel 3 nr. 1 at forordningen får anvendelse på «all lovgivning» om bestemte deler av trygdesystemet. Den får for eksempel anvendelse på all lovgivning om «ytelser ved alder», jf. bokstav d. Offentlig AFP er en ytelse ved alder, og dekkes følgelig av ett av risikoområdene i trygdeforordningen.

Spørsmålet er om ordningen med offentlig AFP er «lovgivning» i trygdeforordningens forstand.

I artikkel 1 bokstav 1 første ledd er «lovgiving» definert som:

«lover, forskrifter og andre lovbestemmelser samt alle andre gjennomføringstiltak knyttet til de deler av trygdesystemet som omfattes av artikkel 3 nr. 1».

I andre ledd framgår det:

«Denne termen omfatter ikke andre avtalebestemmelser enn dem som skal oppfylle en forsikringsplikt etter de lover og forskrifter som er nevnt i foregående ledd, eller som ved offentlige myndigheters vedtak er blitt obligatoriske eller har fått utvidet sitt virkeområde, forutsatt at den berørte medlemsstat avgir en erklæring om dette som meddeles Europaparlamentets president og formannen for Rådet for Den europeiske union. Erklæringen skal kunngjøres i Den europeiske unions tidende».

Som motstykke til lov står avtalebaserte ordninger, som i utgangspunktet ikke er omfattet, jf. artikkel 1 bokstav 1 andre ledd.

AFP er en tariffavtalebasert ordning. For medlemmer i Statens pensjonskasse gjelder det en lov i tillegg til tariffavtalen, men dette er kun en gjennomføringslov som forutsetter at retten til AFP følger av tariffavtale.

Departementet vurderer det slik at offentlig AFP er en «avtalebestemmelse», jf. trygdeforordningen artikkel 1 bokstav 1 andre ledd.

Offentlig AFP vil likevel være omfattet av trygdeforordningens virkeområde blant annet dersom ordningen «skal oppfylle en forsikringsplikt etter de lover og forskrifter» som er nevnt i artikkel 1 bokstav 1 første ledd, altså lover, forskrifter og andre lovbestemmelser samt alle andre gjennomføringstiltak knyttet til de deler av trygdesystemet som omfattes av artikkel 3 nr. 1.

Rent ordlydsmessig faller offentlig AFP utenfor. Ordningen er en tariffbasert ordning og det foreligger ingen plikt til å ha AFP.

Det har vært en sak i Trygderetten hvor kriteriet «forsikringsplikt» syntes å ha vært det springende punkt, jf. kjennelse TRR-2020-2019. Trygderetten tok i kjennelsen stilling til om Pensjonsordningen for sykehusleger er omfattet av trygdeforordningens saklige virkeområde, og kom til at dette var tilfellet. Pensjonsordningen for sykehusleger er ikke hjemlet i lov eller forskrift. Den er pålagt helseforetakene i helseforetakenes vedtekter, som er fastsatt av Kongen i statsråd i medhold av helseforetaksloven §§ 8 og 10. Trygderetten la til grunn at det forelå en offentligrettslig plikt til å sørge for at det etableres en forsikring om ytelser som omfattes av artikkel 3 nr. 1. Retten påpekte at dette var det sentrale, og at den konkrete formen forsikringsplikten tar i nasjonal rett ikke var avgjørende. Det var heller ikke avgjørende at forsikringsplikten i vedtektene gjaldt for det enkelte helseforetak, og ikke hadde den generelle formen som kjennetegnet lovgivning.

Departementet bemerker at situasjonen Pensjonsordningen for sykehusleger synes å være annerledes enn for offentlig AFP. Plikten til å sørge for at ansatte i helseforetakene er underlagt en

offentlig tjenstepensjonsordning er hjemlet i vedtekter som er fastsatt av Kongen i statsråd i medhold av lov. For offentlig AFP gjelder det motsatte; det finnes en gjennomføringslov som gjelder visse personer, men grunnlaget for ordningen er tariffavtale.

Etter dette vurderer departementet at offentlig AFP ikke «skal oppfylle en forsikringsplikt» i forordningens forstand og at dette unntaket ikke kommer til anvendelse.

Offentlig AFP faller også innenfor forordningens virkeområde dersom ordningen «ved offentlige myndigheters vedtak er blitt obligatoriske eller har fått utvidet sitt virkeområde forutsatt at den berørte medlemsstat avgir en erklæring om dette som meddeles Europaparlamentets president og formannen for Rådet for Den europeiske union», jf. trygdeforordningen artikkel 1 bokstav 1 andre ledd.

Ordlyden viser til at myndighetene skal ha fattet en form for formell, ensidig avgjørelse som for eksempel innebærer at en avtale skal få virkning for flere enn dem som i utgangspunktet er part i avtalen. Det at det offentlige, i regi av å være arbeidsgiver, inngår kollektive avtaler med arbeidstakerorganisasjoner, synes å falle utenfor etter ordlyden.

Det vil dessuten ikke være tilstrekkelig at myndighetene fatter vedtak som utvider avtalebestemmelsenes virkeområde, da det også kreves at det er avgitt en erklæring som nevnt i artikkel 1 bokstav 1 andre ledd. Fraværet av en slik erklæring vil medføre at en avtalebestemt ordning uansett er utenfor forordningens saklige virkeområde. Det er ikke avgitt en erklæring slik som nevnt i bestemmelsen, om offentlig AFP.

Departementets vurdering er etter dette at alternativet om at avtalebestemmelsene «ved offentlige myndigheters vedtak er blitt obligatoriske eller har fått utvidet sitt virkeområde, forutsatt at den berørte medlemsstat avgir en erklæring om dette som meddeles Europaparlamentets president og formannen for Rådet for Den europeiske union, ikke kommer til anvendelse.

Departementet viser ellers til sak C-35/97, avsnitt 34, hvor EU-domstolen la til grunn at en fransk ordning for supplerende pensjon, «som er vedtaget ved overenskomster indgået af de kompetente myndigheder med de faglige og tværfaglige organisationer, fagforeninger eller virksomheder, eller ved kollektive overenskomster indgået af arbejdsmarkedets parter [...]», ikke er lovgivning i den forstand dette begrepet ble benyttet i den tidligere trygdeforordningen (1408/71) artikkel 1 første ledd bokstav j.

Det ovennevnte danner grunnlaget for departementets konklusjon om at offentlig AFP ikke er «lovgivning» i trygdeforordningens forstand, og dermed faller utenfor trygdeforordningens saklige virkeområde, jf. artikkel 3 nr. 1, jf. artikkel 1 bokstav l.

12.2 EØS-avtalens hoveddel

Bestemmelsene i EØS-avtalens hoveddel gjelder, med visse modifikasjoner, som norsk lov, jf. lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven) § 1. Særlig relevant for offentlig AFP er retten til fri bevegelighet. Artikkel 28 slår blant annet fast at «fri bevegelighet for arbeidstakere skal gjennomføres mellom EFs medlemsstater og EFTA-statene», og at «all forskjellsbehandling av arbeidstakere fra EFs medlemsstater og EFTA-statene på grunnlag av statsborgerskap skal avskaffes når det gjelder sysselsetting, lønn og andre arbeidsvilkår», jf. henholdsvis punkt 1 og 2. Artikkel 29 slår fast at for å gjennomføre den frie bevegeligheten for arbeidstakere og selvstendige næringsdrivende, skal avtalepartene særlig sikre at «alle tidsrom som de enkelte nasjonale lovgivninger tillegger betydning for å oppnå og beholde retten til ytelser og for beregningen av dem, blir lagt sammen, og at «ytelser som tilkommer personer bosatt på avtalepartenes territorium, blir utbetalt».

En sentral problemstilling synes å være om EØS-avtalens hoveddel krever at det i visse tilfeller skjer medregning av relevant tid i andre EØS-land, ved vurderingen av om vilkårene for AFP er oppfylt. Departementet legger til grunn at uavhengig av om EØS-avtalens hoveddel skulle kreve slik medregning av tid, ville det bare vært aktuelt å se hen til ordninger som har tilstrekkelig like formål og tilhørende vilkår, jf. sak C-523/13 Larcher i EU-domstolen, riktignok slik at mindre forskjeller som ikke har betydning for oppnåelsen av formålet med ordningen ikke kan utelukke medregning. Formålet med offentlig AFP er å yte pensjon i tillegg til den pensjonen som gis fra folketrygden og en ordinær tjenstepensjon, til arbeidstakere som på pensjoningstidspunktet har en sterk og umiddelbart forutgående tilknytning til en virksomhet med tariffavtalt AFP. Vilkår for å oppnå dette formålet er at man ved fylte 62 har vært ansatt i en virksomhet som har tariffavtalt AFP, syv av de ni siste årene, og ved uttakstidspunktet sammen-

hengende har vært ansatt og reell arbeidstaker i en slik virksomhet de siste tre årene. Departementet er ikke kjent med ordninger i andre EØS-land som er tilstrekkelig like norsk offentlig AFP

med hensyn til formål og tilhørende vilkår, og vurderer derfor at spørsmålet om medregning av tid ikke kommer på spissen.

13 Mulig reformert AFP i privat sektor og pensjonsavtalen

Pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 sier at dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor, kan partene endre avtalen. LO og NHO ble i tariffoppgjøret 2018 enige om å utrede alternativer til dagens AFP-ordning i privat sektor. Av protokollen fra tariffoppgjøret framgår det at et felles mål for en framtidig AFP-ordning er at det skal være bedre samsvar mellom samlet tid i AFP-bedrifter og hva man får utbetalt i pensjon. Av protokollen følger det videre at partenes mål for en framtidig ordning er at full opptjening i ordningen skal gi en ytelse på linje med dagens nivå, og at bedriftenes kostnader til AFP-ordningen skal holdes på samme nivå som i dag. Det framkommer også at en ny ordning skal være en kvalifiseringsordning.

Utredningsarbeidet ble gjennomført av LO og NHO med bistand fra Finansdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Utredningen ble slutført våren 2021 og er dokumentert i rapporten «Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor». I rapporten beskrives en skisse til en modell som et utgangspunkt for forhandlinger om en reformert AFP-ordning. Dette ble imidlertid ikke løftet inn i tariffoppgjøret våren 2022, og i LO-kongressens pensjonspolitiske vedtak fra juni 2022 heter det at utredningen om reformert AFP på et senere tidspunkt vil danne grunnlag for forhandlinger om ev. endringer i

AFP-ordningen. Videre skriver LO i vedtaket at erfaringene så langt innebærer at slike endringer må forhandles i et samordnet hovedoppgjør, samt at ny privat AFP må avtales i inneværende stortingsperiode. Høsten 2023 vedtok Fellesforbundets landsmøte en pensjonspolitisk uttalelse, hvor de «avviser LOs forslag til reformert AFP», og at landsmøtet vil «ta utgangspunkt i dagens ordning og forbedre denne».

På bakgrunn av dette kan det ikke utelukkes at LO og NHO avtaler større endringer i AFP-ordningen i privat sektor i forbindelse med tariffoppgjøret 2024, selv om det er usikkert om eventuelle endringer vil ta utgangspunkt i gjeldende ordning eller reformskissen fra utredningen 2021. Samtidig vurderer departementet at det nå er behov for å regelfeste den AFP-ordningen som er beskrevet i pensjonsavtalen fra 3. mars 2018, og at partene i offentlig sektor må vurdere sin AFP-ordning på ny dersom det blir enighet i privat sektor om en omlegging. Skissen til reformert AFP som er utredet i privat sektor kan etter departementets vurdering ikke virke parallelt med AFP-ordningen som er avtalt i offentlig sektor uten tilpasninger. Det vil i den forbindelse kunne være behov for å vurdere en mulig omlegging til reformert AFP også i offentlig sektor. Det vil etter departementets vurdering ikke være mulig å regelfeste og iverksette en eventuelt reformert AFP i tide slik at ytelsen kan utbetales til 1963-kullet som fyller 62 år i 2025.

14 Økonomiske og administrative konsekvenser

Ny AFP var inkludert i anslaget på økonomiske konsekvenser som ble presentert i Prop. 87 L (2018–2019) om ny offentlig tjenstepensjon. I proposisjonen viste departementet til at det er krevene å vurdere de økonomiske konsekvensene knyttet til omleggingen av pensjonsordningene i offentlig sektor, siden deler av pensjonsreformen – levealdersjustering og nye regler for regulering av pensjon under utbetaling – allerede var innført. De økonomiske konsekvensene ble beregnet ved hjelp av Statistisk sentralbyrås mikrosimuleringsmodell MOSART. Modellen inneholder det detaljerte regelverket for pensjonssystemet, historiske og framskrevne inntektshistorier for hvert individ, samt informasjon om hvordan den yrkesaktive karrieren er fordelt mellom privat og offentlig sektor.

De økonomiske konsekvensene ble i Prop. 87 L (2018–2019) belyst med å sammenligne utgiftene med to alternativer: (1) sammenlignet med en videreføring av regelverket for offentlig tjenstepensjon slik det var i 2018, og (2) sammenlignet med en kontrafaktisk bane som viste utviklingen dersom pensjonsreformen i 2011 ikke hadde funnet sted. Beregningene omfattet alle ytelser som utbetales som følge av medlemskap i en offentlig tjenstepensjonsordning: bruttopensjon, dagens og ny AFP, påslagspensjon, betinget tjenstepensjon, individuell garanti, 2011-tillegg og overgangstillegg.

I beregningene som ble vist fram i proposisjonen, var alle ytelsene slått sammen. Poenget med å slå sammen alle ytelsene er at omleggingen forskyver mange av utbetalingene mellom ordningene, men at alle i siste instans er ytelser til personer som har arbeidet i offentlig sektor og som har gått ut av arbeidslivet på grunn av alder.

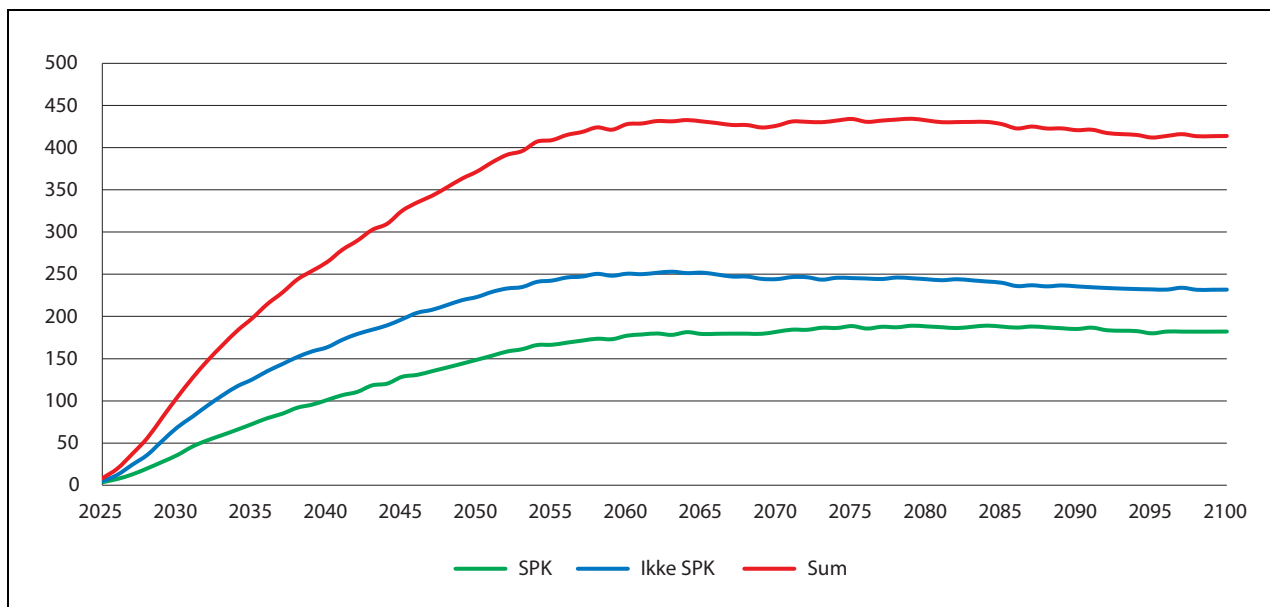
Beregningene viste at utgiftene til offentlig tjenstepensjon isolert sett faller på kort sikt, som følge av omleggingen til ny offentlig tjenstepensjon. De første årene etter omleggingen påvirkes utgiftene i stor grad av omleggingen av AFP-ordningen fra en tidligpensjon til et livsvarig påslag, som skyver utgiftene til offentlig tjenstepensjon ut i tid. Tilsvarende vil utgiftene i folketrygden framskyndes siden mange av dem som tar ut ny

offentlig AFP, også vil ta ut alderspensjon fra folketrygden før 67 år. Beregningene viser at fra år 2040 vil ny offentlig tjenstepensjon gi høyere utgifter sammenlignet med en videreføring av reglene som gjaldt i 2018. Sammenlignet med regelverket slik det var før 2011, vil imidlertid ny offentlig tjenstepensjon begrense utgiftsveksten betydelig, jf. figur 16.1 og tilhørende omtale i Prop. 87 L (2018–2019).

Opptjeningsreglene og opptjeningssatsene i ny offentlig tjenstepensjon, inkludert satsen for betinget tjenstepensjon, er fastsatt i lov, jf. lov om Statens pensjonskasse kapittel 5 a. Opptjenings-satsen for ny offentlig AFP følger av pensjonsavtalen av 3. mars 2018. Dimensjoneringen av de ulike elementene i offentlig tjenstepensjon henger sammen, og satsene ble satt i forbindelse med fastsettelsen av pensjonsavtalen. Ny offentlig AFP vil være under innføring i 30–40 år. Dette medfører at omleggingen isolert sett gir mindretgifter fram til rundt år 2040–2045, selv om omleggingen gir merutgifter på lengre sikt, sammenlignet med en videreføring av gjeldende AFP-ordning i offentlig sektor. Ny ordning vil samtidig framskynde utgiftene til alderspensjon fra folketrygden, siden ny offentlig AFP kan tas ut samtidig med folketrygden, i motsetning til gjeldende ordning.

Det er etter departementets syn ikke formålstjenlig å anslå de økonomiske konsekvensene av omleggingen av AFP-ordningen isolert sett – både fordi det er vanskelig å se for seg en omlegging av AFP-ordningen, samtidig med en videreføring av den gamle bruttoordningen, og fordi opptjenings-satsene i de ulike elementene av offentlig tjenstepensjon henger sammen og er fastsatt simultant. Departementet viser derfor til Prop. 87 L (2018–2019) om ny offentlig tjenstepensjon for en samlet vurdering av de økonomiske konsekvensene av omleggingen av offentlig tjenstepensjon.

Pensjonsavtalen legger til grunn medregning av ansiennitet mellom privat og offentlig sektor. Statistisk sentralbyrå (SSB) har gjennomført beregninger som illustrerer de økonomiske konsekvensene av medregning av ansiennitet fra privat sektor til offentlig sektor. I beregningene er det lagt til grunn at offentlig ansatte har rett til

Figur 14.1 Merutgifter til ny offentlig tjenstepensjon som følge av medregning av ansiennitet fra virksomheter i privat sektor med AFP-avtale. 2025–2100. Millioner kroner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

offentlig AFP dersom de har arbeidet de 7 av siste 9 år (3 av 5 for 1963-kullet, 4 av 6 for 1964-kullet osv.) før fylte 62 år i offentlig sektor og/eller private AFP-virksomheter.

Figur 14.1 viser merutgifter til ny AFP i offentlig sektor som følge av medregning av ansiennitet fra privat sektor.

Grønn linje viser merutgiftene knyttet til medregning for medlemmer i Statens pensjonskasse, mens blå linje viser merutgiftene knyttet til medlemmer i øvrige offentlige pensjonsordninger. Rød linje viser summen av disse, altså samlede merutgifter i offentlig sektor som følger av medregning. Det framgår av figuren at merutgiftene for offentlig tjenstepensjon knyttet til medregning av tid i private AFP-virksomheter er anslått til 116 mill. kroner i 2030, 265 mill. kroner i 2040, og 372 mill. kroner i 2050. De årlige merutgiftene når ordningen er fullt innfasert, rundt 2060, er anslått til om lag 415–430 mill. kroner. Dette utgjør om lag 2–3 prosent av de anslåtte utgiftene til ny offentlig AFP. Beregningene tar ikke hensyn til at ensidig medregning kan påvirke overgangsratene fra privat til offentlig sektor, og kostnadene kan øke dersom overgangsratene øker som følge av regelendringene.

Selv om AFP-utgiftene kun øker med 2–3 prosent som følge av medregning, vil en større andel enn 2–3 prosent av de offentlig ansatte få innvilget AFP som følge av medregning av ansiennitet fra privat sektor. Offentlig ansatte som ikke har rett

til AFP, vil få betinget tjenstepensjon. Dette demper konsekvensene for den enkelte av å falle ut av AFP-ordningen, og vil samtidig medføre at de merutgiftene til ny offentlig AFP som følger av medregning, motsvares av mindreutgifter til betinget tjenstepensjon. Dette er hensyntatt i figur 14.1.

På lengre sikt, når ordinære ansiennitetsvilkår er fullt innfasert, vil medregning av tid fra privat sektor øke AFP-utgiftene (ekskl. betinget tjenstepensjon) i offentlig sektor med 4–5 prosent. Dette indikerer at om lag 5 prosent av offentlige ansatte vil ha behov for medregning av ansiennitet fra privat sektor for å få rett til AFP i offentlig sektor.

De årlige merutgiftene knyttet til den midlertidige ordningen for gjensidig medregning for årskullene 1963–1965 er anslått til 20 mill. kroner i 2025, 47 mill. kroner i 2026, og 73 mill. kroner i 2027. De årlige merutgiftene kan forventes å flate ut på om lag 85 mill. kroner i 2028, og vil etter hvert reduseres gradvis mot null fram til omtrent 2060.

Merutgiftene knyttet til at kravet om 10 års tjenestetid gjøres reparerbart vil være lave, og kun knyttet til årskullene 1963–1966 som er omfattet av særskilte kvalifikasjonskrav.

Departementet vil bemerke at framskrivninger av pensjonsutgiftene mange tiår fram i tid er usikre. Selv om MOSART er den mest velegnede simuleringsmodellen for å anslå økonomiske konsekvenser av endringer i pensjonsregelverket, vil

usikkerheten være stor; spesielt i en kvalifiseringsordning som AFP hvor det er en rekke kvalifiseringsvilkår som det ikke er mulig å hensynta i modellen. Særaldersgrensene bidrar også til økt usikkerhet, da SSB ikke har informasjon om hvem som har særaldersgrenser. Utgiftsanslagene tar derfor ikke hensyn til at deler av offentlig sektor har stillinger med særaldersgrense. Pensjonsutgiftene til dem som har særaldersgrenser simuleres og beregnes i MOSART som om de har samme regler, aldersgrense og uttaksmønster som andre offentlige ansatte.

I Prop. 87 L (2018–2019) om ny offentlig tjenstepensjon ble også de økonomiske effektene for den enkelte grundig belyst ved ulike innfallsvinkler. Konsekvensene av dagens ordning og forslaget til ny ordning ble belyst for utvalgte årskull ved typeeksempler der pensjonsnivåene beregnes med utgangspunkt i stiliserte forutsetninger om blant annet inntektsutvikling, lengden på yrkeskarrieren og stillingsprosent. Typeeksempler er godt egnet til å vise hvordan en grunnleggende omlegging av pensjonsordningen påvirker pensjonsnivåene for ulike grupper av offentlig ansatte. Formålet med typeeksemplene var å sammenligne pensjonsnivåene som følger av pensjonsavtalen inngått 3. mars 2018 med hva pensjonsnivåene ville vært dersom pensjonsordningen ikke legges om. Videre ble egenskapene med gamle og nye regler illustrert med beregninger basert på faktisk opptjening for et utvalg medlemmer av Statens pensjonskasse, og det ble vist eksempler på hvordan pensjonen skal beregnes.

Forslaget til ny offentlig AFP er kjønnsnøytralt, i den forstand at pensjonen beregnes på samme måte uavhengig av kjønn. Kjønnsnøytrale opptjeningssetninger og delingstall sikrer at kvinner og menn med samme opptjeningshistorikk får samme årlige pensjon. Gjennomsnittlig utbetalt pensjon fra de offentlige tjenstepensjonsordningene er likevel høyere for menn enn for kvinner. Dette skyldes primært faktorer utenfor pensjonssystemet, slik som forskjeller i lønnsnivå, forskjeller i tjenestetid, forskjeller i stillingsprosent og forskjeller i avgangsalder. Kjønnsnøytrale delingstall medfører på den andre siden at kvinner – som har høyere forventet levealder enn menn – får høyere samlet pensjon enn det de ville fått dersom delingstallene skulle reflektert den forventede gjensstående levealderen for hvert kjønn for seg.

Det er flere kvinner enn menn i offentlig sektor, og kvinner benytter seg i større grad av gjeldende AFP-ordning. Gjeldende AFP-ordning gir en økonomisk verdi kun for dem som slutter helt eller delvis i arbeid før 67 år, mens ny offentlig

AFP vil gis uavhengig av ev. samtidig arbeidsinntekt. Tatt ut fra 62 år vil ny offentlig AFP for flertallet gi noe lavere utbetaling sammenlignet med AFP-ordningen slik den er utformet for årskullene til og med 1962. En omlegging til ny AFP kan i så måte sies å være en ulempe for dem som uansett ville sluttet i arbeid ved 62 år. Med utgangspunkt i dagens avgangsmønster vil det være en høyere andel kvinner som slutter i arbeid ved 62 år og som dermed taper på omleggingen. Samtidig må ny offentlig AFP ses som et delement i en helhetlig pensjonsløsning for offentlig ansatte, og det er ikke åpenbart om og ev. hvordan en kan vurdere de likestillingsmessige konsekvensene av ny offentlig AFP isolert fra de øvrige regelendringene som allerede er vedtatt.

I Prop. 87 L (2018–2019) om ny tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor ble det redegjort for hvordan de nye ordningene vil slå ut for den enkelte i kapittel 14. Utslagene påvirkes av hvor lang tjenestetid offentlig ansatte har, hvilket lønnsnivå de har, hvilken stillingsprosent de har jobbet i, hvor lenge de jobber og forholdet mellom sluttlønn og gjennomsnittslønn. Den samlede effekten for kvinner sammenlignet med menn er usikker da de ulike effektene trekker i ulik retning. Den gradvise utfasingen av gammelt regelverk innebærer videre at den gamle bruttoordningen fortsatt vil påvirke pensjonen til den enkelte i lang tid framover.

SSB anslår utgiftene til gjeldende AFP-ordning til om lag 12 mrd. kroner i 2022. Til tross for at kvinner i gjennomsnitt har lavere opptjening enn menn, utgjør kvinners andel om lag 70 prosent av AFP-utgiftene i offentlig sektor. Dette har sammenheng med at kvinner utgjør en større andel av de ansatte i offentlig sektor, og at kvinner i større grad benytter seg av gjeldende AFP-ordning. Når AFP-ordningen i offentlig sektor gjøres om til en supplerende ordning som ikke er betinget av at en slutter helt eller delvis i arbeid, er det forventet at kvinners andel av AFP-utgiftene vil reduseres noe. Beregninger fra SSB anslår at de årlige utgiftene til ny AFP og betinget tjenstepensjon vil utgjøre om lag 20 mrd. 2022-kroner mot slutten av århundret, når betinget tjenstepensjon er fullt innfasert. De årlige utgiftene for kvinner vil utgjøre om lag 65 prosent, mot 35 prosent for menn. Kjønnsubalansen i årlige utgifter skyldes i stor grad at framskivingene legger til grunn at det også i framtiden vil være en høyere andel kvinner som jobber i offentlig sektor.

En høyere andel kvinner i offentlig sektor motsvares av en høyere andel menn i privat sektor. Kjønnsforskjellene mellom sektorene vil også

påvirke i hvilken grad hhv. kvinner og menn drar nytte av medregning av tid mellom offentlig og privat sektor. Fordi det er en lav andel kvinner som jobber i private virksomheter med AFP-avtale, vil medregning av tjenestetid fra privat sektor inn i ny offentlig AFP bety mindre for kvinner. Motsatt vil en høy andel menn i private AFP-virksomheter tilsi at menn som gruppe i større grad drar nytte av medregning av tid fra privat sektor. Beregninger fra SSB viser at merutgiftene som følger av medregning av ansiennitet fra private AFP-virksomheter, vil være høyere for menn enn for kvinner, både i absolutte og relative tall. Når de ordinære ansiennitetsvilkårene er fullt innfaset, vil medregning øke de årlige utgiftene til offentlig AFP, inkl. betinget tjenstepensjon, med om lag 4 prosent for menn, mot i underkant av 2 prosent for kvinner.

Ny AFP vil ha administrative konsekvenser for tjenstepensjonsleverandørene, Arbeids- og velferdsetaten og Fellesordningen for AFP i privat sektor. Det er for tidlig å gi et kvalifisert anslag på kostnadene knyttet til utvikling og drift av nødvendige tjenester for ny AFP. Kostnadene vil også

avhenge av det endelige regelverket, samt organiseringen av ordningen.

Iverksettelse og forvaltning av reformen vil medføre administrative konsekvenser for Arbeids- og velferdsetaten med blant annet utviklingskostnader og drifts- og forvaltningskostnader. Systemer for saksbehandling av alderspensjon og utbetaling vil måtte tilpasses, og det må utvikles tjenester for utlevering av opplysninger til tjenstepensjonsleverandørene.

Tjenstepensjonsleverandørene må, enten hver for seg eller sammen, utvikle og drifte nødvendige tjenester for ny AFP, deriblant integrasjon med nødvendige tjenester fra Arbeids- og velferdsetaten og Fellesordningen for AFP i privat sektor. Kostnadene knyttet til dette vil kunne avhenge av hvordan tjenstepensjonsleverandørene ser det formålstjenlig å organisere deres del av ansvaret for ny AFP.

Medregning av ansiennitet fra privat sektor med AFP til offentlig AFP vil innebære nye systemer og oppgaver for Fellesordningen for AFP i privat sektor. Det vil utløse ressursbruk til utvikling, oppsett og test av løsning for utveksling av data.

15 Merknader til lovforslaget

15.1 Endringene i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

---

Til §§ 4, 5 og 16

I § 4 nr. 3, § 5 nr. 2 og § 16 nr. 1 første ledd bokstav e foreslås det en lovteknisk justering som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd foreslås tatt ut. Endringen skyldes at samordningsloven § 1 ikke lenger består av flere nummererte ledd enn det første. Endringene har ingen materiell betydning. Det vises til punkt 11.1.

15.2 Endringene i lov om Statens pensjonskasse

Til § 21

Gjennom den foreslåtte endringen i *fjerde ledd* presiseres det at retten til AFP etter bestemmelsen gjelder dem som har mottatt AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1. Det vises til punkt 11.2.

Til § 26 f

Det foreslås presisert i *første ledd* nytt *tredje punktum* at det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenestepensjon at offentlig AFP er avslått. Med avslag menes også at medlemmet stadfester at vedkommende ikke har rett til AFP. Pensjonsinnretningene kan selv finne en hensiktsmessig og praktisk løsning for samhandling og saksbehandling seg imellom. Videre presiseres det i nytt *fjerde punktum* at betinget tjenestepensjon ikke kan utbetales samtidig med AFP som det gis stats-tilskott til etter AFP-tilskottsloven. Det vises til punkt 8.4.

Til § 28

I *andre ledd andre* og *tredje punktum* foreslås en lovteknisk endring som følge av at nummeret inn-

ledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd er tatt ut. Endringen skyldes at samordningsloven § 1 ikke lenger består av flere nummererte ledd enn det første. I tredje punktum er også livsvarig AFP inkludert. Det vises til punkt 11.2.

15.3 Endringene i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

Til § 11

I *andre ledd andre* og *tredje punktum* foreslås det en lovteknisk endring som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd er tatt ut. Endringen skyldes at samordningsloven § 1 ikke lenger består av flere nummererte ledd enn det første. I tredje punktum er også livsvarig AFP inkludert. Det vises til punkt 11.3.

15.4 Endringene i samordningsloven

Til § 1

I *første ledd* foreslås nummeret innledningsvis i bestemmelsen tatt ut. Det er ingen tilsvarende nummerering i andre ledd. Første ledd lister opp hvilke ytelser som samordnes etter loven. Det tas inn en presisering i *bokstav a*, slik at det framkommer at når det henvises til avtalefestet pensjon, gjelder det den tidsbegrensede ytelsen mellom 65 og 67 år for dem som er født i 1962 eller tidligere. Det vises til punkt 11.4.

Til § 20, § 21 og § 23

I § 20 femte ledd, § 21 femte ledd og § 23 nr. 3 *andre ledd* foreslås det en lovteknisk endring som følge av at nummeret innledningsvis i § 1 første ledd er tatt ut. Endringen skyldes at samordningsloven § 1 ikke lenger består av flere nummererte ledd enn det første. Det vises til punkt 11.4.

15.5 Endringene i lov om pensjonsordning for sykepleiere

Til § 11 f

Det foreslås et nytt *første ledd tredje punktum*, der det presiseres at det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenstepensjon at offentlig AFP er avslått. Med avslag menes også at medlemmet stadfester at vedkommende ikke har rett til AFP. Videre presiseres det i nytt *fjerde punktum* at betinget tjenstepensjon ikke kan utbetales samtidig med AFP som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven. Det vises til punkt 8.4

Til § 13

I *andre ledd andre og tredje punktum* foreslås det en lovt teknisk endring som følge av at nummeret innledningsvis i samordningsloven § 1 første ledd er tatt ut. Endringen skyldes at samordningsloven § 1 ikke lenger består av flere nummererte ledd enn det første I tredje punktum er også livsvarig AFP inkludert. Det vises til punkt 11.5.

15.6 Endringene i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

Til § 3

I *første ledd første punktum* foreslås det presisert at AFP fra Pensjonsordning for apotekvirksomhet fortsatt skal ytes som en tidligpensjon, også for dem som er født i 1963 eller senere. Det gjøres ved å vise til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1. Det vises til punkt 11.6.

I forslaget til nytt *andre ledd* framgår det at avtalefestet pensjon ikke kan ytes til personer som mottar eller har mottatt AFP som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven og lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning. Det samme gjelder for betinget tjenstepensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 f eller tilsvarende ordning. Det vises til punkt 7.4.3.

I nytt *tredje ledd* påpekes det at pensjonsordningen administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder innvilgelse, beregning og utbetaling av pensjoner. Det er tilsvarende bestemmelse i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 5 første ledd. Saksbehandlingen av AFP etter lov om avta-

lefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. administreres på samme måte som AFP fra Statens pensjonskasse. Det vil si at administrasjonen er delt mellom Statens pensjonskasse og Arbeids- og velferdsetaten. Bestemmelsen er ment å sikre at Arbeids- og velferdsetaten har forvaltningsrettslig og personvernrettslig grunnlag for å utføre oppgaven de er satt til. Det vises til punkt 9.3.

15.7 Endringene i folketrygdloven

Til § 3-19

Dagens *første ledd* gir mulighet til å gi forskrift om godskriving av pensjonspoeng for dem som mottar AFP som omfattes av AFP-tilskottsloven § 12 eller AFP fra offentlig pensjonsordning før fylte 65 år. Henvisingen til AFP-tilskottsloven § 12 er ikke lenger aktuell. Bestemmelsen foreslås endret slik at departementet kan gi forskrift om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1 eller tilsvarende ordning. Det vises til punkt 11.7.

Til § 4-24

Etter *fjerde ledd* faller retten til dagpenger bort når medlemmet mottar ugradert avtalefestet pensjon, unntatt pensjon etter AFP-tilskottsloven. Unntaket foreslås utvidet til å omfatte AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning. Det vises til punkt 11.7.

Til § 8-52

Etter første ledd første punktum gis det ikke sykepenger til et medlem som mottar ugradert avtalefestet pensjon. Dette er knyttet til dagens AFP-ordning i offentlig sektor. Unntaksbestemmelsen i *første ledd andre punktum*, som gjelder privat AFP, foreslås utvidet til å gjelde AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning. Det vises til punkt 11.7.

Til § 17-9

§ 17-9 omhandler forholdet mellom pensjon eller overgangsstonad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt. Dette er ytelsener som skal likestilles med arbeidsinntekt. På tilsvarende måte som

for pensjonsytelser etter AFP-tilskottsloven, foreslås det inkludert i *tredje ledd* også AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning. Det vises til punkt 11.7.

Til § 17-11 og § 17 A-5

§ 17-11 første ledd og § 17 A-5 første ledd har regler om når gjenlevende ektefelles rett til ytelser etter folketrygdloven kapittel 17 faller bort. Etter *bokstav c* i begge bestemmelsene faller ytelsen bort når gjenlevende ektefelle mottar AFP fra en offentlig pensjonsordning eller AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4. Det foreslås presisert at regelen gjelder tidsbegrenset AFP som ytes i perioden mellom fylte 62 til 67 år fra en offentlig tjenstepensjonsordning. AFP etter AFP-tilskottsloven kapittel 4 er ikke lenger aktuelt, og inngår derfor ikke lenger i bestemmelsene. Det vises til punkt 11.7.

Til § 17 A-6

§ 17 A-6 regulerer forholdet mellom pensjon eller overgangsstonad til gjenlevende ektefelle og arbeidsinntekt, og likestiller en rekke ytelser med arbeidsinntekt. Etter forslaget til endringer i *fjerde ledd* skal også AFP etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning regnes som arbeidsinntekt i denne sammenhengen. Det vises til punkt 11.7.

Til § 20-15

§ 20-15 gir vilkårene for å kunne ta ut alderspensjon etter kapittelet før fylte 67 år. Nivået på alderspensjonen må være av en viss størrelse. Etter *tredje ledd* framgår det at livsvarig AFP som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, skal tas med i vurderingen av om minstenivået er oppnådd. Tredje ledd foreslås endret slik at også livsvarig AFP fra offentlig tjenstepensjonsordning inngår i denne vurderingen. Det vises til punkt 11.7.

15.8 Endringene i lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven)

Til § 18

I forslaget til *nytt fjerde ledd* fastslås det at Fellesordningen for AFP plikter å gi nødvendige opplysninger som gjør det mulig med medregning av ansiennitet mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor. Det vises til punkt 7.4.5.

15.9 Endringene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse

Til kapitteloverskriftene

Loven er foreslått delt inn i kapitler der *kapittel 1* gjelder arbeidstakere født i 1962 eller tidligere, mens *kapittel 2* gjelder arbeidstakere født i 1963 eller senere. *Kapittel 3* gjelder administrative bestemmelser og *kapittel 4* gjelder ikrafttredelse.

Til § 1

I *første ledd* foreslås det presisert at kapittel 1 gjelder arbeidstakere som er født i 1962 eller tidligere. Det vises til punkt 11.8.

Til § 2

Det foreslås å endre *første ledd* som følge av at kapittelet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født i 1962 eller tidligere. Det vises til punkt 11.8.

Til § 3

Forslaget til endring i *første ledd bokstav e første punktum* er en tilpasning til at kapittelet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født i 1962 eller tidligere. Bestemmelsen lister opp hvilke ytelser som ikke kan ytes samtidig med AFP. I samsvar med at folketrygdens ytelser til gjenlevende legges om, er det tatt med i opplistingen at overgangsstonad og omstillingsstonad fra folketrygden ikke kan ytes samtidig med AFP. Det vises til punkt 11.8.

Forslagene til endringer i *første ledd bokstav e fjerde punktum* og *bokstav f* er på tilsvarende måte tilpasninger til at kapittelet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født i 1962 eller tidligere. Det vises til punkt 11.8.

Første ledd bokstav g foreslås opphevet som følge av at innholdet i bestemmelsen er foreslått tatt inn i ny § 16. Det vises til punkt 11.8.

Til § 5

I *første ledd første punktum* foreslås det presisert at Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for å innvilge, beregne og utbetale AFP til dem som er født i 1962 eller tidligere. Videre foreslås det at første ledd *tredje punktum* oppheves. Bestemmelsen påpeker at spørsmålet om en arbeidstaker er omfattet av tariffavtalen avgjøres av departementet. Denne delen av bestemmelsen anses som unødvendig. Det vises til punkt 9.3.

Forslaget til endringen i *tredje ledd* er en tilpassning til at kapittelet som bestemmelsen står i, gjelder AFP for dem som er født i 1962 eller tidligere. Någjeldende tredje ledd blir nytt *fjerde ledd* med en justert ordlyd. Det vises til punkt 11.8.

Til § 6

Det foreslås at dagens § 7 blir § 6, som følge av at dagens § 6 blir ny § 15. Det vises til punkt 11.8.

Til § 7

Det framgår av forslaget til *første ledd* at kapittel 2 gjelder arbeidstakere som er født i 1963 eller senere. Det vises til punkt 11.8.

Forslaget til *andre ledd* fastslår at en arbeidstaker født i perioden 1963 til og med 1965 som ville hatt rett til AFP som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven dersom tid i stilling tilknyttet offentlig AFP medregnes i vilkårsprøvingen ved 62 år, kan få AFP fra Statens pensjonskasse. Arbeidstakeren må oppfylle vilkårene i ordningen etter AFP-tilskottsloven ved uttakstidspunktet, men tid i stilling tilknyttet offentlig AFP kan inngå i vilkårsprøvingen dersom arbeidstakeren i den aktuelle perioden er ansatt i stilling som blir virksomhetsoverdratt fra offentlig til privat sektor, jf. arbeidsmiljøloven kapittel 16. Det vises til punkt 7.4.5.

Til § 8

I forslaget til § 8 framgår vilkårene som må være oppfylt ved fylte 62 år for å ha rett til AFP. Samtlige vilkår i første ledd bokstav a til c må være oppfylt. Det går fram av *første ledd bokstav a* at vedkommende må ha vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffav-

tale om AFP. Tid i virksomhet tilknyttet privat AFP som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, medregnes dersom dette gjør at ansiennitetskravet oppfylles. Stillingen må være hovedarbeidsforholdet, og stillingsandelen må minst utgjøre 20 prosent av full stilling. Samtidige stillinger legges sammen. Det følger av *bokstav b* at vedkommende i de samme 7 av de siste 9 årene ikke kan ha hatt andre inntekter som overstiger den pensjonsgivende inntekten fra arbeidsgivere omfattet av bokstav a. Videre følger det av *bokstav c* at vedkommende ikke kan ha mottatt pensjon eller annen ytelse uten motsvarende arbeidspplikt fra arbeidsforhold de siste tre årene før fylte 62 år der den årlige verdien av ytelsene tilsvarer 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer. Uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra privat eller offentlig tjenestepensjonsordning er unntatt.

I *andre ledd* framkommer et unntak fra ansiennitetsvilkåret i første ledd bokstav a og b for arbeidstaker som er født i 1963 dersom vedkommende på uttakstidspunktet for AFP har ti års samlet pensjonsgivende tjenestetid i Statens pensjonskasse eller pensjonsordning Statens pensjonskasse har inngått overføringsavtale med og vedkommende har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig AFP i minst 3 av de siste 5 årene ved fylte 62 år. For arbeidstakere som er født i årene 1964 til 1966 øker tallene «3» og «5» med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963.

Det følger av *tredje ledd* at retten til AFP bortfaller dersom arbeidstakeren mottar uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år.

I *fjerde ledd* er departementet gitt anledning til å gi utfyllende regler i forskrift. Formålet er å kunne gi regler som er etter mønster av AFP som det gis statsstøtte til etter AFP-tilskottsloven.

Det vises til punkt 7.4.2.

Til § 9

Forslaget til ny § 9 angir vilkårene som må være oppfylt ved uttakstidspunktet for å ha rett til AFP. Samtlige vilkår må være oppfylt.

Det følger av forslaget til *første ledd bokstav a* at vedkommende de siste tre årene før uttakstidspunktet må ha vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffavtale om AFP. Stillingsandelen må utgjøre minst 20 prosent stilling av full stilling. Samtidige stillinger legges sammen. Det tas i utgangspunktet ikke hensyn til tid i privat AFP, men det er gjort et begrenset un-

tak i fjerde ledd. Videre følger det av forslaget til *bokstav b* at vedkommende må ha en pensjonsgivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på uttakstidspunktet, og en pensjonsgivende inntekt som oversteg gjennomsnittlig grunnbeløp i det foregående inntektsåret. Det følger endelig av forslaget til første ledd *bokstav c* at vedkommende ikke må være eller ha vært mottaker av AFP som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, AFP som en tidligpensjonsordning i perioden mellom fylte 62 og 67 år, betinget tjenstepensjon etter lov om Statens pensjonskasse eller fra tilsvarende tjenstepensjonsordninger eller alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenstepensjonsordninger.

Forslaget til *andre ledd* oppstiller unntak fra tidskravet i første ledd bokstav a. Det tillates etter *første punktum* opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker, forutsatt at arbeidstakeren på uttakstidspunktet er ansatt og reell arbeidstaker og at arbeidstakeren tre år før uttakstidspunktet er ansatt. I tillegg tillates det opptil 78 uker uten å være reell arbeidstaker ved mottak av sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer, forutsatt at arbeidstakeren er ansatt på uttakstidspunktet og tre år før dette. I dette ligger at fraværet må skyldes sykdom, skade eller lyte slik det brukes i folketrygdsammenheng. Dersom vilkårene for unntak er oppfylt, tillates altså totalt opptil 104 uker uten å være reell arbeidstaker.

I forslaget til *tredje ledd første punktum* reguleres forholdet til permittering. Er arbeidstakeren på uttakstidspunktet permittert eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal vilkårene i paragrafen anses oppfylt dersom arbeidstakeren hadde oppfylt vilkårene om permitteringen ikke var iverksatt og periodene med permittering ikke overstiger rammene i permitteringslønnsloven. Etter tredje ledd *andre punktum* skal tilsvarende gjelde ved permisjon når retten til permisjon følger av lov eller tariffavtale.

Det følger av *fjerde ledd* at i tilfeller der en arbeidstaker født i perioden 1963 til og med 1965 oppfyller kravene i første ledd dersom stilling tilknyttet AFP som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven hadde blitt medregnet, kan vedkommende få AFP dersom han eller hun i den aktuelle perioden er ansatt i en stilling som er virksomhetsoverdratt fra privat til offentlig sektor, jf. arbeidsmiljøloven kapittel 16. Det presiseres at denne midlertidige løsningen også gjelder arbeidstakere som har vært tilknyttet offentlig

AFP gjennom andre tariffområder enn det statlige, for eksempel KS-området. Disse vil få AFP fra Statens pensjonskasse.

I *femte ledd* er det gitt en generell hjemmel for departementet til å gi forskrift om ytterligere vilkår for rett til AFP. Formålet er å tilpasse reglene for offentlig AFP til reglene som gjelder for privat AFP.

Det vises til punkt 7.4.3 og 7.4.5.

Til § 10

Det følger av forslaget til ny § 10 at grunnlaget for beregningen av AFP er pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 omregnet til en beholdning for AFP med opptjeningssatsen på 4,21 prosent. Det siste året som tas med i grunnlaget, er kalenderåret arbeidstakeren fylte 61 år. Det vises til punkt 6.4.2.

Til § 11

Forslaget til ny § 11 har regler knyttet til uttaket av AFP. Det følger av *første ledd* at pensjonen tidligst kan tas ut med virkning fra måneden etter fylte 62 år. Årlig ytelse framkommer ved å dividere opptjeningen beregnet etter § 10 med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Pensjonsopptjening som tilføres beholdningen etter uttak, omregnes på tilsvarende måte som i folketrygdloven § 20-17. Dersom uttaket skjer etter fylte 70 år, benyttes delingstallet ved fylte 70 år. Det framkommer av *andre ledd* at ytelsen ikke kan tas ut gradert. I *tredje ledd* slås det fast at AFP fritt kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. Det følger av *fjerde ledd* at det er arbeidstakeren som må sette fram krav om AFP. Kravet kan tidligst settes fram fire måneder før ønsket uttaksdato. Det kan ikke søkes om AFP med tilbakevirkende kraft. Det følger av *femte ledd* at pensjonen utbetales til utlandet uten begrensninger. Det følger av *sjette ledd* at pensjonen utbetales til og med måneden da pensjonisten dør. Videre presiseres det at pensjonen kan stanses, men at den ved stans ikke kan gjenstartes. Det vises til punkt 6.4.3.

Til § 12

Forslaget til ny § 12 gjelder regulering av AFP. Regulering av AFP under utbetaling skjer årlig med virkning fra 1. mai. Pensjonen reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst der reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 andre ledd skal legges til grunn. Ved

førstegangsuttak skal reguleringen ta hensyn til når i året uttaket fant sted. Det vises til punkt 6.4.4.

Til § 13

I forslaget til ny § 13 presiseres det i *første ledd* at det er Statens pensjonskasse som administrerer ordningen. Søknader om AFP skal rettes til Statens pensjonskasse. Det er Statens pensjonskasse som skal innvilge og beregne pensjonen, mens Arbeids- og velferdsetaten skal utbetale pensjonen.

Forslaget til *andre ledd* inneholder bestemmelser om informasjonsutveksling. Statens pensjonskasse er omfattet av bestemmelser om innhenting og behandling av personopplysninger i lov om Statens pensjonskasse § 45 og § 45 b. I den nye bestemmelsen her i loven om AFP, gis ytterligere hjemmelsgrunnlag. Det følger av bestemmelsen at Arbeids- og velferdsetaten skal levere Statens pensjonskasse den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for premieberegning, beregning av framtidig pensjon og vilkårsprøving og beregning av AFP. Slike opplysninger skal gis uten godtgjørelse og uten hinder av arbeids- og velferdsforvaltningens taushetsplikt i henhold til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7.

Videre følger det av forslaget til *tredje ledd* at Statens pensjonskasse kan innhente opplysninger om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold fra arbeidsgivere og tidligere arbeidsgivere som er nødvendige for å forvalte og beregne AFP. Dette gjøres uten hinder av taushetsplikten.

Videre følger det av forslaget til *fjerde ledd* at den som søker om avtalefestet pensjon, plikter å gi de opplysningene som er nødvendige for at Statens pensjonskasse skal kunne vurdere om vedkommende har rett til pensjonen. Mottaker av AFP plikter å opplyse Statens pensjonskasse om endringer som kan ha betydning for pensjonens størrelse og for om vedkommende fortsatt har rett til pensjonen.

Klageadgang framkommer av forslaget til *femte ledd*. Vedtak fattet av Statens pensjonskasse

om AFP kan ankes inn for Trygderetten etter lov om anke til Trygderetten. Det vises til punkt 9.3.

Til § 14

Forslaget til ny § 14 gir hjemmel til departementet til å kunne gi utfyllende forskrifter. Formålet er å kunne gi regler som er etter mønster av AFP som det gis statsstøtte til etter AFP-tilskottsloven. Det vises til punkt 11.8.

Til § 15

Nåværende § 6 foreslås flyttet til § 15. I bestemmelsen framgår det at ytelsene etter loven er garantert av staten. Det vises til punkt 11.8.

Til § 16

Forslaget til ny § 16 er en videreføring av gjeldende rett for tilbakekreving av feilutbetalt AFP for dem som er født i 1962 eller tidligere. Ved tilbakekreving etter kapittel 1 gjelder reglene i folketrygdloven § 22-15 tilsvarende. For ny AFP for dem som er født i 1963 eller senere er det Statens pensjonskasse som skal treffe vedtak om tilbakekreving av feilutbetalt AFP. Her gjelder lov om Statens pensjonskasse § 44 sjetten til niende ledd tilsvarende. Bestemmelsen om tilbakekreving står i dag i § 3 bokstav g og er flyttet til felleskapittelet da forholdet både gjelder lovens kapittel 1 og 2. Det vises til punkt 6.4.3 og 11.8.

Til § 17

Lovens bestemmelser om ikrafttredelse foreslås flyttet fra § 8 til ny § 17. Det vises til punkt 11.8.

15.10 Ikrafttredelsesbestemmelsen

De nye reglene om livsvarig AFP i lovforslaget her skal gjelde fra og med 2025, som følge av at 1963-kullet da blir 62 år. Reglene bør tre i kraft så raskt som mulig før dette. I lovforslaget er det lagt opp til at ikrafttredelsen skjer fra den tiden Kongen bestemmer. Det vises til punkt 5.2.5.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)

I

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs gjøres følgende endringer:

§ 4 nr. 3 skal lyde:

3. Alderspensjon ytes til og med den kalendermåned pensjonisten fyller 67 år, eller til den kalendermåned pensjonisten får uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger etter lov om folketrygd for hel uførhet eller full avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd* bokstav d.

§ 5 nr. 2 skal lyde:

2. For pensjonist som har uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger etter lov om folketrygd for mindre enn hel uførhet eller gradert avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd* bokstav d, bortfaller en forholdsmessig del av alderspensjonen som svarer til uføregraden eller pensjonsgraden.

§ 16 nr. 1 første ledd bokstav e skal lyde:

e. på det tidspunkt vilkårene i bokstav a *til d* er oppfylt, ikke får uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden for hel uførhet eller full avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd* bokstav d.

II

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 21 fjerde ledd skal lyde:

Rett til alderspensjon etter fylte 65 år har også arbeidstaker som har fratrudd med pensjon etter

lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 1*.

§ 26 f første ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenestepensjon at offentlig avtalefestet pensjon er avslått. Betinget tjenestepensjon kan ikke utbetales samtidig med avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 28 andre ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd* bokstav a, og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dermed medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav d eller livsvarig avtalefestet pensjon*, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

III

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. skal § 11 andre ledd andre og tredje punktum lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd* bokstav a, og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dermed medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav d eller livsvarig avtalefestet pensjon*, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

IV

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd innledningen og bokstav a skal lyde:

Denne lov gjelder samordning av ytelser som en person kan få samtidig fra to eller flere av følgende pensjonsordninger og trygder:

- a. Tjenestepensjonsordning som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget, eller som er fastsatt av kommuner og fylkeskommuner for kommunale og fylkeskommunale tillitsmenn, tjenestemenn og arbeidere, herunder pensjonsordning som yter *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon som tas ut mellom 65 og 67 år.

§ 20 femte ledd skal lyde:

Reglene i første og fjerde ledd skal gjelde tilsvarende når det foreligger rett til avtalefestet pensjon som omfattes av lovens § 1 første ledd bokstav d.

§ 21 femte ledd skal lyde:

Reglene i første og annet ledd skal gjelde tilsvarende for samordning av pensjoner fra tjenestepensjonsordning og personskadetrygd med avtalefestet pensjon som omfattes av lovens § 1 første ledd bokstav d.

§ 23 nr. 3 andre ledd skal lyde:

Reglene i nr. 1, 2 og 3 skal gjelde tilsvarende når det foreligger rett til avtalefestet pensjon som omfattes av lovens § 1 første ledd bokstav d.

V

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 11 f første ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenestepensjon at offentlig avtalefestet pensjon er avslått. Betinget tjenestepensjon kan ikke utbetales samtidig med avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 13 andre ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 første ledd bokstav a, og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Der-

som medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 første ledd bokstav d eller *livsvarig avtalefestet pensjon*, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

VI

I lov 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Pensjonen beregnes etter tariffavtale som styret i pensjonsordningen har akseptert, og i samsvar med bestemmelsene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 1*.

Nåværende § 3 første ledd andre punktum blir ny § 4.

§ 3 nytt andre og tredje ledd skal lyde:

Pensjon kan ikke ytes til personer som mottar eller har mottatt

- a. avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven eller lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning,
- b. betinget tjenestepensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 f eller tilsvarende ordning.

Pensjonsordningen administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder innvilgelse, beregning og utbetaling av pensjoner. For øvrig administreres pensjonsordningen av Statens pensjonskasse.

Nåværende del III blir ny § 5.

VII

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 3-19 første ledd skal lyde:

Departementet kan gi *forskrift* om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 1 eller tilsvarende ordning.

§ 4-24 fjerde ledd skal lyde:

Retten til dagpenger faller også bort når medlemmet mottar ugradert avtalefestet pensjon,

unntatt *avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven eller lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.*

§ 8-52 første ledd andre punktum skal lyde:

Til et medlem som mottar avtalefestet pensjon *som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven eller avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning*, ytes det likevel sykepenger etter reglene i § 8-51.

§ 17-9 tredje ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nærstående sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11, svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14, *pensjonsytelser som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven og avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.*

§ 17-11 første ledd bokstav c skal lyde:

c. mottar *tidsbegrenset avtalefestet pensjon i perioden mellom fylte 62 og 67 år fra en offentlig tjenestepensjonsordning* eller

§ 17 A-5 første ledd bokstav c skal lyde:

c. mottar *tidsbegrenset avtalefestet pensjon i perioden mellom fylte 62 og 67 år fra en offentlig tjenestepensjonsordning* eller

§ 17 A-6 fjerde ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nærstående sykdom etter kapittel 9, arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11, uføretrygd etter kapittel 12 der uføregraden er under 100 prosent, svangerskapspenger og foreldrepenger etter *kapittel 14, pensjonsytelser som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven og avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning.*

§ 20-15 tredje ledd skal lyde:

Dersom vedkommende mottar *pensjonsytelser som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven eller avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse kapittel 2 eller tilsvarende ordning*, skal den delen

som er gjenstand for regulering, medregnes i beregningene etter første ledd.

VIII

I lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor skal § 18 nytt fjerde ledd lyde:

Det felles organet plikter å gi opplysninger som gjør det mulig å vurdere om vilkårene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 7 andre ledd, § 8 første ledd bokstav a eller § 9 fjerde ledd, eller tilsvarende ordning, er oppfylt.

IX

I lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

Ny kapitteloverskrift for § 1 skal lyde:

Kapittel 1 Avtalefestet pensjon for medlemmer født i 1962 eller tidligere (gammel ordning)

§ 1 første ledd skal lyde:

Kapittelet gjelder avtalefestet pensjon (AFP) til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, og som ytes i et bestemt tidsrom fram til arbeidstakeren ved fylte 65 år kan få alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 21 fjerde ledd. Bestemmelsene gjelder for arbeidstakere som er født i 1962 eller tidligere.

§ 2 første ledd innledningen skal lyde:

En arbeidstaker som fratrer sin stilling etter fylte 62 år, har rett til avtalefestet pensjon når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part, eller i tariffavtale godkjent av departementet, og arbeidstakeren

§ 3 første ledd bokstav e første punktum skal lyde: Det ytes ikke avtalefestet pensjon for tidsrom hvor det ytes arbeidsavklaringspenger, uføretrygd eller pensjon, *overgangsstønad eller omstillingsstønad* til gjenlevende ektefelle fra folketrygden.

§ 3 første ledd bokstav e fjerde punktum skal lyde: Det kan heller ikke ytes avtalefestet pensjon etter *kapittelet* her til en person som *mottar tilsvarende avtalefestet pensjon fra annen pensjonsordning eller*

som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 3 første ledd bokstav f skal lyde:

f. Avtalefestet pensjon utbetales i utlandet etter reglene i folketrygdloven § 19-3.

§ 3 første ledd bokstav g oppheves.

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsordningen administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder innvilgelse, beregning og utbetaling av pensjoner.

§ 5 første ledd tredje punktum oppheves.

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Arbeidstakeren plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at Statens pensjonskasse og Arbeids- og velferdsetaten skal kunne vurdere om vedkommende har rett til avtalefestet pensjon og størrelsen av pensjonen.

Nåværende § 5 tredje ledd blir nytt fjerde ledd som skal lyde:

Vedtak fattet av Arbeids- og velferdsetaten eller Statens pensjonskasse kan ankes inn for Trygderetten.

Nåværende § 6 blir ny § 15.

Nåværende § 7 blir § 6.

Nåværende § 8 blir ny § 17.

Nytt kapittel 2 etter § 6 skal lyde:

Kapittel 2 Avtalefestet pensjon for medlemmer født i 1963 eller senere (ny ordning)

§ 7 Omfang

Kapittelet gjelder avtalefestet pensjon til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part eller i tariffavtale godkjent av departementet. Bestemmelsene gjelder for arbeidstakere som er født i 1963 eller senere. Andre ledd i paragrafen her gjelder også arbeidstakere født i 1963 eller senere som har vært omfattet av andre tariffavtaler enn det statlige som gir rett til offentlig avtalefestet pensjon.

En arbeidstaker som er født i perioden 1963 til og med 1965, og som ville hatt rett til avtalefestet pensjon som det ytes statstilskott til etter AFP-tilskottsloven dersom tiden i stilling tilknyttet offentlig avtalefestet pensjon medregnes i vilkårsprøvin-

gen ved fylte 62 år, kan få avtalefestet pensjon etter kapittelet her. Arbeidstakeren må oppfylle vilkårene i ordningen etter AFP-tilskottsloven ved uttakstidspunktet, men stilling tilknyttet offentlig avtalefestet pensjon kan likevel inngå i vilkårsprøvingen dersom arbeidstakeren i den aktuelle perioden er ansatt i stilling som blir virksomhetsoverdratt fra offentlig til privat sektor, jf. arbeidsmiljøloven kapittel 16.

§ 8 Vilkår som må være oppfylt ved fylte 62 år for rett til avtalefestet pensjon

En arbeidstaker kan gis avtalefestet pensjon dersom følgende vilkår er oppfylt ved fylte 62 år:

- Vedkommende har vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon. I denne perioden inngår også tid arbeidstakeren har vært omfattet av en avtalefestet pensjonsordning som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven dersom dette gjør at ansiennitetskravet oppfylles. Stillingen må være vedkommendes hovedarbeidsforhold, og stillingsandelen må utgjøre minst 20 prosent av full stilling. Ved samtidige ansettelsesforhold kan stillingsandelene legges sammen.
- Vedkommende har i de samme 7 av de siste 9 årene ikke hatt annen inntekt som overstiger pensjongivende inntekt fra arbeidsgivere omfattet av bokstav a.
- Vedkommende har de siste 3 årene før fylte 62 år ikke mottatt pensjon eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra arbeidsforhold der den årlige verdien av ytelsene tilsvarer 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer. Første punktum omfatter ikke uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra en privat eller offentlig tjenestepensjonsordning.

En arbeidstaker som er født i 1963, og som ikke oppfyller ansiennitetskravet i første ledd bokstav a og b, kan likevel gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende på uttakstidspunktet for avtalefestet pensjon har ti års samlet pensjongivende tjenestetid i Statens pensjonskasse eller pensjonsordning Statens pensjonskasse har inngått overføringsavtale med og vedkommende har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig avtalefestet pensjon i minst 3 av de siste 5 årene ved fylte 62 år. For arbeidstakere som er født i årene 1964 til 1966, gjelder tilsvarende, likevel slik at tallene «3» og «5» øker med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963. Øvrige vilkår etter første ledd gjelder tilsvarende i den aktuelle perioden.

Avtalefestet pensjon gis ikke til arbeidstakere som har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år.

Departementet kan fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift.

§ 9 *Vilkår som må være oppfylt ved uttakstidspunktet for rett til avtalefestet pensjon*

En arbeidstaker kan gis avtalefestet pensjon dersom følgende vilkår er oppfylt ved uttakstidspunktet:

- a. Vedkommende har de siste tre årene før uttakstidspunktet sammenhengende vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon. Stillingsandelen må utgjøre minst 20 prosent av full stilling. Ved samtidige ansettelsesforhold kan stillingsandelene legges sammen.
- b. Vedkommende har en pensjongivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på uttakstidspunktet, og hadde i det foregående inntektsåret en pensjongivende inntekt som oversteg gjennomsnittlig grunnbeløp dette året.
- c. Vedkommende verken er eller har vært mottaker av avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, avtalefestet pensjon som en tidligpensjonsordning i perioden mellom fylte 62 og 67 år, uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år, betinget tjenestepensjon etter lov om Statens pensjonskasse eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger eller alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger.

Som unntak fra kravet i første ledd bokstav a tillates det opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker, forutsatt at arbeidstakeren på uttakstidspunktet er ansatt og reell arbeidstaker og at arbeidstakeren tre år før uttakstidspunktet er ansatt. I tillegg tillates det opptil 78 uker uten å være reell arbeidstaker ved mottak av sykepenge, arbeidsavklaringspenge eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer, forutsatt at arbeidstakeren er ansatt på uttakstidspunktet og tre år før dette.

Er arbeidstakeren permittert på uttakstidspunktet eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal vilkårene i paragrafen her anses oppfylt dersom arbeidstakeren hadde oppfylt vilkårene om permitteringen ikke var iverksatt, og permitteringen ikke overstiger rammene i permitteringslønnsloven. Det

samme gjelder ved permisjon når retten til permisjon følger av lov eller tariffavtale.

Arbeidstakere født i perioden 1963 til og med 1965 som ville oppfylt kravene i første ledd dersom stilling tilknyttet avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven hadde blitt medregnet, kan få avtalefestet pensjon dersom de i den aktuelle perioden er ansatt i en stilling som er virksomhetsoverdratt fra privat til offentlig sektor, jf. arbeidsmiljøloven kapittel 16. Dette gjelder også dem som omfattes av andre tariffområder enn det statlige som gir rett til offentlig avtalefestet pensjon.

Departementet kan gi forskrift om ytterligere vilkår for rett til avtalefestet pensjon.

§ 10 *Grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon*

Grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon skal være pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4, omregnet til en beholdning for avtalefestet pensjon med en opptjeningssats på 4,21 prosent. Pensjonsopptjening til og med kalenderåret arbeidstakeren fylte 61 år, tillegges pensjonsbeholdningen.

Departementet kan gi forskrift om fastsetting av grunnlaget for avtalefestet pensjon, herunder regler om fra hvilket tidspunkt inntekt i det året arbeidstakeren fyller 61 år skal tas med i grunnlaget.

§ 11 *Uttak av avtalefestet pensjon*

Avtalefestet pensjon kan tidligst utbetales fra og med måneden etter fylte 62 år, og tidligst fra og med måneden etter den måneden da kravet ble satt fram. Årlig pensjon framkommer ved å dividere opptjeningen beregnet etter § 10 med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Pensjonsopptjening som tilføres pensjonsbeholdningen etter uttak, omregnes til pensjon på tilsvarende måte som etter folketrygdloven § 20-17. Dersom uttaket skjer etter fylte 70 år, benyttes delingstallet ved fylte 70 år.

Pensjonen kan ikke tas ut gradert.

Pensjonen kan fritt kombineres med arbeidsinntekt uten avkorting.

Arbeidstakeren må selv sette fram krav om avtalefestet pensjon. Krav om pensjon kan tidligst settes fram fire måneder før ønsket uttaksdato. Det kan ikke søkes om uttak av avtalefestet pensjon med tilbakevirkende kraft.

Pensjonen utbetales i utlandet uten begrensninger.

Avtalefestet pensjon ytes til og med måneden da pensjonisten dør. Pensjonen kan stanses der-

som pensjonisten ber om det, men den kan da ikke gjenopptas.

§ 12 *Regulering av avtalefestet pensjon*

Regulering av avtalefestet pensjon under utbetaling skjer årlig med virkning fra 1. mai. Pensjonen reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 andre ledd skal legges til grunn. Ved første regulering etter at uttaket startet, skal pensjonen reguleres ut fra når på året pensjonen tas ut.

§ 13 *Saksbehandlingsregler*

Statens pensjonskasse administrerer ordningen med avtalefestet pensjon. Søknader om avtalefestet pensjon settes fram for Statens pensjonskasse, som skal fatte vedtak om og beregne pensjonen. Arbeids- og velferdsetaten utbetaler pensjonen.

Arbeids- og velferdsetaten skal levere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for premieberegningen, beregning av framtidig pensjon, vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon. Taushetsplikten etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er ikke til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse i den utstrekning dette er nødvendig for å fremme oppgaver etter loven her.

Statens pensjonskasse har rett til å innhente opplysninger fra nåværende eller tidligere arbeidsgivere om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon. De som pålegges å gi opplysninger, plikter å gjøre

dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt.

Ved søknad om avtalefestet pensjon plikter søkeren å gi de opplysningene som er nødvendige for at Statens pensjonskasse skal kunne vurdere om vedkommende har rett til avtalefestet pensjon. Mottakere av avtalefestet pensjon plikter å opplyse Statens pensjonskasse om endringer som kan ha betydning for pensjonens størrelse eller for om vedkommende fortsatt har rett til pensjonen.

Vedtak fattet av Statens pensjonskasse, kan ankes inn for Trygderetten.

§ 14 *Forskrifter*

Departementet kan gi forskrifter om utfylling av bestemmelsene i kapittelet her.

Ny kapitteloverskrift før § 15 skal lyde:

Kapittel 3 Forskjellig bestemmelser

Ny § 16 skal lyde:

§ 16 *Tilbakekreving av feilutbetalinger mv.*

Ved tilbakekreving av feilutbetalt avtalefestet pensjon gjelder reglene i folketrygdloven § 22-15 tilsvarende for avtalefestet pensjon etter kapittel 1 og lov om Statens pensjonskasse § 44 sjette til niende ledd for avtalefestet pensjon etter kapittel 2.

Ny kapitteloverskrift før § 17 skal lyde:

Kapittel 4 Ikrafttredelse

X

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Vedlegg 1

Fremforhandlet løsning. Avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor¹

3.3.2018

1 Innledning

Denne avtalen beskriver en ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor samt overgangsordninger. Den nye løsningen innebærer at det fortsatt skal være et enhetlig pensjonssystem i offentlig sektor, med livsvarig pensjon og like regler for kvinner og menn.

Offentlig tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden. Alle år i arbeid skal gi pensjonsopptjening. Pensjonen skal som hovedregel kunne tas ut helt eller delvis fra 62 år og kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet. De som skal tjene opp alderspensjon i de nye ordningene, beholder opp-tjeningen i bruttoordningen.

De nye ordningene skal gjelde for de som er født i 1963 eller senere. Eldre årskull beholder dagens AFP-ordning og fortsetter å tjene opp pensjon i dagens ordning.

De nye ordningene vil gi offentlig ansatte bedre uttelling av å stå lenger i arbeid. Offentlig ansatte vil ha samme mulighet som ansatte i privat sektor til å opprettholde pensjonsnivåene når levealderen øker.

Det innføres et nytt pensjonselement – betinget tjenestepensjon. Den vil gi økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for de som ikke kvalifiserer for AFP. Betinget tjenestepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

De nye ordningene gjør at man ikke mister opptjente rettigheter ved bytte av jobb. Overføringsavtalen videreføres og legger til rette for fortsatt god mobilitet innad i offentlig sektor.

Denne avtalen innebærer ikke endringer i reglene i de offentlige tjenestepensjonsordning-

gene for uførepensjon eller pensjon til etterlatte barn og ektefeller.

2 Ny alderspensjon fra offentlige tjenestepensjonsordninger

Det er enighet om en påslagsmodell for alderspensjon i de offentlige tjenestepensjonsordningene. Ordningen innføres fra 2020 for ansatte som er født i 1963 eller senere.

Den nye pensjonsordningen skal ha følgende regler:

- Alle år i jobb fram til 75 år skal gi pensjonsopptjening.
- Alderspensjonen skal tjenes opp med en grunnsats på 5,7 prosent av pensjonsgrunnlaget i inntektsintervallet 0–12 G og en tilleggssats på 18,1 prosent i inntektsintervallet 7,1–12 G.
- Den enkelte arbeidstakers pensjonsopptjening akkumuleres i en beholdning som i opptjeningsperioden skal reguleres med lønnsveksten i samfunnet.
- Alderspensjonen skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 75 år, og pensjonen skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.
- Ved uttak av alderspensjon beregnes årlig alderspensjon ved at pensjonsbeholdningen divideres med folketrygdens delingstall.
- Alderspensjonen fra tjenestepensjonsordningen skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.
- De som har minst ett års samlet tjenestetid, får en oppsatt rett til alderspensjon fra påslagsordningen.

Partene er enig om at ulønnet utdanningspermisjon gir pensjonsopptjening i ny offentlig tjenestepensjon når arbeidsgiver vurderer at utdanningen

¹ Avtalen finnes i to versjoner. De er like, med unntak av avtalens punkt 13 om svarfrist, som har litt ulik formulering. Datoen for svarfrist er den samme i begge avtalene.

er relevant for sitt kompetansebehov, i de områdene der slik opptjening ikke er avtalt i dag.

3 Ny AFP i offentlig sektor

AFP for ansatte i offentlig sektor legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til folketrygden.

De som er født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning.

Ansatte født i 1963 eller senere skal ha en ny AFP-ordning som er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor. Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.

Kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn. Ansatte født 1963–1966 som på uttakstidspunktet ikke fyller vilkårene for ny AFP, kan likevel innvilges ny AFP i offentlig sektor dersom tjenestetiden er minst ti år og vedkommende har vært ansatt i en virksomhet med offentlig AFP:

Årskull	Kvalifikasjonskrav
1963	3 av 5 siste år
1964	4 av 6 siste år
1965	5 av 7 siste år
1966	6 av 8 siste år

Ansatte født i 1967 eller senere har ordinære kvalifikasjonsregler, altså sju av siste ni år.

AFP i offentlig sektor beregnes som 4,21 prosent av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G i alderen 13–61 år. AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år som en livsvarig ytelse. Ved uttak beregnes årlig AFP ved å benytte folketrygdens delingstall. Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.

4 Overgangstillegg for årskullene 1963–1970

Det gis et overgangstillegg på 0,15 G til 1963-kullet som er det første årskullet som mister dagens AFP-ordning. Tillegget gis i alderen fra 62 til 67 år. Tillegget forutsetter at en fratrer fra en medlemspliktig stilling. For å få et fullt tillegg kreves det

40 års tjenestetid, og for å få et delvis tillegg kreves det minst 15 års tjenestetid. Tillegget gis forholdsmessig for personer med tjenestetid mellom 40 og 15 år og justeres for gjennomsnittlig stillingsandel. Tillegget trappes ned med 12,5 prosentpoeng for hvert påfølgende årskull etter 1963-kullet. Tillegget levealdersjusteres ikke, og avkortes ikke mot arbeidsinntekt.

5 Betinget tjenestepensjon

Det innføres en ordning med betinget tjenestepensjon. Betinget tjenestepensjon vil være et tillegg til alderspensjonen for de som ikke kvalifiserer for ny AFP, herunder oppsatte rettigheter.

Betinget tjenestepensjon tjenes opp med 3,0 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 G i år med medlemskap i en offentlig tjenestepensjonsordning fram til og med det året en fyller 61 år. Ordningen innføres samtidig med ny påslagsordning for personer født i 1963 eller senere.

Betinget tjenestepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år. Ved uttak beregnes den årlige pensjonen ved å dividere med folketrygdens delingstall.

Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til ny AFP, men vil gi økt sikkerhet for den framtidige pensjonen for de som ikke kvalifiserer for ny AFP.

6 Innfasing av nye ordninger

Personer født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning og fortsette å tjene opp alderspensjon i bruttoordningen. De vil dermed fortsatt ha mulighet til å kombinere delvis AFP eller alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen med en deltidsstilling, men vil ikke kunne ta ut alderspensjonen fullt fleksibelt.

De som er født i 1963 eller senere skal få ny AFP og skal tjene opp rett til alderspensjon i den nye påslagsordningen for alderspensjon fra 2020.

De som har opptjening i bruttoordningen skal få en oppsatt pensjon fra denne ordningen når de starter å tjene opp pensjonsrettigheter i påslagsordningen. Dersom opptjeningen i bruttoordningen samlet er tre år eller mindre, skal rettighetene overføres til påslagsordningen.

De som er født i 1963 eller senere og har opptjening i bruttoordningen, skal kunne ta ut oppjent bruttopensjon fleksibelt. Dette skal skje ved at det ikke skal samordnes med eventuell opptjening i folketrygden etter 67 år. Årlig pensjon opp-

tjent i bruttoordningen skal være høyere desto senere den tas ut etter 67 år.

Bruttopensjonen skal kunne tas ut fra 62 år for de som er født i 1963 eller senere. Ved uttak før 67 år skal det gjøres en foreløpig samordning.

7 Individuell garanti

Personer født senest i 1958 har fått en individuell garanti som sikrer dem 66 prosent samlet pensjon etter levealdersjustering og samordning, gitt full opptjeningstid. Garantien oppfylles ved at det gis et garantitillegg til alderspensjonen.

Det videreføres en individuell garanti for årskullene 1959–1962 ved at disse årskullene får en andel av det garantitillegget som er gitt til og med 1958-kullet. Andelene bestemmes av forholdet mellom opptjeningstid i tjenestepensjonsordningen før 2011 og samlet opptjeningstid, maksimalt kravet til full opptjeningstid. Garantitilleggene trappes også ned med årskull, slik at 1959-kullet får 90 prosent, 1960-kullet får 80 prosent, 1961-kullet får 70 prosent og 1962-kullet får 60 prosent.

Også årskullene 1963–1967 gis et tillegg til pensjonen dersom de har opptjening før 2011. Tillegget skal være 1,5 prosent av pensjonsgrunnlaget for den oppsatte bruttopensjonen, justert med forholdet mellom opptjeningstid før 2011 og kravet til full opptjening. Tillegget trappes ned med årskull slik at 1963-kullet får 100 prosent, 1964-kullet får 80 prosent, 1965-kullet får 60 prosent, 1966-kullet får 40 prosent og 1967-kullet får 20 prosent. Tillegget utformes nøytralt, slik at årlig utbetaling blir lavere ved uttak før 67 år og høyere ved uttak etter 67 år.

8 Nye samordningsregler og levealdersjustering av bruttopensjon

---

Dette punktet gjelder samordning av alderspensjon opptjent i bruttoordningen med alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler, altså personer født i 1954 eller senere.

Sentrale prinsipper i dagens samordningsregler videreføres for de som er født senest i 1962 ved at offentlig tjenestepensjon skal samordnes tidligst fra fylte 67 år og samordningen skal skje som om folketrygd og tjenestepensjon tas ut samtidig. De som er født i 1963 eller senere skal få en mer fleksibel bruttopensjon, jf. punkt 6 over.

Ny folketrygd opparbeides i en pensjonsbeholdning og samordningsreglene må tilpasses dette. Samordningsfordeler videreføres ved at to prosent av pensjonsbeholdningen i folketrygden holdes utenom samordningen. For å sikre at alle får utbetalt tjenestepensjon, gis det i tillegg et kronebeløp på 2,5 G, dividert med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Tillegget justeres med tjenestetid og stillingsandel.

For å gi bedre pensjonsuttelling for de som står i arbeid etter 67 år, endres reglene for levealdersjustering av bruttopensjon som skal samordnes med gammel folketrygd slik at bruttopensjonen kan bli høyere enn 66 prosent. Dette skjer ved at nedre grense for forholdstallet reduseres ved utsatt uttak helt til delingstallet er 13,42.

Alderspensjon fra bruttoordningen for de som er født i 1963 eller senere skal ikke samordnes med ny AFP i offentlig eller privat sektor.

Den vedtatte innfasingen av strengere samordning av offentlig tjenestepensjon med ny, privat AFP for årskullene 1954–1962 gjennomføres ikke. For disse årskullene skal samordningen skje på samme måte som for de som er født før 1954, slik at det bare gjøres fradrag i bruttopensjonen for maksimalt 15 prosent av privat AFP.

9 Alderspensjon til uføre

Uføre skal sikres en god alderspensjon. Siktemålet for regelverket for alderspensjon til uføre må være at uføres alderspensjon skal stå i et rimelig forhold til arbeidsføres alderspensjon. Uføre kan ikke kompensere for virkningen av levealdersjusteringen ved å stå lenger i jobb, slik arbeidsføre kan.

Uføre født til og med 1962, som skal fortsette å tjene opp alderspensjon i bruttoordningen, skal få alderspensjonen beregnet etter dagens regler.

Uføre født i 1963 eller senere skal tjene opp rett til alderspensjon fra påslagsordningen fra 2020. Grunnlaget for opptjeningen som ufør i påslagsmodellen skal være den inntekten de hadde da de ble uføre. Uføre skal gå over på alderspensjon ved samme alder som i folketrygden, altså ved fylte 67 år.

Alderspensjon fra folketrygden er størstedelen av alderspensjonen, også for uføre med offentlig tjenestepensjon. Uføre født senest i 1951 har fått en delvis skjerming for virkningen av levealdersjustering av alderspensjon fra folketrygden. Stortinget skal ta stilling til langsiktig

løsning for, og eventuell skjerming av, uføres alderspensjon i folketrygden.

Den endelige utformingen av uføres alderspensjon i de offentlige tjenestepensjonsordningene skal tilpasses folketrygden på en slik måte at det oppnås et godt samlet pensjonsnivå ved 67 år i forhold til arbeidsføres alderspensjon. Spørsmålene om hvor lenge uføre skal tjene opp alderspensjon i påslagsordningen og om de skal få betinget tjenestepensjon, utsettes til etter at Stortinget har vedtatt reglene i folketrygden. Dette arbeidet utføres i samarbeid med partene i denne avtalen.

10 Alderspensjon til personer med særaldersgrense

Dette punktet gjelder alderspensjon til personer med aldersgrenser 60, 63 eller 65 år.

Samfunnsmessige hensyn knyttet til sikkerhet og belastning tilsier at det også i framtiden vil være behov for at stillinger i offentlig sektor skal ha særaldersgrense. Personer som forlater arbeidslivet tidlig på grunn av særaldersgrenser skal ikke komme urimelig ut sammenlignet med andre grupper.

De som har særaldersgrenser etter dagens regler, skal sikres nødvendig forutsigbarhet.

Aldersgrenser

Pensjonsavtalen regulerer ikke hvilke stillinger som i framtiden skal ha særaldersgrense eller hvilke aldersgrenser som skal gjelde. Dette må avklares i en senere prosess. Dersom det skjer endringer i aldersgrensen, skal personer som på det tidspunktet er ansatt i en stilling med særaldersgrense og som har ti eller færre år igjen til den tidligere aldersgrensen, beholde de ordninger som da gjelder.

Personer født før 1963

Arbeidstakere i stillinger med særaldersgrense som er født før 1963, beholder dagens regler, dvs. særaldersgrensen og retten til særalderspensjon fram til 67 år.

Tilpasninger for personer født i 1963 eller senere

Regelverket for personer med særaldersgrenser som er født i 1963 eller senere må tilpasses påslagsmodellen.

Personer som 1.1.2020 har ti eller færre år til særaldersgrensen, skal sikres ordninger som gjør at de ikke kommer dårligere ut enn hvis dagens regler, inkl. 85-årsregelen, videreføres.

Personer som har mer enn ti år til særaldersgrensen skal ha regler som sikrer pensjonsnivået og ikke innebærer økte kostnader sammenlignet med dagens regler. Mulige tilpasninger kan for eksempel være en forhøyet opptjeningssats, videreføring i bruttoordningen med mer. Ulike årskull og ulike aldersgrenser kan ha ulike regler.

Partene skal på dette grunnlaget, snarest etter inngåelsen av denne avtalen, utrede og avtale løsninger for personer som har særaldersgrense og opptjening i påslagsmodellen. Løsningene skal kunne virke fra 2020. Partene er enige om at dette arbeidet ikke gir føringer for det senere arbeidet med å vurdere hvilke stillinger som i framtiden skal ha særaldersgrense, jf. avsnittet om aldersgrenser over.

Målet med utredningsarbeidet er en enighet mellom partene om modell for og elementer i nødvendige tilpasninger. Regjeringen vil utarbeide et lovforslag i tråd med den løsningen det er oppnådd enighet om.

11 Overføringsavtalen

Overføringsavtalen skal videreføres og ha en koordinerende funksjon ved utbetaling av pensjon til personer med opptjente rettigheter fra en offentlig tjenestepensjonsordning.

12 Oppfølging og evaluering av pensjonsavtalen

Implementeringen av pensjonsavtalen skal følges av partene gjennom Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd.

Dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, kan partene endre avtalen. Endringer som kan utløse dette, er for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor.

De nye pensjonsordningene i offentlig sektor skal evalueres innen 1.1.2030.

13 Svarfrist

Det vises til prosessavtalen hvor det framgår at «Organisasjonene skal kunne forankre den enig-

heten som oppnås om pensjon blant organisasjonens medlemmer. Frist for tilbakemelding er 1. juli 2018.»

Vedrørende punkt 7:

LO, Unio, YS og Akademikerne forutsetter at denne avtale ikke kan påberopes i senere individu-

elle søksmål, der enkeltpersoner vil prøve rettslig hvorvidt endringene griper inn i vedkommende sine rettigheter etter Grunnlovens bestemmelser. Det vises til HTA i KS-området kap. 2 pkt 2.0, 3 ledd.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og

serviceorganisasjon – 12/2023

